

ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ БАЧКА ТОПОЛА

САША СРДИЋ

Поштовање и толеранција доносе бољу будућност

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ ТРСТЕНИК

АЛЕКСАНДАР ЂИРИЋ

Поносни смо што је Влада препознала наше потенцијале

СКУП У ДРВАРУ ПРЕДСТАВНИЦИ 18 УДРУЖЕЊА ОСНОВАЛИ САВЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ

Срби у ФБиХ: Јединство и слога су нам потребни као хљеб наш насушни!

ЛИНТА: ЈЕДИНСТВЕНА ЛИСТА ЈЕ УСЛОВ ЗА ОПСТАНАК СРПСКОГ НАРОДА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

МОМЧИЛО ВУКСАНОВИЋ

Срби се због подјела не могу изборити за КОНСТИТУТИВНОСТ у Црној Гори

ПРЕДРАГ АЗАП

У Винковцима служимо Богу док буде и посљедњег Србина

БИЈАНА ЖИВКОВИЋ О ЖИВОТУ СРБА У АЛБАНИЈИ

ДРЕВНИ СРПСКИ ИЗВОР ПРЕСАХНУО НИЈЕ

ДЕСЕТА СЈЕДНИЦА ОДБОРА ЗА ДИЈАСПОРУ И СРБЕ У РЕГИОНУ ПОСВЕЋЕНА ОБРАЗОВАЊУ

СТУДЕНТИ ИЗ РЕГИОНА ОЧЕКУЈУ РАВНОПРАВАН ПОЛОЖАЈ У МАТИЦИ

УВОДНИК

» Пише: Трифко Ђоровић

САРАЈЕВСКИ ПРИНЦИП

Нема тужнијег дана од Задушница. Најбоље то знају Срби из Сарајева који су баш на тај празник 1996. године приморани да заувјек напусте своје домове и свој град. Сваки трећи грађанин Сарајева био је Србин и тих дана је и те како имао свијест о трајним посљедицама тог чина. Срби из Сарајева, њих 150.000, отишли су са знањем да ће та посљедња велика сеоба српског народа донијети безусловну слободу Републици Српској. Њихов останак у граду, у коме су претходно избрисани трагови српског битисања, остављао би их у позицији вјечитог таоца и средства уцјене, а они не само да на то нису пристајали већ нису дозволили ни да оставе своје мртве. Једини циљ био је домоћи се српске земље. Тако је гробље *Мали Зејтинлик* на Сокоцу постало вјечна кућа за 1.300 српских душа из Сарајева, а на самом крову Српске, на равној Романији, смјештен је манастир Соколица на чијим зидовима је исписано 3.800 имена као трајан спомен на најпоносније и најхрабрије Србе на свијету. Нема сумње да нико није толико платио слободу као Срби из Сарајева. Њихово страдање у Одбрамбено-отаџбинском рату било је веће од онога којег су имали током Другог свјетског рата када се усташка *Црна легија* својски потрудила да трајно ријечи „српско питање“. Тада су посебан допринос дали „фесароши“ у усташкој *Ханџар-дивизији*, који су као накнаду за лојалност и злочине добијали српске и јеврејске куће и трговине.

Сарајево је постало свјетски познато на Видовдан 1914. године када је борац за српско уједињење Гаврило Принцип извршио атентат на аустријског надвојводу Франца Фердинанда. Данашње тзв. мултиетничко Сарајево популо је да се одрекне историје, па је избрисало трагове младобосанских јунака. Тако некадашњи Гаврилов мост данас, баш као и у вријеме НДХ, носи назив Латинска ћуприја, док је једна од централних улица посвећена императору Францу Фердинанду. Историја сваког мјеста најбоље учи на гробљу. На старом православном гробљу *Свети Михајло* на Кошеву у заједничкој гробници поред Гаврила Принципа почињају чланови организације *Млада Босна* који су учествовали у атентату: Недељко Чабриновић, Трифко Грабеж, Данило Илић, Вељко Чубриловић, Михајло Мишко Јовановић, Богдан Жерајић, Јаков Миловић, Марко Перин, те Неђо и Митар Керовић. Њихови посмртни остаци сакупљени су по затворима земаља бивше Аустроугарске монархије у којима су тамновали, након чега су 7. јула 1920. године сахрањени у заједничкој гробници. У години када се навршава вијек од Гаврилове смрти, требало би да се уз упаљену свијећу над гробом Видовданских хероја подсјетимо Сарајева – града у коме су Срби најскупле платили своју слободу.

СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: **Савез Срба из региона**
 Главни и одговорни уредник: **Трифко Ђоровић**
 Лектор: **Сања Вуковић**
 Веб администратор: **Милисав Шапић**
 Редакција: **Весна Вуковић, Жељко Ђекић, Снежана Станишић и Јелена Рокнић**
 Сарадници: **Боро Ркман (Хрватска), Ратко Бубало, Шпиро Лазарица (правни савети)**
 Адреса: **Краљице Марије 47, Београд**
 Дописништво: **Булевар ослобођења 26, Нови Сад**
 Мејл: **srpskokolo@ssr.org.rs**
 Телефон: **011/3820-250, 021/6613 600**
 Сајт: **www.ssr.org.rs**
 Тираж: **32.000 примјерака**
 Дизајн и прелом: **Студио Хум, Барајево**
 Штампла: **Штампарија Графопродукт, Нови Сад**
 Лист излази посљедњег дана у мјесецу.
 Рукописи и фотографије се не враћају.
 ISSN 2466-3476

Штампаче Српског кола помогли су
 Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије,
 Општина Трстеник и Општина Бачка Топола

ГРАДСКА ОПШТИНА ЧУКАРИЦА И ОПШТИНА ПЕТРОВАЦ – ДРИНИЋ, РЕПУБЛИКА СРПСКА, ПОТПИСАЛЕ ПРОТОКОЛ О САРАДЊИ

» Млађен Цицовић, Бојан Ђулибрк, Милан Стојић, Милан Грбић, Срђан Коларић, Боро Бањац, Миливоје Рупић, Владо Бањац и Драган Иванић

ПЕТРОВАЦ-ДРИНИЋ СВАКИМ ДАНОМ НАПРЕДУЈЕ

Потписивањем протокола о сарадњи, 19. априла 2018. године, званично је успостављена сарадња двије општине у циљу непосредног дугорочног повезивања у области привреде и економског развоја, пољопривреде, туризма, културе, просвјете, спорта, здравствене заштите, социјално-хуманитарне заштите, заштите животне средине, локалне самоуправе, као и у другим областима од заједничког интереса. Протокол о успостављању сарадње Градске општине Чукарица и општине Петровац – Дринић, Република Српска, у Београду су потписали Срђан Коларић, председник Градске општине Чукарица и Милан Грбић начелник општине Петровац – Дринић.

Церемонији потписивања присуствовали су Млађен Цицовић, директор Представништва Републике Српске у Србији, Милан Стојић, председник Скупштине ГО Чукарица и руководство ГО Чукарица, као и делегација удружења Петровчана предвођена председником Бором Бањцем.

Иницијатива за успостављање сарадње општина Чукарица и општине Петровац – Дринић настала је 20. октобра 2013. године, приликом посјете делегације општине Чукарица Бихаћко-петровачкој епархији, а покренуо је тадашњи епископ бихаћки Атанасије. Скупштина општине Петровац – Дринић донијела је одлуку о потписивању

Протокола о сарадњи са ГО Чукарица на сједници одржаној 18.07.2017. године, а Скупштина ГО Чукарица Одлуку о потписивању Протокола о сарадњи са општином Петровац – Дринић донијела је 14. новембра 2017. године.

Непосредно по потписивању протокола о сарадњи начелник општине Петровац Дринић Милан Грбић обратио се медијима ријечима да потписивање овог споразума представља посебан чин за општину на чијем се челу налази. Грбић се захвалио општини Чукарица на разумијевању и изразио жељу да ће овај протокол бити испоштован у свим потписаним ставкама на обострано задовољство. Новинарима се обратио и председник Скупштине ГО Чукарица Милан Стојић нагласивши да Чукарица три деценије његује успостављање сарадње са општинама некадашње Југославије и то углавном са општинама које тек настају.

Протокол о сарадњи 2013. године смо потписали са општином Ервеник у Шибенско-книнској жупанији, која је по одређеним обиљежјима и по броју становника слична општини Петровац – Дринић, као и са још неким. Ми ћемо настојати да успоставимо што бољу сарадњу и да помажемо, у границама својих могућности, развој општине Петровац – Дринић, између осталог и због тога што велики број становника Чукарице потиче управо са тих про-

стора. Надам се да ће многи заједнички пројекти бити реализовани и да ће ово бити изузетно добра и плодна сарадња-закључо је Милан Стојић.

У Петровцу – Дринићу, једној од најмањих и најудаљенијих општина РС има 370 становника, а 420 запослених. У основној школи су пуне учионице, што је ријеткост у овом крају. Позитивним економским и друштвеним параметрима у овој малој општини испод планине Клековаче, каже начелник ове општине Милан Грбић, највише доприносе домаћински однос према природним ресурсима, брига за бољи живот становника и јасни развојни планови.

Имамо све што нам је потребно, општинску управу, комуналне јавне установе, Дом здравља, школу, Шумско газдинство, Пољопривредну задругу, Вагросни дом, предузећа за прераду дрвета, туристичке капацитете – наглашава Грбић.

У Петровцу – Дринићу нема незапослених, а осим домаћег становништва на посао у ову општину свакодневно путују радници из Босанског Петровца, Кључа, Дрвара, Потока, Рибника и других крајинских општина у РС и ФБиХ. Основну школу у Петровцу – Дринићу у девет разреда похађа 89 ученика. Њихов број је у сталном порасту, а више од половине ђака путује на наставу из Босанског Петровца.

ТЕКСТ И ФОТОГРАФИЈЕ: ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ОДРЖАН САСТАНАК КОД ДИРЕКТОРА ЈЕДИНИЦЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ПРОЈЕКТОМ (ЈУП) ДРАГАНА КАТУЦЕ

Незадовољство због лоших радова на изградњи монтажних кућа за избјегличке породице

Дана 11. априла у Београду је одржан састанак код директора Јединице за управљање пројектом (ЈУП) Владе Србије Драгана Катуче због извођења лоших радова за изградњу монтажних кућа за избјегличке породице у оквиру Подпројекта 3 Регионалног стамбеног програма. Састанку су, поред директора ЈУП-а и његовог сарадника Александра Грубача, присуствовали представници избјегличких породица из Београда који су добили монтажне куће Тодор Јелић, Дејан Малетић и Иван Радовић, директор фирме *Иваинвест* из Ивањице Иван Луковић са сарадником која је извођач радова, представник фирме Златибор Градња која је члан Конзорцијума, представници фирме Архиформ која је задужена за надзор и народни посланик Миодраг Линта који је позван на састанак од стране представника избјегличких породица.

Главне примједбе представника избјегличких породица су да фирма Иваинвест не поштује уговорне обавезе и изводи веома лоше и некавалитетне радове на изградњи монтажних кућа. У питању су земљани радови, изградња темеља, погрешно постављена конструкција и лоше постављање инсталација. Поред тога, извођач радова касни са завршетком радова, што изискује додатне трошкове избјегличких породица, јер живе

» Миодраг Линта са избјегличким породицама код директора ЈУП Драгана Катуче

као подстанари и плаћају кирију. Фирма за надзор *Архиформ* је урадила теренски извјештај након што су извршили обилазак градилишта и дала списак примједби за сваки објекат са фотографијама. Такође, члан конзорцијума *МК Инжињеринг* недопустио споро рјешава неопходну документацију за изградњу кућа (пројекат, локацијска и грађевинска дозвола).

Тренутно се гради 20 монтажних кућа а ускоро треба да почне градња још њих шест. У другој фази предвиђено је да се изграде још 23 монтажне куће чиме би своје стамбено питање ријешило 49 избјегличких породица. Посебан проблем још увијек представља 6 избјегличких породица које имају неријешене имовинско-правне односе.

На крају састанка усвојени су слиједни закључци: 1. да извођач радова *Иваинвест* до краја априла отклони недостатке на свакој кући; 2. да *Иваинвест* убудуће изводи радове како је предвиђено пројектом и да поштује временске рокове; 3. да *Иваинвест* уради динамички план градње монтажних кућа тј. да се зна тачно вријеме извођења радова везано за сваку монтажну кућу.

Народни посланик Миодраг Линта је подржао закључке и тражио од представника фирме *Иваинвест* да убудуће не спријечавају власнике монтажних кућа да присуствују извођењу радова. Такође, договорено је да се слиједни састанак код директора ЈУП-а одржи крајем априла.

РСК

ПРЕДСЈЕДНИК СРБИЈЕ АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ У ТРЕБИЊУ ОТВОРИО КОНЗУЛАТ СРБИЈЕ

СРБИЈА ЋЕ УЛОЖИТИ У ХЕРЦЕГОВИНУ НАЈМАЊЕ 10 МИЛИОНА МАРАКА

Председник Србије Александар Вучић и председник Републике Српске Милорад Додик отворили су 10. априла 2018. године у Требињу Канцеларију Генералног конзулата Србије. Вучић и Додик свечано су пресјекли врпцу, а председник Србије се окупљеним грађанима обратио ријечима: – Требињци, добро дошли у вашу кућу!

Канцеларија Генералног конзулата налази се у кући чувеног Требињца Луке Беловића, а њен рад значајно ће олакшати грађанима Требиња и источне Херцеговине да брже дођу до српских пасоша и других неопходних докумената.

Председника Србије и Републике Српске дочекали су премијерка Српске Жељка Цвијановић и градоначелник Лука Петровић, као и велики број окупљених грађана којима су се званичници обратили на централном градском тргу.

Вучић је рекао да власти Србије испуњавају своја обећања, да је Србија финансијски дисциплинована и да је у прилици да помогне Српској.

– То смо урадили прво са првих пет милиона, када су биле поплаве у Српској, па послје са других пет. Србија је данас стабилнија и може помоћи и борићемо се да помогнемо још. Издвојићемо пет милиона КМ за завршетак пројекта Тјентиште-Фоча, четири милиона КМ за Стари

» Председници Александар Вучић и Милорад Додик отварају Конзулат Србије у Требињу

Град, 800.000 КМ за Мркоњиће, те 600.000 КМ за водовод у селу Баљци код Билеће – истакао је Вучић и додао да је за изградњу вртића Србија издвојено два милиона КМ.

Вучић је обраћање завршио ријечима краља Александра, који је, приликом посјете Требињу, рекао да је то град хероја, мученика и пјесника.

– Ми много волимо Републику Српску, а вама бескрајно хвала што волите Србију – закључио је председник Србије.

Председник Српске Милорад Додик рекао је да је посјета председника Србије велики дан за Републику Српску. Додик је истакао да је Вучић сарадњу Србије и Српске, кроз Споразум о специјалним везама, подигао на један виши ниво.

– Чињеница је да смо ми један народ који живи једном душом и једним срцем. Посљедњих година је наша сарадња најбоља. Увијек је било помоћи, али никада овако као сада. Власт Србије, предвођена Вучићем, подарила је Српској многе пројекте – рекао је Додик и захвалио Вучићу на подршци и помоћи.

Градоначелник Требиња Лука Петровић поздравио је присутне, изразивши задовољство посјетом председника Србије и Српске овом граду.

– Најважније за Херцеговину јесте јединство двају председника, и Републике Српске и Србије.

Додик, Вучић, Цвијановић и Петровић претходно су посјетили локацију у требињском насељу Горица у којем

се гради вртић Србија, чију градњу финансира Србија са око милион марака.

Вучић, коме је ово била прва званична посјета Требињу, истакао је да је ово само један од пројеката који Србија финансира на подручју Херцеговине. Додао је да му је посебно драго што је Србија уложила средства у изградњу модерног вртића капацитета за 80 дјеце.

– Желимо да дамо допринос развоју Херцеговине и циљеве Српске и то ћемо чинити и убудуће. Поносни смо што смо урадили нешто добро за грађане Републике Српске, који су увијек били уз Србију, вољели је и помагали када је требало – нагласио је Вучић и подсетио да ће Србија на подручју Херцеговине уложити више милиона КМ у различите пројекте. **РСК**

ОДРЖАНИ 23. ЗИМСКИ СУСРЕТИ СРПСКИХ ЗЕМАЉА

Ранисављевић: Почетак новог доба за Србе

У организацији Удружења за одбрану ћирилице Добрица Ерић из Београда на Јахорини је од 29. марта до 1. априла по 23. пут одржана манифестација Зимски сусрети српских земаља.

У петак, 30. марта, у оквиру манифестације одржана је свечана академија у Дому културе на Палама, на којој су се публици представили културно-умјетничка друштва из Врњачке Бање и са Пала, Српски православни појци из Београда и народни ансамбл Венац из Грачанице.

Председник Организационог одбора овогодишњих Сусрета Здравко Ранисављевић

рекао је новинарима да је важно да се што више младих укључи у културно-едукативни програм ове манифестације.

– Овдје није ријеч само о дружењу православног становништва у Српској и региону. Желимо да патриотизам, на један адекватан и озбиљан начин, усмјеримо. Надамо се да је ово почетак новог доба за Србе – истакао је Ранисављевић.

У склопу централне манифестације Зимских сусрета српских земаља, који су ове године одржани под слоганом Србија и Српска у Јахоринском колу, у суботу,

31. марта, учесници манифестације одиграли су традиционално Јахоринско коло на паркингу испред хотела Бистрица.

Као и ранијих година, одржана су такмичења скијаша на прелијепим теренима Јахорине. У дисциплини велеслалом побједници су Тамара Петровић из Обреновца и Марко Башић из Шида. У конкуренцији дјеце побиједио је седмогодишњи Марко Ракоњац. Он је, заједно са својом сестром Милицом, све учеснике одушевио и пјесмом и игром на вечерњој свечаности у хотелу Бистрица.

Поред подјеле медаља и признања, на свечаности у хотелу Бистрица извршена је и примопредаја дужности председника Организационог одбора. Новоизабрани председник за 2019. годину Марко Башић захвалио се овогодишњем председнику Здравку Ранисављевићу.

Први сусрети одржани су у фебруару 1995. године, а учесници манифестације били су први гости на олимпијској Јахорини. У тада веома тешким условима, група од 140 учесника из Вуковара, Београда, Новог Сада, Велике Планае и Пала, уз културне, спортске и хуманитарне садржаје, допринијела је бољем упознавању и стварању блиских веза међу Србима из разних крајева.

Манифестацију Зимски сусрети српских земаља организује Удружење за одбрану ћирилице Добрица Ерић у сарадњи са Олимпијским центром Јахорина и Представништвом Републике Српске у Србији. И ове године, као и претходне, подршку манифестацији пружили су и општинска управа и мјештани Пала. **РСК**

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ

Србија
21000 Нови Сад
Војвођанских бригада 17
телефон: 021/ 528 132, 021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs; hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

Здравствена заштита странаца

• **Како моја мајка, која је пензионерка Републике Хрватске и има одобрен привремени боравак у Републици Србији, може остварити право на користење здравствене заштите у Републици Србији, чије држављанство не посједује?**

С обзиром на чињеницу да Ваша мајка не посједује држављанство Републике Србије и да нема одобрен трајни боравак у Републици Србији, те да је пензионерка Републике Хрватске, она према одредби члана 11. став 1, тачка 3. Споразума о социјалном осигурању, закљученог између СР Југославије (чији је правни сљедник Република Србија) и Републике Хрватске, који гласи: „Лице које испуњава услове за право на давање у природи према правним прописима једне државе уговорнице има право на здравствену заштиту од стране носиоца његовог пребивалишта или боравања, одређену у погледу обима, врсте и начина пружања према правним прописима који важе за тог носиоца, као да је код њега осигурано, а у трајању одређеном према правним прописима који важе за надлежног носиоца на чији терет се заштита пружа, под условом да његово стање за вријеме боравка на територију друге државе уговорнице захтијева хитно пружање здравствене заштите, а лице није отишло у другу државу уговорницу у циљу лијечења” и члана 13. став 2. истог Споразума, који гласи: „На кориснике пензија остварене према правним прописима једне државе уговорнице који има пребивалиште на територију друге државе уговорнице, примјењују се правни прописи те државе уговорнице и пружа здравствена заштита као да је право на пензију остварено према њеним правним прописима, а на терет надлежног носиоца” и став 3. истог члана, који гласи: „Корисник пензије из става 2. овог члана, са пребивалиштем на територију једне државе уговорнице, чије стање за вријеме боравка на територију друге државе уговорнице, захтијева хитно пружање здравствених услуга има право на те услуге према правним прописима и на терет носиоца друге државе уговорнице”. На основу цитираних одредби наведеног међународног Споразума, мој одговор је да Ваша мајка, за вријеме привременог боравка у Републици Србији, као пензионерка Р. Хрватске, која нема одобрено трајно боравање у Републици Србији, не може користити редовну здравствену заштиту у Републици Србији, већ само хитно пружање здравствене заштите ако то њено стање захтијева.

**ОДГОВОР ПРИПРЕМИО: ШПИРО ЛАЗИНИЦА
ПРАВНИ САВЈЕТНИК ХЦИТ-А, НОВИ САД**

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицама у Новом Саду, Војвођанских бригада 17, сваког радног дана од 9 до 15 сати, а уторком, сриједом и четвртком и од 16 до 20 сати.

Бесплатну правну помоћ ХЦИТ пружа и у Апатину, Бачкој Тополи, Кикинди, Сомбору и Суботици.

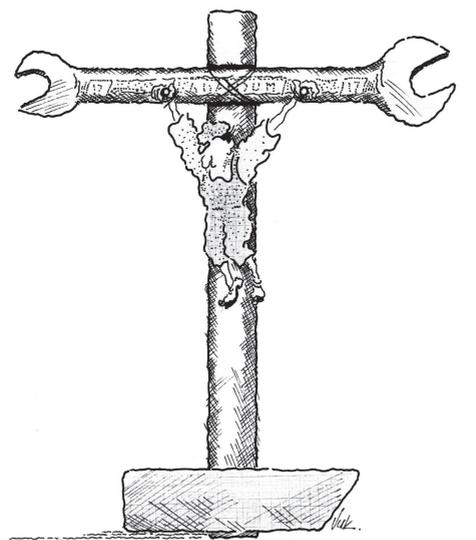
О времену рада правног саветника ХЦИТ-а у овим мјестима информисите се на број 063 78 99 215.

ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске. За социјално угрожене избјеглице из Хрватске документе прибавља бесплатно.

СЛИЈЕПИ ПУТНИК

АУТОР: НИКОЛА ВУКОБРАТ – ВУК

ИСТОРИЈСКИ СКУП У ДРВАРУ ПРЕДСТАВНИЦИ 18 УДРУЖЕЊА ОСНОВАЛИ САВЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ

» Чланови руководства Савеза српских удружења Завичај: Данило Мандегања, Ранка Срдић-Милић, Бране Пећанац, Рајко Срдић и Велимир Кунић

Срби у ФБиХ: Јединство и слога су нам потребни као хљеб насушни!

ТЕКСТ И ФОТО: ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

У Дрвару је 21. априла 2018. године одржана оснивачка скупштина Савеза српских удружења Завичај, коју су чинили представници 18 удружења са простора Федерације БиХ, Републике Српске и Србије. На скупштини се могао чути јединствен и одлучан став да кроз новоформирану заједницу завичајних удружења наставе своју борбу и у фокус свог дјеловања ставе српско национално питање у Федерацији БиХ, при чему ће се приоритетно ослањати на Српску православну цркву, Републику Српску и Србију.

– Желимо да ова порука стигне што даље, до најважнијих српских институција и свих утицајних Срба, укључујући и оне који још увијек не схватају да су наши крајеви прва линија одбране српства и српских националних простора, као и до оних који су се вратили, али и оних тамо далеко, чија су прадејдовска и родитељска огњишта још овдје – поручено је након оснивачког скупа.

Након радног дијела оснивачке скупштине на коме су формиран органи Савеза Српских удружења Завичај у Радничком дому је пред неколико стотина гостију и окупљених грађана одржана промоција на којој су презентована програмска начела новонастале заједнице.

Скуп је почео минутом ћутања, да би се одала пошта свим Србима који су положили своје животе у свим претходним ратовима на овим просторима зарад слободе.

ПЕЋАНАЦ: НАРОДНИ, А НЕ ПОЛИТИЧКИ ПРОЈЕКАТ

Присутнима се најпрви обратио председник ССУ Завичај Бране Пећанац.

– Сваком добронамерном човјеку данас је више него јасан тежак положај српске популације у Федерацији БиХ, која је, како ствари стоје, од почетка демократски и национални дејтонски вишак. Политички, економски, културно и национално, Срби су занемарени, како у кантонима, тако и у Федерацији БиХ, док се на нивоу БиХ овај проблем скоро не региструје – рекао је

Пећанац и додао да је положај Срба сваки дан све тежи.

– Забрињава чињеница што смо малобројнији, све смо разједињенији, а то, нажалост, убрзава наш нестанак. Јединство и слога потребни су нам, као хљеб насушни, како бисмо мудро осмислили борбу за људска и уставна права српског народа у ФБиХ, који је на ивици биолошког опстанка – рекао је Пећанац, јасно описујући мотивацију за формирање овог српског савеза.

– Окупили смо се да нашим дјеловањем оснажимо позицију Срба у Федерацији БиХ, што нам је главна мисија и основни циљ. ССУ Завичај жели да буде стална народна институција и да уз нашу Цркву буде стуб окупљања и бриге о положају Срба у Федерацији БиХ. Да као народни фактор имамо савјетодавну и апелациону улогу, јер нам је свима приоритет опстанак српског народа на овим просторима – истакао је Бране Пећанац, нагласивши да је ово народни, а не политички пројекат.

БРОЋЕТА: СРПСКИ НАРОД ИЗУМИРЕ

Присутнима се обратио начелник Дрвара Горан Броћета, који је истакао да сви окупљени имају свијест да српски народ изумире на подручју ФБиХ.

– Морамо наћи пут заједништва да очувамо српске породице на овим просторима. Србима овдје није нимало лако, али морамо истрајати у јединству – рекао је Броћета, подржавајући оснивање Савеза.

Скупу се обратио посланик Скупштине АП Војводине Ми-

рослав Родић, који је истакао да Србима на овим просторима никад није била неопходнија слога и зјаедништво.

– Заборавимо политичке организације и странке, објединимо се да помогнемо људима овдје који имају велику жељу да створе боље услове за бољи живот својих породица – рекао је Родић, који је наговјестио отварање канцеларије у којој ће Срби из Федерације БиХ моћи да добију све неопходне информације око процеса регистрације имовине.

Генерални секретар Народне скупштине Републике Српске Марко Аћић дошао је у својству изасланика председника највише законодавне власти РС Недељка Чубриловића.

Он је нагласио да се морају надвладати сујете и политичке несугласице.

– Ако свако од нас заборави којој страници припада и испред себе има само један свети циљ да се Срби на овим просторима сложе, умноже и обоже, онда не сумњам, не само у успјех овог скупа, него у опстанак људи на овим просторима – истакао је Аћић, додајући да све потенцијале ставља у службу овог Савеза и да ће у њему имати доброг сарадника.

Скупу се у име удружења повратника из општине Равно обратио и Данило Мандегања. Он је рекао је да је дошао са својим пријатељима да подржи браћу Крајишнике у заједничкој борби за права српског народа у ФБиХ.

Председник Уније послодаваца Републике Српске Саша Аћић изнио је анализу демографских кретања, односно њиховог утицаја на тржиште

рада у РС и систем социјалне заштите. Аћић је нагласио да би и у Републици Српској и у већинским српским општинама Федерације требало стимулисати рађање, а као алармантан податак навео да су у Дрвару за годину дана рођења само два дјетета.

ГРАЈИЋ: ВЛАДА РС ДАЈЕ КОНКРЕТНУ ПОМОЋ

Помоћник министра за избјегла и расељена лица у Влади Републике Српске Радван Грајић говорио је о проблематици имовинских права и подршке Србима у заштити њихових основних људских права.

– Влада Републике Српске марту је донијела одлуку о отварању шест канцеларија у Бањалуци, Бијељини, Мркоњић Граду, Зворнику, Невесињу и Источном Сарајеву, за бесплатну правну помоћ са циљем евидентирања и заштите српске имовине на подручју Федерације БиХ – истакао је Грајић, наводећи да ће канцеларије радити сваког радног дана 8–16 часова, а запослени су у обавези да странкама дају бесплатну стручну правну помоћ, како би се спријечила свака врста манипулације са српским некретнинама у ФБиХ.

Проректор Универзитета у Бањалуци Лука Кеџман говорио је о праву на очување и употребу српског језика и ћирилице. Он је навео да се свакодневно води борба на заштити националних и традиционалних вриједности културно-историјског наслеђа српског народа.

– Ова борба мора да ојачава српско биће на свим подручјима гдје живи, посебно на подручју ФБиХ, гдје су Срби вишеструко угрожени – закључио је Кеџман.

Крај програма припао је крајишким пјесницима. Председник Савеза крајишких удружења и координатор новоснованог ССУ Завичај за Србију Ранка Срдић Милић казивала је своје стихове истичући коријене и родни Гламоч, а стиховима се представио и пјесник Милан Ракуљ.

Саборовање је завршено стиховима бесмртног мостарског пјесника Алексе Шантића *Остајте овдје*, које је казивала Бојана Зорић.

КО СМО И ШТА ХОЋЕМО?

• САЗЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ је кровна организација, оснивачки успостављена од представника завичајних удружења у Републици Српској, Федерацији БиХ и Србији, с подршком СПЦ, Републике Српске и Србије, културних, научних, образовних и других институција и организација, виђенијих српских интелектуалаца и привредника, грађана који су се вратили у завичај, али и Срба који су у туђини, емотивно везани за родни крај.

» Председник ССУ Завичај Бране Пећанац

• САЗЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ ће слушајући глас народа и у име народа, представљати матицу окупљања и бриге о положају Срба у Федерацији БиХ с циљем да обједини и подстиче јавно дјеловање свих друштвених снага спремних да стварају економске, демографске, духовне и друге услове опстанка и опстанка српског народа на завичајним просторима.

• САЗЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ свјестан чињенице да су Срби конститутиван народ, а Република Српска један од два равноправна ентитета у Босни и Херцеговини, спреман је да се одлучно и енергично бори да Срби у Федерацији БиХ уживају сва Уставом загарантована права. Посебан нагласак биће на праву очувања и употребе српског језика и ћирилице као матичног писма, праву очувања и заштите културно-историјског наслеђа српског народа, те чувања и одржавања свих спомен-обилежја која су српским страдалницима и јунацима подигнута у прошлости.

• САЗЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ имајући у виду да је српски народ у националном, језичком, културном и економском погледу један, јединствен и нејдељив, очекује подршку и помоћ државних органа, установа и организација Републике Србије, матичне државе српског народа с уставном дужношћу да развија и унапређује односе са Србима који живе изван њених граница.

• САЗЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ очекује од Српске православне цркве, да заједно са властима Републике Српске и Србије, удруженим снагама пруже све видове помоћи који ће обезбиједити духовно и економско јачање, правну и имовинску сигурност те осјећај бриге за проблеме с којима се суочава српски народ у Федерацији БиХ. Управо Срби с тих простора морају имати наду да је могуће спријечити узроке нових одлазака и продаје прадејдовских имања.

• САЗЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ нема и не жели политичку улогу, али је спреман да свој друштвени утицај и вољу народа усмјерава у правцу сваке иницијативе која ће обезбиједити народну слогу и ефикасно остварење услова за живот достојан опстанка, али и повратка Срба у ранија мјеста живљења.

• САЗЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА ЗАВИЧАЈ сматра историјским кораком доношење Декларације о заштити и очувању српског народа, коју ће усвојити Република Српска и Србија. Подржава њено доношење и вјерује да ће Срби са простора Федерације БиХ, и овај Савез, у том документу имати снажно упориште за доношење стратешких одлука и даљих корака у њиховој реализацији.

КО СУ ОСНИВАЧИ ССУ ЗАВИЧАЈ?

Оснивачку скупштину чинили су представници 18 удружења и то: Форум Дрварчана *Наш завичај*; Удружење Дрварчана *Мој Дрвар* Бањалука; Завичајно удружење *Гламочно коло* Бањалука; Удружење *Крупањана Подгрмеч*; Удружење *Крајишника* Бијељина; Савез општинских удружења избјеглих и расељених лица РС Бијељина; Завичајно удружење *Мањача*; Завичајно удружење *Сањана Грмеч* Бањалука; Завичајно удружење повратника *Орах* Равно; Завичајно удружење повратника *Бобовишта* Равно; Завичајно удружење *Унско-сански кантон Тронеја*; Удружење грађана *Прибеља Бањалука*; Завичајно удружење *Старо село* Бањалука–Гламоч; Завичајно удружење *Гламочно коло* Нови Сад; Савез *Крајишких удружења* Нови Сад; Удружење *Дрварчана* Београд; Удружење *Дрварчана* Нови Сад и Завичајно удружење *Сана* Стара Пазова.

ЛИНТА ПРЕДЛОЖИО ДА СЕ СРПСКЕ СТРАНКЕ ДОГОВОРЕ И НАПРАВЕ ЗАЈЕДНИЧКУ ЛИСТУ

Јединствена листа на изборима услов за опстанак српског народа у Федерацији Босне и Херцеговине

Замјеник председника Одбора за дијаспору Србе у региону у Народној скупштини Републике Србије Миодраг Линта истакао је да се преостали Срби у ФБиХ налазе у готово трагичном положају, суочавајући се са систематском дискриминацијом у запошљавању, образовању, додјели буџетских средстава, отимању њихове имовине, уништавању спрског културног наслеђа и многим другим стварима.

– Због свих ових разлога српски народ у ФБиХ, и сви ми заједно, имамо један стратешки циљ, а то је његов опстанак. Он подразумева борбу за колективна, политичка и људска права и економски развој овог подручја. Да бисмо остварили тај циљ, неопходно је да постигнемо јединство српског народа у Федерацији БиХ, а прије свега, да постигнемо јединство српских политичких странака и организација које дјелују на овом подручју – рекао је Линта и подсетио на неке позитивне примјере из блиске прошлости.

– Сјетимо се избора у општини Сребреница, гдје је, уз помоћ председника Додика и институција Републике Српске, успостављена заједничка изборна листа и резултат тог јединства је изабрани српски начелник Младен Грујић – рекао је Линта, који је као други примјер навео примјер јединствене српске листе на КиМ.

– И тамо се српски народ налази у једној трагичној позицији, али уз помоћ председника Вучића и Владе Србије, направљена је јединствена српску листу која је гарант опстанка нашег народа на КиМ. Било би добро да и Срби из ФБиХ дођу до заједничке изборне листе која би се могла звати Српска листа *Ојстана* – рекао је Линта, апосторфирајући опстанак као кључни проблем Срба у Федерацији БиХ.

» ИНСИСТИРА НА ЈЕДИНСТВУ: Миодраг Линта

– Увјерен сам да би такву јединствену српску листу на изборима у БиХ, који ће бити одржан у октобру ове године, снажно подржали и сви наши земљаци који живе у Србији, али и све државне институције у Републици Српској и Србији – поручио је Линта и нагласио да су избори веома близу и да треба радити врло брзо и ефикасно.

– Немамо времена за губљење. У случају да се направи заједничка јединствена српска листа нема сумње да би остварили добар резултат након кога би било много лакше политички дјеловати на простору Федерације БиХ и лакше се изборити за права нашег народа – закључио је Линта.

ВЛАДИКА БИХАЋКО-ПЕТРОВАЧКИ СЕРГИЈЕ

Срби Крајине, долази час када ће бити скупа кора хљеба у туђини!

Владика бихаћко-петровачки Сергије је истакао да је мисија СПЦ да увијек буде уз свој народ и да га никада неће оставити.

– Браћо Крајишници, ми имамо овдје своје Косово, које сваки дан страда и нестаје. Хоћемо ли сада, када знамо све ово, бити саучесници у његовом страдању и нестајању. Запамтимо да је наш идентитет управо овдје, на овим нашим коријенима и огњиштима – рекао је владика Сергије и нагласио да српско биће живи на моштима својих предака и светих мученика.

– Нисмо једном чули да неко каже: „Не дај, Боже да се Срби сложе.“ То је, по предању, изрекао турски султан Сулејман Величанствени, поробљавајући српске земље. Био је свјестан да кад би се Срби сложили и вратили Богу, тада би његово царство отишло у пропаст. Данас, пет вјекова касније, имамо исту ситуацију. Заиста је тешко наићи на сагласност међу Србима. Толики су раздори и расцјепи, страначка трвења, а те разне богумрске ствари нису нешто чиме би се могли похвалити и поносити – рекао је владика Сергије и поручио да би требало да се угледамо на друге народе који су у

» НАШ ИДЕНТИТЕТ ЈЕ НА НАШИМ ОГЊИШТИМА: Владика Сергије

нашој близини, а нису српског рода.

– Можемо оптужити овога или онога да нам је узрок несреће, али вјерујте, појмимо од себе самих и видјемо да је у нама највећи проблем који нас деградира. Срби Крајине, уразумимо се једном, немамо много времена за то, не остављајмо своје домове и њиве, јер долази час када ће бити скупа кора хљеба у туђини, када ћемо вапити за својим пољима пшенице. Хоћемо ли пусти-

ти да воду са наших извора пију неки дошљаци, да наша поља пасе стока нама непознатих људи? Биће касно да се сутра кајемо за све оно што смо давно продали. Наша крајишка блага неко ће други уживати. У нашим кућама живјеће неки други људи и у нашим огњиштима ватру ложити – рекао је владика Сергије и јасно поручио да ће овакве скупове Црква подржати радујући се сваком будућем раду у миру, љубави и слози.

БРОЈКЕ ГОВОРЕ, ВИШЕ ОД РИЈЕЧИ

Срби добили све ратове, а изгубили највише становника

На промоцији Савеза српских удружења *Завичај* посебно су била занимљива излагања која су на конкретним примјерима показала ко је, заправо, од краја 19 вијека до данас, највећи губитник на просторима БиХ.

Тако је секретар Министарства за људска права у Савјету министара БиХ Драго Ковач изнио чињеницу да је по попису из 1991. године у Федерацији БиХ, живјело преко 600 хиљада Срба, а по попису 2013. године тај број износио је тек 60 хиљада. Он је таксативно навео да је прије рата у Сарајеву било 160 хиљада Срба, данас их нема више од шест хиљада, у Зеници од 30 хиљада Срба преостало је једва 500. Ништа ситуација није боља ни у Тузли, гдје сада живи нешто више од двије хиљаде Срба, Мостару мање од четири хиљаде, док је у мањим мјестима број занемарљив. Најугроженији дио српског народа је управо онај који живи у ФБиХ, на економском, политичком, културном и сваком другом плану, али наш проблем је у томе што недовољно указујемо на то.

Проректор Универзитета у Бањалуци Лука Кеџман сматра да не би требало гледати само на податке из пописа 1991. године, већ много раније, на оне када је послје Берлинског конгреса 1878. године Аустроугарска окупирала ове крајеве. Тадашње власти утврдиле су да Босна и Херцеговина има 1.331.096 становника, од којих су 650 хиљада били православци, 420 муслимани, док је католика било 250 хиљада. Из свих ових података, сматра Кеџман, није тешко извући закључак који је народ највећи губитник на овим просторима.

НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА И КОНЗУЛ СРБИЈЕ У МОСТАРУ МАРИЈА БАКОЧ ПОСЈЕТИЛИ САБОРНУ ЦРКВУ У ДРВАРУ

Храм Светог Саве стално на удару непријатеља

» Миле Шапић, Саша Црљић, Миодраг Линта, Марија Бакоч и Синиша Сердар

Саборни храм Светог Саве у Дрвару изграђен је 1939. године, а видно је оштећен у Другом свјетском рату. Лош већи проблеми за свештенство и сам храм настају непосредно по његовом завршетку, када га комунисти претварају у магацин соли и брашна, да би тек 1969. године био враћен у функцију богослужења. Ни посљедња ратна дешавања нису мимоишла ову светињу, поново је храм девастиран и још увијек се ради на његовој обнови. Свештенство које га опслужује ни данас није задовољно односом локалних власти према СПЦ, јер им на њиховом земљишту не дозвољавају грађење парохијског дома и просторије која би служила као канцеларија и мјесто гдје би се послје црквених обреда вјерници могли послужити.

Миодрага Линту, Марију Ба-

коч и Милу Шапића, председника Коалиције удружења избјеглица у Београду, испред храма су дочекали, његов старјешина протојереј Саша Црљић и протојереј Синиша Сердар, који заједно са протонамјесником Зораном Миловцем, обављају богослужења на подручју Дрvara.

– Саборни храм Светог Саве саграђен је 1939. године и у Другом свјетском рату је био девастиран претрпјевши велика оштећења. До 1968. године био је складиште соли и брашна тадашњих комунистичких власти, а тек је 1969. године митрополит дабробосански, а тадашњи епископ далматински, Николај Мрђа успио да узме кључ од храма и да га врати у функцију богослужења. Храм је освешћен 1989. године, када је познати београдски адвокат Вељко Губерина кумовао том чину. Поново је 1995. годи-

не храм девастиран и опљачкан. Повратком народа у ове крајеве, вратили су се и свештеници који су вриједно радили на његовом украшавању, обнови и сређивању – упознао је госте, протојереј Синиша Сердар, са трагичним историјатом ове светиње.

Обилазећи храм, његов старјешина протојереј Саша Црљић, истакао је да се од доласка свештенства ради на уређењу храма и да је он и данас у обнови.

– У Дрвар се од свих крајишких општина вратило највише Срба из изгнанства и ми чинимо све како би им, уз Божју помоћ, помогли да се врате нормалном животу. Оно што нас радује је то што видимо да је народ све више окренут Цркви и да наша српска дјеца редовно похађају наставу из вјеронауке. Нажалост, немамо разумијевање локалних власти од

којих нисмо добили дозволу да у порти храма изградимо парохијски дом и просторије које би служиле вјерницима да се послје црквених обреда могу освјетити и послужити, а такође ни ми свештеници немамо свој канцеларијски простор – рекао је протојереј Црљић. Он је истакао да је задовољан бројем вјерника који долазе на богослужења.

У Храму Светог Саве налазе се и мошти жртава који су у Другом свјетском рату на мучки начин похватани и бачени у Рисовачку јаму, а међу којима и свештенослужбеници Милан Бањац и Милан Голубовић.

Храм је приликом обиласка ових простора, посетио и тадашњи патријарх српски Павле, а свједок том догађају је истакнута спомен-плоча која се налази у самој светињи. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

ОБИЉЕЖЕН ПОЧЕТАК ГРАДЊЕ 20 СТАНОВА ЗА ИЗБЈЕГЛИЦЕ У СЕВОЈНУ

У Севојну је свечано обиљежен почетак градње 20 станова намијењених избјеглицима из Босне и Херцеговине и Хрватске, које имају пребивалиште на територији града Ужица, у оквиру четвртог потпројекта Регионалног стамбеног програма у Републици Србији (РСП). Вриједност изградње је 409.846 евра, а финансијска средства обезбијеђена су највећим дијелом из донааторског Фонда Регионалног стамбеног програма, у ком је главни донатор Европска унија. Градња станова почела је у Улици Вишеслава Бугариновића, а рок за завршетак изградње је крај 2018. године.

Церемонији су присуствовали Ивица Дачић, први потпредседник Владе Републике Србије, министар спољних послова и председник Комисије за координацију процеса трајне интеграције избјеглица, Владимир Цуцић, комесар за избјеглице и миграције, Бојан Стевић, државни секретар Министарства за државну управу и локалну самоуправу, Тихомир Петковић, градоначелник Ужица, Драган Катунца, директор јединице за управљање пројектаима у јавном сектору д. о. о. Београд и други. Комесар за избјеглице и миграције Владимир Цуцић подсетио је да су грађани Ужица 1992. године примили велики број избјеглица и истакао да Србија као земља треба да буде поносни на то колико је поднијела и шта је све изгурала, када је ријеч о избјеглицима из БиХ и Хрватске.

СВЕЧАНО ОБИЉЕЖЕН ПОЧЕТАК ГРАДЊЕ 25 СТАНОВА ЗА ИЗБЈЕГЛИЦЕ У КИКИНДИ

У Кикинди је свечано обиљежен почетак градње 25 станова за избјеглице из Босне и Херцеговине и Хрватске, које имају пребивалиште на територији града Кикинде, у оквиру другог потпројекта Регионалног стамбеног програма у Републици Србији (РСП). Вриједност изградње је 601.988 евра, а финансијска средства обезбијеђена су највећим дијелом из донааторског Фонда Регионалног стамбеног програма, у ком је главни донатор Европска унија. Градња станова почела је у Улици Пере Сегединца 7, симболичним полагањем камена темељца, а рок за завршетак изградње је 11 мјесеци. Церемонији су присуствовали Ивица Дачић, први потпредседник Владе Републике Србије, министар спољних послова и председник Комисије за координацију процеса трајне интеграције избјеглица, Владимир Цуцић, комесар за избјеглице и миграције, Павле Марков, градоначелник Кикинде, Џозеф Мелот, замјеник шефа Мисије ОЕБС-а у Србији, Андреи Казаков, координатор УНХЦР у Србији, представници Јединице за управљање пројектаима у јавном сектору д. о. о. Београд и корисници.

– Част ми је да будем дио пројекта који рјешава животну важну питања и обезбјеђује кров над главом људима који су то заслужили – најугроженијим избјеглим лицима из Хрватске и Босне и Херцеговине, рекао је министар Ивица Дачић.

Комесар Владимир Цуцић захвалио се граду Кикинди, који је својевремено примио 7.200 избјеглица и сада активно учествује у спровођењу Регионалног стамбеног програма.

– Стамбеним збрињавањем кроз РХП обухваћено је 105 избјегличких породица у Кикинди. Поменућу само неке бројке: поред ових 25 станова у Улици Пере Сегединца, градиће се у сусједној Улици Душана Васиљева још 16 стамбених јединица, већ је додијељено 14 сеоских кућа, а спремни су уговори за још 13. Уз то, 24 породице које су изабране за помоћ у грађевинском материјалу добиле су први део те помоћи, а очекује се потписивање уговора за још 13 пакета за исто толико породица... Све ово говори да се вриједно и добро ради – нагласио је комесар Цуцић и пожелио корисницима да се што прије виде на усељавању у станове.

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ СНВ-А

Српско народно вијеће кроз своју мрежу правних савјетника и административних сарадника омогућава бесплатну правну помоћ која се састоји у давању опште правне информације, правних савјета, састављању поднесака пред јавноправним тијелима. Корисници бесплатне правне помоћи су припадници српске заједнице и остали грађани који наилазе на потешкоће при остваривању својих права, посебно особе које због лошег имовног стања нису у могућности осигурати одговарајућу правну заштиту. Примарна бесплатна правна помоћ се може добити у Загребу, Ријеци, Карловцу, Пакрацу, Дарувару, Белом Манастиру, Книну, Бенковцу, Грачацу, Обровцу, Кореници и Новом Саду.

ДЕСЕТА СЈЕДНИЦА ОДБОРА ЗА ДИЈАСПОРУ И СРБЕ У РЕГИОНУ

СТУДЕНТИ ИЗ РЕГИОНА ОЧЕКУЈУ РАВНОПРАВАН ПОЛОЖАЈ У МАТИЦИ

На сједници одржаној 22. марта 2018. године чланови Одбора разматрали су положај студената српског порекла из региона, који студирају у Србији.

Председник Одбора мр Иван Костић истакао је да је имајући у виду да Срби у дијелу региона и дијаспоре имају угрожена права и неадекватан положај, Одбор првенствено фокусиран на сарадњу са Србима у дијаспори и региону, као и унапређивање њиховог положаја. Тим поводом, у сарадњи са студентским клубом Правног факултета Универзитета у Београду, на сједници присуствовао је одређени број студената српског поријекла из региона, који студирају у Србији као стипендисти пројекта Владе РС Србија за Србе из региона и Задужбине Сјуденица. Костић је изразио наду за продубљивање сарадње Одбора са надлежним институцијама и министарствима, како би се положај Срба у региону подигао на виши ниво.

ЛИНТА: ЖЕЉА ЗА САРАДЊОМ СА МЛАДИМ ЉУДИМА

Миодраг Линта, замјеник председника Одбора, истакао је значај сарадње са студентима српског поријекла из региона, који студирају у Србији и представљају будућност нашег народа, као и да је положај дијаспоре тема од приоритетног државног значаја.

– Најтежи и најтрагичнији положај је у Хрватској и Федерацији БиХ гдје су преостали Срби грађани другог реда и њихов основни проблем је дискриминација од стране надлежних државних ор-

гана и у дијелу законодавства. Веома је тежак положај и око 200.000 Срба у Црној Гори, гдје се води једна политика потискавања српског језика, ћирилице, гдје се води једна тешка борба наших представника за очување свог националног и културног идентитета. Срби у Словенији још увијек немају статус националне мањине. Такође, Срби у Македонији имају исто бројне проблеме, прије свега у области информисања. У Албанији се више од 100 година води систематска политика албанизације нашег народа – рекао је Линта и додао да Одбор за дијаспору и Србе у региону у границама својих могућности покушава да та питања актуелизује.

– Жеља је да се успостави сарадња са младим људима који долазе из држава региона али и са студентима одавде из Србије који имају сензитивитет за ту проблематику или чији су родитељи родом и поријеклом из неке од држава региона. Важно је да се чују мишљења и приједлози и да у дијалогу са извршним органима власти дођемо до најбољих рјешења – закључио је Линта.

ВУЧКОВИЋ: У БЕОГРАДУ 10.000 СТУДЕНАТА ИЗ ЗЕМАЉА РЕГИОНА

У наставку сједнице, представници студентских организација и студенти из региона изнијели су своја мишљења, сугестије и постојеће проблеме у вези са остваривањем својих права у дијаспори, као и утиске о студирању у Србији.

Немања Вучковић из студентског клуба Правног факултета рекао је да је један од мотива за овај скуп био да се упореди

положај студената из региона у правном и формалном смислу и да се упореди са домаћим држављанима.

– Други мотив је осјећај националног поноса и бриге за наше сународнике. Жељели смо да им пренесемо подршку институција, подршку државе Републике Србије да се осјете као да су у својој матици – рекао је Вучковић и додао да студенти из Републике Српске, Црне Горе и Хрватске имају скоро идентичан положај као и студенти из Србије, док је положај студената који долазе из Румуније, Мађарске и Македоније неповољнији, али се ради на томе да се и ове категорије изједначе са домаћим студентима.

Према ријечима Вучковића, процјене су да на Београдском универзитету студира скоро 20% или око 10.000 студената из региона.

На самој сједници могло се уочити да је необавијештеност студената један од проблема. Наиме, неки студенти из Републике Српске нису били упућени да имају право на здравствено осигурање у Србији на начин да им се трошкови лијечења у Србији накнадно рефундирају у Републици Српској.

Закључак који се наметнуо на овом састанку је да су овакви сусрети неопходни и да би скоро сва министарства требало да се једном годишње састају са нашим студентима и упознају се са њиховим проблемима. Студенти из региона се надају да ће њихов положај бити изједначен са домаћим и да ће државне институције показати већу бригу према тим студентима. **РСК**

ОДБРАНА БЕЗ ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ СУДА; ДРАГАН ВАСИЉКОВИЋ НЕ МОЖЕ НА ПРИВРЕМЕНУ СЛОБОДУ

ДА ЈЕ ДОБИО ПРАВОСНАЖНУ ПРЕСУДУ КАПЕТАН ДРАГАН БИ ИМАО ПРАВО НА УСЛОВНУ СЛОБОДУ

Драган Васиљковић, познатији као Капетан Драган, који служи казну затвора у Хрватској, без одлуке хрватског Врховног суда не може бити пуштен на привремену слободу, рекао је Срби члан тима одбране Саво Штрбац.

Штрбац каже да одбрана Капетана Драгана још није обавијештена да ли су министри правде Србије и Хрватске на недавном састанку разговарали о молби одбране да овај случај дође што прије на дневни ред хрватског Врховног суда.

– Без правовремене одлуке хрватског Врховног суда могло би се десити да он остане у затвору свих 15 година, колико је осуђен неправ-

снажном пресудом – додао је Штрбац.

Према његовим ријечима, да је пресуда којом је Капетан Драган осуђен на 15 година затвора, правоснажна, он би већ имао право на условну слободу, јер је издржао више од двије трећине – око 12 година.

– Овако, док је пресуда неправоснажна, не може да тражи ни условни отпуст и може му се десити да издржи свих 15 година прије него што пресуда постане правоснажна – рекао је Штрбац.

Он објашњава да Врховни суд има неколико могућности: да потврди првостепену пресуду, па би Васиљковић стекао право на условни от-

пуст, или да је укине и врати на поновно суђење, али и да је преиначи, пошто су се жалили и тужилаштво и одбрана.

Васиљковићева одбрана вјерује, наводи Штрбац, да ће првостепена пресуда бити или укинута или драстично смањена, с обзиром на грешке које су направљене у првостепеном поступку, као и на несразмјерно дуго трајање затвора у односу на изречену казну.

Штрбац наводи да су код Капетана Драгана у првостепеном поступку прекршена правила екстрадиције, јер изручен је због једног кривичног дјела, а онда су у Хрватској од тога извели четири кривична дјела, па га за њих осудили.

Када је ријеч о дужини трајања затвора у односу на изречену казну, одбрана се, наводи Штрбац, у жалби на првостепену пресуду позвала на сличан случај Митра Арамбашаћа.

Драган Васиљковић, познатији као Капетан Драган, осуђен је у септембру прошле године пред сплитским Жупанијским судом на казну затвора од 15 година због злостављања затвореника на Книнској тврђави и напада на полицијску станицу у Глини. Он је у завршној ријечи одбацио кривицу.

Тек у јануару ове године одбрана је добила писану пресуду и стекла услов да може да се жали на пресуду. **СРНА**

ДР МОМЧИЛО ВУКСАНОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК СРПСКОГ НАЦИОНАЛНОГ САВЈЕТА У ЦРНОЈ ГОРИ

Због своје неслоге Срби се никад неће моћи изборити за конститутивност у Црној Гори

Др Момчило Вуксановић рођен је 8. априла 1955. године у Подгорици. По националности је Србин. Ожењен је, живи са супругом и троје дјеце у Подгорици. Дипломирао је на Факултету за физичку културу Универзитета у Сарајеву, а магистрирао и докторирао на Факултету физичке културе Универзитета у Новом Саду. Радни ангажман започео је као професор у Гимназији Слободан Шкерковић у Подгорици. Професионално је био посланик у Парламенту Државне заједнице Србија и Црна Гора и у Парламенту Црне Горе. Од 2008. године анагажован је у Српском националном савјету као председник организације. Није члан ниједне политичке партије.

● Како оцјењујете досадашњи рад Српског националног савјета Црне Горе на чијем сте челу?

– Српски национални савјет једина је организација у Црној Гори која редовно прати и обиљежава вјерске и националне празнике српског народа широм Црне Горе и региона. Већ више од десет година редовно се обиљежавају *Божичне свечаности*, *Светосавске свечаности*, *Српске свечаности*, *Светосимеонске свечаности*, годишњица НАТО агресије на Србију и Црну Гору, *Видовданске свечаности*, Дан одржавања Велике подгоричке скупштине српског народа и Дан уједињења Србије и Црне Горе 1918. године.

● У којим сте манифестацијама активно учествовали?

– Српски национални савјет активно је учествовао у обиљежавању Првог свјетског рата кроз прославу Мојковачке битке. Обновили смо спомен-обиљежје за 26 српских војника у Дољанима крај Подгорице, страдалих у одступању српске војске преко Црне Горе и Албаније за Грчку. Због споменика мојковачким јунацима и постављања крста на том мјесту, уз благослов владике Јоаникија, актуелна власт ме је правоснажно осудила на једну годину затвора, условно на три године, док је компанија *Новостии* Српском националном савјету за ово ангажовање додјелила Плакету за најплеменитији подвиг у 2016. години.

● Каква је сарадња са сродним српским организацијама у региону?

– Српски национални савјет утемељивач је Сталне конференције националних организација из региона, чији је први скуп организован у сарадњи са Самоуправом Срба Мађарске а који је одржан у Будимпешти крајем јуна 2015. године, док је други скуп у организацији Српског националног савјета одржан крајем новембра и почетком децембра исте године у Подгорици под називом

Срби у региону – њојолаја и њерсејк-џиве. Трећа конференција Срба из региона одржана је у организацији Асоцијације *Ствараоци Републике Српске*, али такође уз значајно учешће и организацију Српског националног савјета Црне Горе, 2016. године на Палама, те 2017. године у Скупштини Републике Србије у Београду.

● Утисак је да је СПЦ данас последњи бастион српства у земљама региона...?

– Српски национални савјет помагао је подизање и обнову великог броја храмова Српске православне цркве и спомен-обиљежја најзначајнијим српским јунацима и историјским личностима из Црне Горе. Учествовао је у обнови и изградњи манастира Бешка и конака у оквиру манастира. Такође је учествовао у обнови манастира Врањина на Скадарском језеру, манастира Довоља код Пљеваља, Саборног храма у Беранама, Цркве Марка Миљанова на Медуну, а донатор је и Саборног храма Светог Јована Владимира у Бару и великог броја акција помоћи одборима за подизање и обнову локалних цркава у Црној Гори.

● У којој је мјери Савјет посвећен култури сјећања?

– Српски национални савјет подигао је спомен-обиљежја српским јунацима са простора Црне Горе: Новаку Милошеву Вујадиновићу, Савићу Радојеву Божовићу, Љубу Јевтићу, српском добровољцу из Сребренице, жртвима црногорске похаре Куча на Орљеви код Подгорице, мојковачким јунацима на Бојној њиви, и обнови споменик двадесет шесторици српских војника страдалих приликом одступања српске војске преко Црне Горе за Албанију.

● Основали сте и Српску књижевну задругу?

– Тако је, Српски национални савјет оснивач је и *Српске књижевне задруге* у Црној Гори, која је, у оквиру издаваштва, за само неколико година од оснивања објавила више од 270 наслова и штампала више од 170.000 књига на српском

језику и ћирилично писму, што је од немјерљивог значаја за очување просвјетног, језичког и културног идентитета српског народа на простору Црне Горе. У најтежим условима, када је актуелна власт мијењала име српског језика и вршила незабијежен притисак на српски народ, *Српска књижевна задруга* штампала је више од 130 наслова књижевним ствараоцима, члановима Удружења књижевника Црне Горе, који су због свог националног опредељења били потпуно маргинализовани и чије стваралаштво није могло доћи до изражаја.

● Српска књижевна задруга добитник је бројних признања...?

– Књижевна задруга својим квалитетним радом заслужила је признања Библиотеке Српске академије наука и умјетности и Библиотеке Патријаршије Српске православне цркве, док су издања која су штампана у оквиру ове издавачке куће добила најпрестижније награде на укупном српском језичком простору, између осталих: двије *Вукове награде*, двије награде *Печати вароши сремскокарловачке*, двије награде *Јелена Балшић*, двије награде *Бранко Ђојић* (САНУ), *Петар Кочић*, *Михаило Лалић*, *Душан Костић*, *Змајеву награду* Матице срп-

СИСТЕМ СРПСКИХ МЕДИЈА

Српски национални савјет је у протекла два мандата по први пут формирао систем српских медија у Црној Гори: портал *Српске новине*, *Српски радио*, који покрива највећи дио простора Црне Горе, гдје већински живи српски народ, тј. подручја општина Андријевица, Петњица, Беране, Бијело Поље, Мојковац, Колашин, Никшић, Плужине, Шавник, Подгорица, градске општине Голубовци и Тузи, општине Бар, Тиват, Херцег Нови, Котор, Рисан, Пљевља и Жабљак; *Српску телевизију*, која се може гледати на читавом простору Црне Горе преко три кабловска оператора: *Екстра ТВ*, *Мтела* и *Телемакс*; часопис *Српске новине*, који излази периодично и представља један од најрепрезентативнијих магазина, који је, као једини часопис из Црне Горе, уврштен у библиотечки фонд Српске академије наука и умјетности и Патријаршије Српске православне цркве.

БИТКА ЗА ОПСТАНАК ЋИРИЛИЦЕ

– У заштити језичког идентитета и образовања на српском језику и ћирилично писму Српски национални савјет је протеклих година једну сезону материјално помагао Курс српског језика у Скадру, који је касније ушао у редовни програм финансирања Управе за дијаспору и регион Министарства спољних послова Републике Србије. Српски национални савјет је протеклих година, у оквиру својих могућности, материјално помагао и Актив професора српског језика, који су због промјене имена наставног предмета „српски језик“ остали без посла, кроз финансирање њиховог периодичног часописа за српски језик, књижевност и културу *Слово*. Осим тога, по потреби је финансирао и друге српске часописе и новине: *Стварање*, *Свевије*, *Српски глас Боке*, *Покрет*, *Вид* и друге. Српски национални савјет додјелио је више од стотину стипендија студентима Одсјека за српски језик и књижевност при Филозофском факултету у Никшићу и тиме значајно утицао на очување овог одсјека, који је од изузетне важности за образовни систем српског народа у Црној Гори. Осим тога, Српски национални савјет додјелио је и више стотина једнократних помоћи ученицима и студентима српске националности, којима је помоћ била неопходна да би успешно наставили редовно школовање.

ске из Новог Сада, награду Српске академије наука и умјетности, награде *Марко Миљанов*, *Јован Дучић*, *Момо Кайор*, *Немањин жић* Удружења књижевника Црне Горе и награде Сајма књига у Подгорици за издавачки подухват у 2014. години, Сајма књига у Новом Саду за укупан издавачки подухват у 2015. године и награде Београдског сајма књига 2016. и 2017. године за најбољег издавача из дијаспоре, те награду Сајма књига у Андрићграду за укупну издавачку продукцију. Од 2017. године *Српска књижевна задруга* редовно своја издања излаже на сајмовима књига у Новом Саду, Подгорици, Андрићграду, Херцег Новом и Београду, гдје је, као што је и препознато, запажена као најквалитетнији и најпродуктивнији издавач из Црне Горе.

● Како оцјењујете будућност српског народа у Црној Гори?

– Положај српског народа у Црној Гори у овом времену оцјењујем као неподношљив и далеко сложенији него што је то био након силецијског издвајања Црне Горе из заједничке државе са Србијом, или чак након доношења, по Србе, дискриминаторског Устава самосталне Црне Горе. Све оно што су Срби могли користити кроз уставну регулативу и позитивно законодавство у међувремену је промијењено на њихову штету, тако да у овом тренутку Срби, као релативно већинска заједница у Црној Гори, имају далеко мањи и политички и друштвени утицај од националних заједница са један или мање од један посто учешћа у укупном становништву. Све то је осмишљено у државном пројекту асимилације Срба који се, нажалост, веома успјешно спроводи.

● Шта нам је потребно учинити да би се српски народ изборио за статус конститутивности у данашњој Црној Гори?

– Црна Гора је Уставом, наводно, уређена као грађанска држава и у њој нарочито за Србе не постоји могућност остваривања статуса конститутивности, без његове суштинске промјене, што је у овим условима готово немогуће постићи. Нереална су обећања појединих политичких представника Срба да је могуће изборити статус конститутивности за сопствени народ и очигледно су у функцији добијања тренутне подршке. Срби се у овом тренутку не могу изборити са позицију и статус какве су за себе обезбједили други народи и националне заједнице у Црној Гори, прије свега због своје неслоге и непосвојања јединственог наступа у остваривању својих права и потреба, због неприхватљивог односа актуелне већине према националним, културним, језичким, вјерским и традиционалним вриједностима Црне Горе и српског народа у њој и невјероватне заслијепљености наводним грађанским вриједностима које су очигледна замка за нестајање српског народа са ових простора. Српску препознатљивост у Црној Гори можемо сачувати ако се вратимо себи и традиционалним вриједностима српског народа, кроз економске и културне интеграције са српским народом на најширем простору, а дукљане и „монтенегрине“ пустимо да раде свој посао јер за њих је већ касно и ми им, нажалост, више не можемо помоћи.

● Како оцјењујете председничке изборе?

– Наш савез се залагао да српски народ у Црној Гори има свог председничког кандидата и да се сва политичка опозициона снага окупи око тог кандидата. Међутим, то није било изводљиво и није било могуће у овом тренутку. **ГОРАН КИКОВИЋ**

Референдум ће показати да је већина против признања тзв. државе Косово

● Ових дана Српски национални савјет Црне Горе одлучио је да покрене иницијативу да Влада Републике Црне Горе повуче потпис о признању тзв. Републике Косово. Шта вас је мотивисало да донесите такву одлуку?

– То је прва одлука трећег сазива Српског националног савеза. Ријеч је о организацији која је недав-

но конституисана и наша је обавеза била да такву иницијативу покренемо. Познато је какву је срамоту доживјела Црна Гора и српски народ, а то је да Влада ЦГ призна тзв. државу Косово. Велико понижење смо доживјели баш на велики празник Сретење – Дан државности Србије. Наиме, председник Владе ЦГ је том приликом рекао у Приштини да

је 85% народа у Црној Гори било против признања тзв. државе Косово, али да су га они изнудили. Јасно је да је у питању једна велика удурма и превара грађана у Црној Гори. Покушаћемо да, преко Уставом гарантованих могућности, обезбједимо референдум, а то значи да треба да сакупимо потписе 25 посланика или да сакупимо око 55.000 потписа гра-

ђана Црне Горе, који би гарантовали да ће се тај референдум спровести онако како је то предвиђено Уставом.

● Колико је реално очекивати да би Влада Црне Горе повукла тај потпис?

– Нама је важно да покажемо да је једна огромна већина становништва, поготово српског народа, искључиво против такве одлуке и да присилимо актуелну власт,

Владу Црне Горе и Скупштину Црне Горе, да распишу референдум, а онда смо сигурни да би то била једна убједљива одлука да се поништи признање.

● Ових дана је Српски савјет Црне Горе затражио од РТС-а да омогући да се серија *Немањини* може видјети и у Црној Гори. Да ли сте добили одговор од РТС-а?

– Нисмо добили одговор. Нажалост, сарадња није на нивоу на којем мислимо да треба бити. Наша *Српска шелевизија* преко три кабловска оператора емитује се на простору цијеле Црне Горе и мислим да би било корисно да се успостави једна озбиљна сарадња са РТС-ом, а ми смо спремни да сва средства и све наше могућности ставимо у функцију те сарадње.

СРПСКО КОЛО У МЕДАРИМА У ЗАПАДНОЈ СЛАВОНИЈИ - СЕЛУ СА НАЈВЕЋИМ БРОЈЕМ УБИЈЕНИХ СРБА У БЉЕСКУ 1995. ГОДИНЕ

Храм Преображења дијели судбину народа

У Медарима, до Бљеска селу за чистом српском већином, данас је свега педесетак Срба старије животне доби. Још стотињак их је у Доњим Богићевцима, Машићу, Пољани, Горицама и самом општинском средишту Драгалићу, што чини укупно 150 Срба у читавој општини.

Представници двије најзначајније српске институције на истоку Хрватске, Самосталне демократске српске странке и Заједничког вијећа општина из Вуковара, средином седмице уочи Васкрса су Колу српских сестара у западнославонском селу Медари уручили седамдесетак пакета хуманитарне помоћи. Одјећу, постелјину и обућу сакупило је и донирало педесетак пензионерских породица које дјелују у организацији Вуковар Нови под водством агилне предсједнице Злате Мишкић, која је са својим сарадницима такође присуствовала уручивању помоћи. Пакете хране, њих двадесетак, донирала су СДСС и ЗВО.

– Када смо сакупљали помоћ и одвајали од себе, намјера нам је била да се она упути Србима на Косову. Али због административних и других баријера, то није било могуће. Захваљујући контактима које има СДСС одлучили смо се за наше сестре у западној Славонији, које ће даље дијелити свима нашим људима којима је потребно – рекла је Мишкић за *Српско коло*. Додала је како је такође циљ акције уочи највећег православног празника – Васкрса – показати људима да нису сами!

ЦЕНТРОМ СЕЛА ДОМИНИРА МИНИРАНА ЦРКВА

На донацији је захвалила предсједница Кола и актуелна замјеница начелника општине Драгалић из српске националне мањине Ранка Милојковић. Коло српских сестара у Медарима, селу на средини пута између Нове Градишке и Окучана, дјелује десетак година. Тијесну сарадњу имају са свештенством Српске православне цркве јер при Цркви организационо и дјелују. На услузи су свештеницима, новоградешком Огњену Тенцерићу и окупанском Драгану Антонићу, као што су на услузи и свим овдашњим Србима. Нажалост, Срба је све мање и мање. У Медарима, до Бљеска селу за чистом српском већином, данас је свега педесетак Срба старије животне доби. Још стотињак их је у Доњим Богићевцима, Машићу, Пољани, Горицама и самом општинском среди-

шту Драгалићу. Дакле, укупан број српског становништва у читавој општини је сто педесетак!

Данас новоградешки прота Тенцерић сам опслужује осам парохија, у којима је прије рата било осам свештеника, а свака средина: Нова Градишка, Старо Петрово Село, Пољане, Медари, Машић, Трнава, Врбовљани, Човац, Гређани, Бабаре, Трнаковец и Рогољи некада је имала своју богомољу. Од Медара до Смртића било је око 500 домаћинства, а данас, у свим парохијама тек их је стотињак која примају свештеника. И сама Преображенска црква у центру Медара је „рањена“. У рату је мирирана и данас стоји необновљена.

Зидање нове цркве, посвећене Преображењу Господњем, започело је 1777. године. Већ 1834. црква је дорађена а затим обновљена у више наврата 1950, 1967. и 1990. године. Током последњег рата, 1992. године, звоник цркве је тешко оштећен гранатама као и парохијски дом. До данас црква није обновљена иако је заједничка за вјернике из Трнаве и Медара. Богослужења се обављају у импровизованом простору у склопу парохијског дома о чијој уредности брину управо чланице Кола српских сестара. Како нам рекоше из Цркве, општинске структуре су обећале уредити Друштвени дом. Остало је само на обећању и почетним радовима, па се садашње стање објекта не разликује превише од времена прије тридесетак година када је био магацин пољопривредне задруге.

СЕДМОРО УБИЈЕНИХ ВУКОВИЋА

Овдашњи Срби страдали су током акције Бљесак почетком маја 1995. када је хрватска војска и полиција убила само у Медарима и Трнави, двама селима који су одувјек дјеловала као једна цјелина, 27 мјештана! Међу њима и фамилију Вуковић; два брата – Ранка (1955), убијеног са супругом Анђелијом (1959), једнаестогодишњим сином Гораном и осмогодишњом кћерком Горданом, и Милутина (1945), убијеног са супругом Цвјетом (1950) и седмогодишњом кћерком Драганом. Тог су кобног јутра трагичну судбину избјегле Радмила и Мирјана, Милутинове двије кћерке које су ишле у средњу школу у Босанској Градишци и становале код стрица. Породице двојице браће, Ранка и Милутина, живјеле су у заштићеној зони Унпрофора, удаљене само сто мета-

ра од непалског батаљона. Слијепо су вјеровали да ће у случају напада хрватске војске Унпрофор заштити бар њихову дјецу!

Страдали су и стара лица, Стево Чанак од 84 године и сестра му Драга од 87, шездесетогодишњи инвалид Милан Буројевић са осамдесетогодишњом мајком Љепосавом, па Ката Влаисављевић и Драга Ђумић, обје од 70 година, Анка Голуб и Зора Томић од 75, Ружа Дићко од 55, Јоцо Грмушу од 68, Јела Мркоњић од 60 година. Дакле, највише убијених било је у Медарима и Трнави 27 жртава, међу којима је 11 жена и троје дјеце, те у Пакленици у којој је уморено 20 жртава, међу којима су брачни парови Пантелија (77) и Верица (68) Ковачић, те Петар (76) и Десанка (70) Вукотић. Преостали живи су завршили у присилном избјеглиштву одакле се незнатан број до данас вратио.

ЋИРИЦУ РАЗБИЈАЈУ У ВУКОВАРУ, АЛИ И У МЕДАРИМА

Жртвама за покој душе и омаж њиховој трагедији лета 2015. у дворишту парохијског дома у Медарима подигнут је спомен-крст. Уочи освештења које је планирано требао обавити са својим свештенством владика пакрачко-славонски Јован, у ноћи 15/16. августа 2015, само три дана уочи сеоске славе – Преображења Господњег – крст су оштећили вандала. Одломиле су горњу страну крста високог два и по метра, а оштећена је и плоча са натписом: „У знак сјећања на све пострадале мјештане Медара–Трнаве, у периоду 1991–1995. Мјештани Медара–Трнаве, за Преображење 2015. године.“ Погађате, табла је исписана ћирицом!

Срећом, донацијама малобројних мјештана и уз помоћ Цркве крст је обновљен недуго после девастирања и данас стоји у центру села као подсјетник на трагедију. Табла са именима свих страдалих на сигурном је мјесту у склопу импровизираних црквине у парохијском дому. Одмах уз цркву је и недовршена зграда некадашње поште. Данас је то власништво Хрватске поште, која са својим огромним бројем квадрата „зврљи“ у празно и потпуно ван функције. Међу мјештанима, као и Србима окупанског краја са којима су увијек били у тијесној вези, постоји идеја да се нађе заједнички језик између Цркве и Хрватске поште о замјени некретнина. Црква на подручју Нове Градишке има некретнине које нису у функцији, а њиховом замјеном за недовршену зграду поште у Медарима, која такође није у функцији, могао би се направити дом за старе и немоћне. Дом би био од великог интереса за старе сународнике о којима нема ко бринути, а и сваким даном ће таквих бити све више.

– То би било за душу да се ту смјесте наши људи. Овако када оду у Церну или било које друго село у којима постоје домови, али селима у којима они нису никада гравитирали, свену и умиру врло брзо. Овако би били у својем природном окружењу на које су навикли. Били би на својерстан начин увијек „код куће“ – говоре нам мјештани образлажући идеју.

ЗА ИЗАБРАНУ ПРЕДСТАВНИЦУ СРБА НЕМА ЧАК НИ СТОЛИЦЕ

У општини Драгалић, којој припадају Медари и још 4 села набројана на почетку текста у којима има Ср-

ба, припадници српске националне мањине имају својег замјеника начелника општине.

Имају само на папиру јер њихова Ранка Милојковић нити има простор за рад у општини, нити има разумјевања од стране општинског начелника.

– Радим у својој кући у којој примам наше људе да им помогнем или најчешће сама одлазим до њих. Међутим, и моја кућа је необновљена иако захтјева подносим још од 1997. наомаво. Пуних двадесет година чекам обнову, при чему сам пет-шест година прва на ранг листи. За то вријеме кров прокишњава, зидови су пуни влаге, а у кући је нас петоро – говори Ранка. Можда однос општинског начелника Звонимира Карлика из Хрватске сељачке странке према Србима осликавају следеће ријечи његове замјенице:

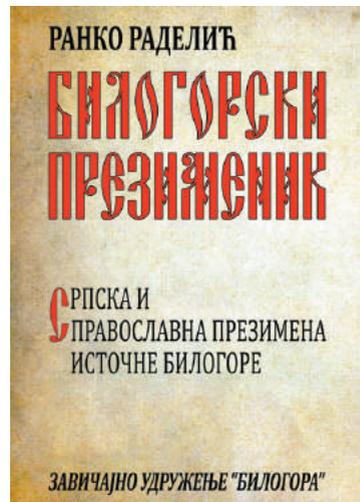
– Када дођем на сједницу Општинског вијећа, за мене нема ни столице! Сједнем гдје стигнем. Најчешће у некаквом ћошку!

Управо због оваквог игнорантског односа Општине према легално и легитимно изабраном српском представнику, током посјете је договорено да се што прије затражи са највишег нивоа институција Срба у Хрватској састанак са општинским начелником како би престала оваква нецивилизациска али и противзаконска пракса. Да се тражи, разговара, договара, па ако треба да се направи притужба највишим институцијама Европске уније, чија је Хрватска пуноправна чланица! Оно што се жели у Драгалићу, дакле уважавање мањинских замјеника, добрим дијелом је остварено у оближњим Окучанима, гдје су о наставку добре сарадње представници СДСС-а и ЗВО-а разговарали са тамошњим начелником Ацом Видаковићем (ХДЗ) и његовим српским замјеником Синеом Мартиновићем.

Осим чланица Кола и десетак мјештана Медара и околних села, реализацији ове хумане акције присуствовали су саборска заступница Драгана Јецков, предсједник ЗВО-а Срђан Јеремић, замјеник вуковарско-сријемског жупана Ђорђе Ђурчић, секретар Заједничког вијећа општина и вуковарске градске организације СДСС-а Винко Лазић, предсједник пожешко-славонске жупанијске организације СДСС-а и доградоначелник Пакраца Никола Ивановић и замјеник начелника општине Окучани Синеа Мартиновић.

ЗАДУЖБИНА: ИЗАШЛА ЈЕ НОВА КЊИГА РАНКА РАДЕЛИЋА У КОЈОЈ ЈЕ ПРЕДСТАВЉЕН ПОТПУНИ ПРЕГЛЕД СРПСКИХ ПРЕЗИМЕНА НА БИЛОГОРИ

БИЛОГОРСКИ ПРЕЗИМЕНИК КАО ДОКУМЕНАТ О ОТЕТОМ ЗАВИЧАЈУ

Билогорски презименик аутора Ранка Раделића шеста је по реду књига у Библиотеци Задужбина Завичајног удружења Билогора и по много чему јединствена. Она представља први, у највећој мјери потпуни преглед српских презимена вијековима присутних на некој компактној историјској и географској цјелини. Источна Билогора покрива око 700 км² и шездесетак насеља која су се до 1991. године налазила у четири општине: Вировитици, Грубишном Пољу, Ђурђевцу и Бјеловару. По првом службеном попису становништа у Хабзбуршкој монархији 1857, Срби овдје имају апсолутну већину која се постепено топи масовним и планским досељавањем сиромашнијег слоја становништва из залеђа по укидању кметства 1948. и Војне крајине 1871. Танку већину од 51% српских житеља налазимо још до 1898, да би она прве деценије 20. вијека пала испод 40% укупне популације.

» Са промоције Билогорског презименика организоване у марту ове године захваљујући помоћи сарадника Српског кола и општине Нови Београд. Аутор Ранко Раделић, проф. др Слободан Покрајац, проф. Душан Јелић, проф. Станиша Лалић

Четири вијека бивања на Билогори било је довољно да се српски народ хомогенизује и бројним родословним везама створи јединствени билогорски род чије су породице носиле 1321 презиме. Додатна одредница православно у поднаслову књиге односи се на неколицину презимена Руса и Украјинаца које су историјске околности довеле у Билогору, а за које нема сигурне потврде да имају потомке и међу православним Србима. Исто тако, евидентирано је и двадесетак албанских, мађарских, јеврејских, хрватских, чешких и талијанских презимена у мјешовитим браковима, чији потомци данас славе крсно име и поштују друге православне обичаје, али за које недостају информације о националном одређењу.

Иако највећи опсег књиге чине презимена, њихова значења, али и првобитно поријекло и статистичке податке, њу ипак не можемо сврстати у радове који се баве уско ономастиком.

Зачетак презименика појавио се неколико година пред крај 20. в., као помоћни алат код родословних истраживања. Ко-

лико је познато, овим истраживањима су се опсежније бавили Душан Басташић, Гојко Чизмић и аутор књиге, а у мањој мјери и многи други. Био је то израз потребе да се остави свједочанство потомцима о четворовјековном постојању у отетом завичају, кад су већ други трагови, попут матичних књига, културног и споменичког блага намјерно уништени, њиве запарложене, а породична станица и села зарасли у шикаре или саврњени са земљом. Од презименика као алата који је олакшавао сналажење у сложеним родбинским везама у селима Билогоре, до идеје да се направи потпуни преглед српских билогорских презимена, био је потребан један корак и још само која хиљада сати рада до њене реализације. Тако је настао докуменат о старосједилачкој популацији која је ишчезла са Билогоре у злочину чији је виновник западна цивилизација.

Осим поменутих родословних истраживања из којих су црпљене прве информације о презименима и њиховој дистрибуцији у насељима Билогоре, с временом се показало да је и оно мало сачуваних матичних књига из четири од десет источнилогорских парохи-

» Положај Источне Билогоре на карти Хрватске

ја (Беденик, Велика Писаница, Велики Зденци и Северин) претежнији и поузданији извор, изузев за неколико насеља, од родословних веза. Трећи и, најжалост, најопсежнији извор били су непрегледни спискови са презименима и именима преко 5.000 цивилних и војних жртава Другог свјетског рата, који нису заобишли ниједно село и ријетко коју породицу. Тамо гдје нити документи нису били довољни, помогли су аутобиографски и други записи и текстови, казивања Билогораца о појединим насељима, те стотине других докумената и књига.

Књига је штампана је на 472 странице у А5 формату. Садржи податке о преко 1320 српских и православних презимена источне Билогоре евидентираних у периоду од 1552. до 2017. године, те о њиховој бројности и распрострањености у појединим насељима. У оквиру презименика је и 20 чланака о знаменитим Билогорцима.

Презименик је допуњен бројним статистичким прегледима и картама, као и 10 опсежнијих прилога везаних за презимена. Опрема књиге са-

држи 10 фотографија у боји, 36 ц/б фотографија, 8 графичких приказа, 19 карата и 23 табеле са нумеричким подацима.

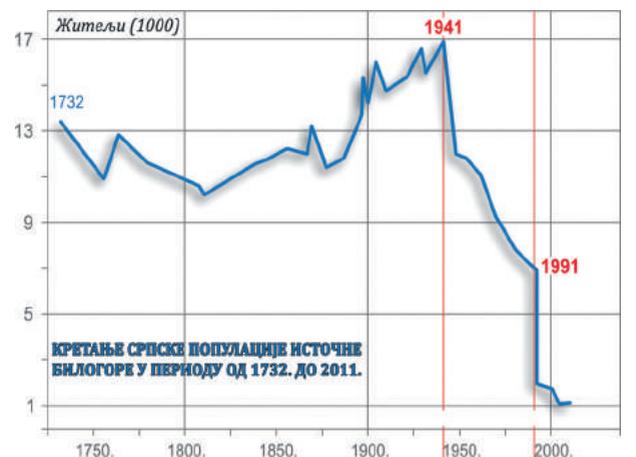
Статистички прегледи садрже Преглед презимена у насељима, Словне фреквенције и посљедице рата 1941–1945, Број Срба у насељима 1948, Најбројнија презимена, Јединствена и ријетка билогорска презимена, Нерска презимена у матичним књигама, Затрвена билогорска презимена.

У исцрпним прилозима набројено је 667 презимена са 25 крсних слава које су обиљежаване у источној Билогори (од укупно 78 српских слава). Надаље, ту је прилог Поход Петра Хасановића о војводи који је 1606. довео дио Срба у Билогору, преглед 82 топонима на бази српских презимена, текст о 1524 билогорска Србина у Америци, попис 168 солунских добровољаца, те чланак Два егзодуса и нестанак презимена.

Најопсежнији прилог који у књизи садржи 70 страница говори о Радучанима у Билогори. Од прве половине 19. вијека, па све до укидања Војне Крајине

Данас је у Билогори остало мање Срба него што је некада било њихових презимена. Послије геноцида 1941. и етничког чишћења 1991, у преосталим православним храмовима годишње се по статистичким подацима Епархије загребачко-љубљанске обави тек неколицина крштења (3 током 2003. и 7 у 2005), несразмјеран број опела (38 и 43), а ниједно вјенчање тих година. Чак и без статистичке неизбјежности мјешовитих бракова и ескалације усташтва која не јењава ни данас 2018, најдаље до 2050. у Билогори ће се угасити и посљедње српске свијеће. Није за утјеху ни то да свијет у којем је то могуће, сасвим сигурно не може опстати, бар не у постојећем облику.

Ово бар пружа наду да се потомци билогорских Срба нађу једног далеког дана у посједу своје отете дједовине. А без тога бар се ни житељи Лондона, Рима, Вашингтона, Москве итд., баш као ни бијели „међеди“ на Арктику и пингвини на Антарктику, немају много чему надати.

» Српска популација источне Билогоре у периоду 1732–2011. године

1871, из Радуча, родног мјеста Милутина, оца Николе Тесле, али и из других насеља до дубоко у 20. вијек је текла непрекидно ријека народа из личног камењара у питому Билогору. Тако се у источној Билогори нашло скоро 300 Радучана, чији је број с временом опао, како због епидемија, тако и због одласка у Америку.

До Другог свјетског рата већ су изумрли Додлинићи, Доднаљетићи и Дођановићи, а рат дочекало 188 житеља Билогоре који су носили презимена Гаталица, Новковић, Покрајац и Тесла. Убијених од усташа је 52, погинули као антифашисти 3, протјерани у Србију 56, прекрштени на римокатоличку вјеру 4. Послије рата и повратка из прогонства, 133 потомка Радучана живјели су у 37 дома – Гаталице 51 (15), Новковићи 2 (1), Покрајци 75 (19) и Тесле 5 (2).

Радучане у Билогори бисмо могли разматрати као занимљивост и куриозитет. Да није мале

зачкољице – да од лозе Покрајаца након Другог свјетског рата није потекло 10 или 12 доктора наука, да не воде поријекло из Радуча и да нису у сродству са Теслама! Ове чињенице су подстакле аутора да поближе истражи тему и инспиративну тезу којом је до сада тумачен извор бројних академских звања код Покрајаца и њихових потомака као резултат радничких родословних веза Тесли и Покрајаца, формулише и на алтернативни начин – да је Никола Тесла можда сретан резултат веза Тесли, Мандића, Калинића и Будисављевића, али и поријекла од Покрајаца, који су у давнини дали и несумњивог генија Руђера Бошковића. Није на крају ума ни претпоставка да први геноцидни удар хрватског ексклузивизма и 1941. (12. априла) и 1991. (31. октобра), почињен управо над билогорским Србима, своје разлоге можда има у оном што су боље од нас знали они који су нас гледали крвавим очима. **Ј.ЗЈАЈВУК**

- презимена погођена геноцидом (54,7%)
- поштеђена презимена (27,57%)
- презимена затрвена геноцидом (12,8)
- друга нестала презимена (5,36)

- презимена присутна 1941. године (914)
- презимена нестала прије 1941. године (349)
- нова презимена од 1948. до 1991. године (58)

УКУПНО 1321

КАКО ДО КЊИГЕ?

Цијена књиге је 900 динара за Србију, односно 10 евра за екс ЈУ земље, 15 евра за европске и 22 долара за ваневропске. Књига се може наручити и договорити начин слања и преузимања путем телефона (+381) 61/290-29-75 и (+381) 26/4391-179, као и преко имејл адресе: gadelicranko@yahoo.com

» Милка Глумичић, рођена сестра Николе Тесле (Сењ 1847/48 – Г. Поље) удата за Вукашина Глумичића у Грубишном Пољу

ДЕРВЕНТА: ПАРАСТОС ПОСТРАДАЛИМ 1992. У НАСЕЉУ ЧАРДАК

У насељу Чардак, општина Дервента, у спомен-комплексу који је подигнут на мјесту масовне гробнице 15. априла 2018. године, на Мали Васкрс, служен је парастос, положени су вијенци и цвијеће и прислужене свијеће за 39 Срба из овог насеља који су убијени на Васкрс 1992. године. Овај свирепи злочин починили су припадници регуларне Хрватске војске – 103. ХВО бригаде, као и припадници Ријечке и Сисачке бригаде, заједно са припадницима паравојних хрватско-муслиманских јединица које су формирали ХДЗ и СДА из Дервенте. Овом приликом преосвећени епископ зворничко-тузлански Фотије одликовао је архиепископском похвалницом начелника општине Дервента Милорада Симића и Удружење ратних заробљеника општине Дервента за допринос приликом изградње спомен-цркве Светог апостола Томе у спомен-комплексу Чардак. У име преосвећеног владике одликовања је уручио архиепископски намјесник дервентски протојереј-ставрофор Радојица Ђетковић. Вијенце жртвама из Чардака положили су породице погинулих, изасланик предсједника Републике Српске Миладин Драгичевић, делегат у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Средоје Новић, посланик у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Ненад Лалић, делегација Скупштине општине Дервента, Борачка организација општине, Удружење породица погинулих и несталих цивила, Удружење РВИ 1991–1995, представници ветерана Републике Српске и Полицијске станице Дервента, као и политичке странке.

ЕПАРХИЈА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

СВЕТА ЉУБАВ: КОНЦЕРТ ДУХОВНОГ РУСКОГ ПОЈАЊА У ЗАГРЕБУ

У недјељу, 15. априла 2018. године, у Катедралном храму Преображења Господњег у Загребу одржан је концерт духовног руског појања Камерног хора *Иван Филиповић* из Загреба, под диригентском палицом Горана Јерковића. Концерт под називом *Света љубав* одражавао је приказ сјајних композиција најпознатијих руских композитора: Рахмањинова, Гречанинова, Честнокова...

ТОМИНА НЕДЈЕЉА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Већ неколико година Црквена општина новосарајевска његује традицију окупљања младих на Мали Васкрс. Тако је било и ове године. Сабрање је почело светом литургијом коју је служио јереј Младен Дробњак. Светој литургији присуствовао је велики број малишана, а за пјевницом су пјевала дјеца хора Школе црквене музике при Православном центру за младе Митрополије дабробосанске Свети Петар Сарајевски. Након свете тајне причешћа, малишани су се такмичили у куцању јајима, последи чега је свјетски шампион у цудоу Немања Мајдов пред присутним демонстрирао борилачке вјештине. Овогодишње сабрање уљепшали су чланови КУД *Славија*, који су извели традиционалне српске пјесме и игре. Свим присутним уприличено је послужење. Побједницима овогодишњег такмичења за најтврђе јаје уручене су пригодне награде. **МИТРОПОЛИЈА ДАБРОБОСАНСКА**

УПРКОС ДЕМОГРАФСКОМ СУНОВРАТУ, НЕ ГАСИ СЕ НАДА У ОПСТАНАК СЕЛА ПОРЕД КНИНА

Тихи жагор у Жагровићу

Недалеко од Книна, неколико километара у правцу сјеверозапада, налази се село Жагровић. Много тога се о Жагровићу може рећи, али је све мање оних који то могу јер старији људи полако нестају са позорнице живота, а младих је све мање.

Први заселак села Жагровић зове се Стара Стража. Овај назив датира из доба Војне крајине, а затим се наставља низ заселака који углавном именовани носе по презименима. Од Мартића, који се налазе ка Бендеру, па све до саме тремеђе Босне, Лике и Далмације, сваки дио овог краја данас, из свима нам познатих разлога, изгледа јако тужно и запуштено. Био је ово углавном сточарски крај. Након Другог свјетског рата, становништво је махом гравитирало према Книну, који је био јак жељезнички, а касније индустријски центар. Некад је у Жагровићу било далеко више становника, али данас је савим другачије.

ЗАШТИТНИК СВЕТИ НИКОЛА

Куће које су обновљене углавном су празне. Жагровић је некад бројао око пет стотина домова и око 1.390 становника. Као и већина села Далмације, у посљедњем рату осјетио је пустош, па данас броји тек око 119 домова и 267 становника.

– Камени зид и капелица који се налазе у самом центру села, тик уз цесту, задужбина су мог претка, прадеда Луке, а посвећени су Светом Николи, свецу заштитнику многих, па и моје породице Рашковић. Камење којим је изграђена капелица, остаци су материјала куле Капетановића. Из куће поред произишли су сеоски капетани, а Лука је био један од њих. Са друге стране, тек преко пута капеле, данас у рушевном стању, налази се стара црквена кућа која је последи Другог свјетског рата била претворена у сеоску задругу – у једном даху у причу о Жагровићу уводи нас Александар Рашковић, врсни познавалац овог краја, који међутим данас живи у Крагујевцу и по занимању је лекар.

Крш је породило многе знамените људе који су били и остали велики, не због свог

» Црква Светог Николе у Жагровићу

успјеха, већ због тога што никад нису заборавили своје корени и одакле су босоноги кренули у свијет.

– Из Жагровића су отишли бројни високообразовани људи. Из овог крша и често пута ратовима опустошене земље, изродили су се бројни научници, доктори, специјалисти; Чупковићи, Рашковићи и низ других који су дали свој допринос овом крају којег се никада нису одрекли, као ни рода којем су припадали. Својим школовањем и признањима нису афирмисали само себе, већ су улагали у мјесто из којег су потекли, а били су најбољи амбасадори овог далматинског крша – каже Александар за Портал *Новости*.

Прва црква у селу датира из 1537. године, али како је по најизвјеснијим претпоставкама првобитно здање било саграђено од дрвета, на њеном мјесту изграђен је нови храм посвећен Преносу моштију Светог Николаја, у вријеме епископа далматинског Стефана Кнежевића 1891. године. Једина је то православна црква у Далмацији која је још увијек покривена тек лонитним плочама.

– Прије само тридесетак година, што је историјски гледано било као јуче, свака кућа била је пуна. Ниједна није била без сопственог винограда, воћњака ни врта. То је све оставштину из Наполеонових времена, када је маршал Мармонт, дошавши у илирске провинције, донио про-

глас у којем је стајало да се ниси могао оженити ако ниси имао довољно оваца, одређени број стабала маслине и чокога винове лозе. На тај начин нико није могао остати гладан. Било је родних и неродних година, али није било глади. А главна карактеристика народа овдашњег је да је радишан и да ће увијек свакоме помоћи – објашњава Александар.

ОБНОВА БРАТСКЕ КУЋЕ

– Пред православни Божић ове године кренули смо у акцију обнове братске куће јер се, посебно у вријеме великих празника, овдје окупља доста мјештана, што оних који су овдје стално, што оних који повремено дођу да обиђу своја огњишта. Мјештани су се организовали и својим донацијама помогли да се братска кућа доведе у функционално стање. Ако погледамо мало око храма, видјећете велико гробље и велике надгробне споменике. То је још један од показатеља бројности и имовине некадашњег становништва. Ми се овдје још увијек надамо да ће се садашње стање у макар далекој будућности поправити и да ће се људи више враћати мјесту из којег потичу. Овдје десет и двоје дјеце из двадесетак млађих породица, што нам улијева наду у опстанак и будућност села – прича свештеник Милорад Бекановић, парох жагровачки.

Планова за будућност у

Жагровићу не недостаје, упркос демографском суноврату. Александар Рашковић, иако живи и ради у Крагујевцу, велики је заљубљеник у родно село свога оца и својих предака. Зато му се враћа када год може.

– Ово што имам овдје, вјерујте, немам „није“ на свијету. Ни чистије воде, ни зрака ни неба. Одавде црпимо сву снагу, живећи за сваки тренутак кад ћемо поново доћи. Када сам ратне деведесет прве године с породицом из Загреба стигао у Крагујевца с покојним оцем и братом, сачувао сам оне три аутобуске карте које и данас имам. Отац је тада, спуштајући торбу на земљу рекао: „Ево сине, ја доведе, а ти даље с Богом помоћи.“ Зарекао сам се тада да ће ми дјеца знати ко су и одакле су. Богу хвала, тако је и било па сада кћер и син знају одакле потичу и с радошћу долазе овдје. Ниједна мука и невоља, ни једног тренутка, нису ме од тога одвратиле. Поносан сам и на своје поријекло, презиме и претке. Свака породица има своју причу, и свака је дала неког ко је оставио малени траг у овом кршу. Поред моје куће налази се споменик људској глупости која се зове рат. Споменик на којем можете ишчитати 98 имена настрадалих Жагровићана у Другом свјетском рату, направљен је у облику књиге, а урадио га је Никола Рашковић, који је до четрнаесте године био неписмен. У шеснаестој је направио дрвени бицикл, јер га је видео у новинама, а потом завршио и највише школе. Његов син је машински инжењер, мој отац је био изврстан хирург, и тако даље, да вам не набрајам. Сви ти људи, чија су имена у тој споменичкој књизи написана, страдали су у Другом свјетском рату, а данас је, нажалост, мали број живих свједока који ће посвједочити о пребогатој историји овог народа и краја – на крају додаје Александар.

Остаће Жагровић, њему и многим, на мапи живота све док буде оних који ће га вољети, који ће му се враћати, па макар и накратко, из бијелог свијета, из даљина гдје га у срцу носе његови некадашњи становници.

В. РАДУЛОВИЋ / НОВОСТИ

» Живи у Крагујевцу, срцем у Жагровићу: Александар Рашковић

» Парох жагровачки Милорад Бекановић

ИНТЕРВЈУ СА ПРОТОЈЕРЕЈОМ СТАВРОФОРОМ ПРЕДРАГОМ АЗАПОМ, СВЕШТЕНИКОМ ХРАМА СИЛАСКА СВЕТОГ ДУХА У ВИНКОВЦИМА

У Винковцима ћемо бити и служити Богу и народу док буде и посљедњег Србина

РАЗГОВАРАО: БОРО РКМАН

Око 45 кућа у Винковцима прима православног свештеника, један број Срба долази на богослужења у свети храм али не прима свештеника, а постоје и ћутеће генерације Срба из мјешовитих бракова који су ради лагодног живота више наклонени „жениној“ католичкој страни.

–Парохију Винковци чини град Винковци са Винковачким новим селом, а још осим тога обавља мисионарску дужност над православним Србима у подручју тзв. Цвелеферије-Жупанске Посавине, гдје се налази црква светог Прокопија у Рајевом селу. Овој парохији припадају мјеста Гуња, Рајево село, Дреновци, Врбања и Рачиновци - каже за *Српско коло* протојереј Предраг Азап.

● **Колики је број домаћинства које посјећујете?**

– У Винковцима посјећујем 45 домаћинства и у Парохији Рајево село око 90 домаћинства.

● **Можете ли наведене бројке упоредити са неким ранијим временима?**

– Бројке су се значајно смањиле, јер су многи Срби напустили домове у Винковцима. 67 српских кућа у Винковачком новом селу је дигнуто у ваздух терористичким актима. Некада је у срећније вријеме било око 50 крштења годишње, а сад буду 2 до 3 крштења годишње! Све су то старачка домаћинства, јако мало има Срба који имају некакав бизнис и добар посао. Углавном су то људи који раде на грађевини и пензионери.

● **Који су основни проблеми православне заједнице?**

– Основни проблем је сигурно што су Срби напустили овај град, отишли даље миграцијским путевима. Винковци су били велико жељезничко чвориште, и добар дио наших људи је дошао из српске Далмације, из Босне и Лике. Радиле су овдје али се нажалост нису укоријенили, већ су отишли даље. Тако

да ће бити јако тешко водити ову заједницу у будућности. Ми ћемо бити овдје и служити Богу и народу док буде и посљедњег Србина. Цркву сам обновио и парохијски дом, односно подигао из темеља 2007. године. Све је то било срушено ратних година 1991. На мјестима наших светиња био је дуго градски паркинг!

● **Винковци су специфична средина. Срба је, рекосте, веома мало. Ипак кроз историју је било и значајних винковачких Срба?**

– Винковци јесу специфични. Због близине Србије Хрвати их називају „вратима Хрватске.“ Међутим, не смијемо заборавити да су многи Срби изграђивали овај град, духовно, културно и економски учествовали у његовом развоју. Ту се некада налазио на Роковачкој зидини и православни манастир Светог Николе! Познати Винковачки Срби су Јосиф Руњанин, др Јоца Георгијевић, Стојан Димитријевић, Богдан Милашиновић, прота Константин Шушић. За Винковце су везани Сава Шумановић и Раде Шербеџија. Тако да су Срби мого тога даровали Винковцима.

Увијек су били доброг срца и људи мира и љубави. Нажалост међу нашим комшијама Хрватима било је и оних који су у овом граду срушили Храм, Парохијски дом, минирали српске куће. Мржња према Србима током ратних и поратних година узроковала је нестабилне односе међу људима у овом граду. Рат је одавно иза нас, наравно, односи су се поправили, али Срба нема више.

● **Какав је однос градских структура према Вама као православном свештенику?**

– Град Винковци су специфични по једној негативној „шовинистичкој структури“ овдашњих градоначелника. „Вјечити“ винковачки градоначелник Младен Карлић никада није јавно а „ни тајно“ у посљедњих 20 година честитао Божић православним вјерницима, а ту праксу је наследио и нови градоначелник Иван Босанчић. Таквих примјера у Хрватској нема много, али ево Винковци су и по томе познати. То је град гдје се много петља и католичка црква у политичке односе. Винковци су једини град у Хрватској гдје никада у посљедњих 25 годи-

на није направљен нити један сусрет помирења између хришћана! Узмимо баналан примјер, током ове зиме која је обилувала снијезним падавинама Градске службе би редовно чистиле испред католичке цркве, жупног двора и осталих јавних установа. Међутим, не само да би уредно заобилазили нашу православну цркву и парохијски дом, него би ралицама нагурали још снијега да наши вјерници не могу ући у свети храм! То је срамота. Упозорили смо на то градоначелника Босанчића, на шта се он само неозбиљно насмијао!

● **Овакви поступци сигурно уносе страх код вјерника. Да ли уопште можете обављати своју службу?**

– Мени као свештенику доста људи суграђана Хрвата прилази као пријатељу. Дружимо се нормално, поштујемо се, не можемо рећи да се волимо, али се поштујемо и цијенимо. Мали број наших вјерника, око 45 кућа, нас прима у своје куће. Један број Срба долази на богослужења, али не прима свештеника. Постоје и ћутеће генерације Срба. Ријеч је о комформистима

КО ЈЕ ПРЕДРАГ АЗАП?

Предраг Азап је рођен 1969. у Осијеку. Уредник је *Гласа православања*, првог часописа Епархије осјечкопољске и барањске и свештеник у Храму Силаска Светог Духа у Винковцима. Вуковарско-сријемска жупанија наградила га је 2004. године за допринос развоју међуљудских односа и несебично залагање за обнову у рату порушених објеката Српске православне цркве. Богословско школовање завршио је на Богословији Светог Арсенија у Сремским Карловцима. На позив епископа Лукијана долази као свештеник у Тењу. У чин ђакона рукоположен је 27. септембра 1991, а само три дана касније у чин презвитера. У Пачетину и Маринцима постављен је 30. маја 1992. године након што је у Тењи провео 7 мјесеци као администратор парохије. Поред те парохије, 2000. године добија у надлежност и парохије у Винковцима и Рајевом Селу. Епископ Лукијан одликовао га је за ревност у свештеничкој служби чином протонамесника 30. септембра 2001. године. Од 14. јуна 2004. године постаје парох винковачки и администратор парохије у Рајеву Селу. Аутор је неколико књига, а најпознатија је *Кад је Бог на првом месту, све је на свом месту*. Поводом освештања Храма Силаска Светог Духа у Винковцима 28. октобра 2012. одликован је највишим одликовањем СПЦ – правом ношења напрсног крста и чином протојереја-ставрофора.

из мјешаних бракова који су ради лагоднијег живота прихватили „женину“ католичку страну! Прослављају празнике по грегоријанском календару и тако, нажалост, уче и своју дјецу и крштавају их у католичкој цркви. Бог управља нашим животима, зна наше успоне и падове, тако уздамо се у помоћ Божију да сачува своје мало стадо. Споразумом Хрватске и СПЦ омогућено је да свештеници имају одређени новчани износ од кога могу да живе, а знамо да је увијек било „Ко олтару служи од олтара нека и живи“! Било би много боље да имамо крштења и вјенчања, да нам је Црква пуна вјерног народа и да кроз своје прилоге и милодаре помаже Цркву. Али то је сада немогуће.

● **Рекосте да Винковци имају, Богу хвала, нови храм саздан на темељу у рату срушене Цркве.**

– Да, слава Богу храм је издејствован мојим добрим познанствима у тадашњем врху државе. Мислим на Весну Шкаре Ожболт, некадашњу шефицу Туђманова кабинета, јер смо заједнички учествовали у активности око мирне реинтеграци-

је. Направљен је исти храм какав је и био. Наш блаженочивши владика Лукијан, знао је да могу обавити тај узвишен задатак и поново успоставити црквени и духовни живот православних Срба у граду Винковцима. Повјерно ми је ту задаћу и ја сам то учинио. Знао ми је рећи „или ћеш бити пуковник или покојник“!

● **Нису биле ријетке ни пријетеле поруке исписиване по новоизграђеној Цркви и парохијском дому?**

– У посљедњих 12 година чак девет пута су учињени напади на СПЦ и парохијски дом у коме живим са својом породицом. То је све евидентирала полиција. Ради се највише о графитима мржње и један напад разбијања прозора. Погађате, кривци никад нису пронађени. Прије годину дана поставили смо видео надзор састављен од пет камера. У сваком случају, сад се ситуација у потпуности смирила.

● **Подучавате ли православно вјеронаук у школама?**

– Вјеронаука се не одржава јер нема српских ђака у школама.

ХЕРЦЕГОВЦИ У СРБИЈИ УПУТИЛИ ПИСМО НАЈВИШИМ ДРЖАВНИМ ЗВАНИЧНИЦИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

СТРАДАЛНЕ ПРЕБИЛОВЦЕ ПРОГЛАСИТИ ЗА МЕМОРИЈАЛНИ ЦЕНТАР

Херцеговачка удружења у Србији упутила су писмо највишим државним званичницима Републике Србије и Републике Српске у коме се наводи да су Пребиловци добро цијелом српском роду познати као најстрадалније село у Другом светском рату, чиме представљају један од највећих симбола страдања Срба у геноциду злочиначке НДХ.

У писму се наводи да су према изворима Државне комисије, усташе у Пребиловцима побиле више од 800, и да су покољ, од укупно 1.000 преживјела свега 174 становника. Село је након Другог свјетског рата опстало, јер су се преживјели очеви убијене деце по други пут женили и добили нову децу.

У писму се даље наводи да је у злочиначкој акцији „Чагал“ војске РХ, ХВО и ХОС-а, у јуну 1992, овај крај поново тешко страдао.

– Тада су многи Срби убијени или затворени и мучени у логорима „Дретел“ у Чапљини и „Лора“ у Сплиту. Пребиловци су опет најтеже страдали, а између осталога уништен је Спомен храм са костима око 4.000 Срба ексхумираних из херцеговачких јама 1990/91. Село је послје рата дјелимично обновљено и у њему живи око 50 повратника и то је једина преостала српска енклава у долини Неретве – каже се у писму и напомиње да је према новом пројекту подигнут Храм Васкрсења, у који су положени преостали остаци костију страдалника из 1941.

– Имајући у виду страдалничку прошлост села, посебно због двоструког страдања и васкрсавања, Херцеговци траже да Пребиловци заслужују статус посебно заштићеног српског националног добра. На тај начин исказали би наш однос према невиним жртвама геноцида НДХ, битног елемента националног идентитета – наводи се у писму у коме се тражи да Скупштина Републике Српске Пребиловце са припадајућом околином прогласи за Меморијални центар.

Предлаже се да се имовинска права Срба заштите и одузети земљишни простор врати мјештанима Пребиловаца и расељеним власницима, као и да се помогне обнова срушених српских кућа.

САША СРДИЋ ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ БАЧКА ТОПОЛА, СВЈЕСТАН ДА РАЗЛИЧИТОСТИ ОВОЈ СРЕДИНИ ДОНОСЕ ПРЕДНОСТ

Само слога гарантује добру будућност

Бачка Топола је специфична општина због чињенице да се у службеној употреби користе четири језика: српски, мађарски, русински и словачки, а локална самоуправа здушно подржава све етничке заједнице у очувању њихове традиције и националног идентитета. Ово је мултинационална средина у којој према последњем званичном попису становништва из 2011. године живи поред 59% Мађара и 30% Срба и 11% осталих, а то су: Русини, Словаци, Црногорци, Хрвати, Југословени, Роми и други.

Према ријечима председника Скупштине општине Бачка Топола Саше Срдича, ова средина је позната по толеранцији, а прије неколико година Бачка Топола била је домаћин Кампа толеранције младих подунавског региона.

– Најбољи показатељ добрих међународних односа је велики број мјешовитих бракова, тако да слободно можемо рећи да у Бачкој Тополи живимо једни са другима, а не једни поред других.

● **Можете ли навести МЗ у које су прије стотињак година стигли колонисти? Које су специфичности тих средина и да ли у развојном смислу заостају за остатком општине?**

– Од 22 насељена мјеста у општини Бачка Топола чак 9 мјеста основали су солунски добровољци прије готово 100 година. У њима и данас живе њихови потомци. То су: Горња Рогатица, Бачки Соколац, Томиславци (Орешковић), Карађорђево, Мали Београд, Средњи Салаш (Ђенерал Илићево), Миђуново (Каркатур), Његошево и Светићево. Ријеч је о срединама у којима живи између 300 и 700 становника. Као и у сличним мањим мјестима, живот није лак али локална самоуправа се труди, нарочито последњих неколико година, да створи што боље услове за живот. Улаже се у инфраструктуру, тако да у општини готово немамо неасфалтираних и неосвијетљених

улица; улаже се у замјену водоводних цијеви као и у примарну здравствену заштиту, односно опстанак и санацију сеоских амбуланти као и дјечијих вртића. Основали смо пољопривредне савјетодавне канцеларије у појединим мјестима. Њихов је задатак да помогну пољопривредницима у обављању административних послова, као и у аплицирању на републичке, покрајинске и општинске конкурсе у вези са пољопривредом; затим изградња тениских терена у Томиславцима и амфитеатра у Малом Београду. Ове године очекујемо да ћемо реализовати пројекат санације спортских терена у Његошеву и Карађорђевоу итд.

● **Све општине покушавају анимирати инвеститоре да улажу у њихову средину. Која је предност Бачке Тополе?**

– Бачка Топола налази се у срцу Бачке, на 50 км од мађарске границе, односно границе Европске уније, 70 км од Новог Сада, поред ауто-пута и пруге Београд–Будимпешта.

НЕИСКОРИШЋЕН ТУРИСТИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛ

– Бачка Топола има велики туристички потенцијал: 22 насељена мјеста, велики број каштела и цркви, завичајна кућа, музеј Ковачко-коларска радионица, Градски музеј Каштел Краи, Музеј коњарства, Туристички комплекс Панонија, Туристички комплекс Зобнатица са једном од најстаријих ергела у Србији, винарија Бриндза, салаша, умјетничка колонија, термална бања у Пачиру, базени, четири прелијепа језера, потенцијал за ловни и риболовни туризам само су неке од ствари које препоручују Бачку Топола као туристичку дестинацију. Нажалост, овај потенцијал није био у довољној мјери искориштен. Доласком новог директора на чело општинске туристичке организације Данице Врекић, Бачка Топола је присутнија у медијима, као и на домаћим и међународним сајмовима туризма. Увјерен сам да ће туризам у будућности бити све значајнија привредна грана у Бачкој Тополи.

Велика предност Бачке Тополе за инвестирање је и наша нова индустријска зона, која је смјештена између регионалних путева за Сенту и Бечеј и ауто-пута и жељезничке станице, која посједује и теретни колосјек, нуди и значајну инфраструктурну опремљеност због чега је у посљедње двије године издвојено преко 120 милиона динара. Ово улагање је резултирало тиме да су у посљедњих годину дана потписана 4 уговора са домаћим и страним инвеститорима. Процедура продаје још једне парцеле страном инвеститору је у току и у наредних неколико дана очекујемо и потписивање уговора. У преговорима смо и са још неколико потенцијалних инвеститора. Ове године очекујемо почетак радова, односно почетак изградње фабрика у нашој индустријској зони, што ће Бачкој Тополи донијети нова радна мјеста а нашим грађанима, надамо се, и виши стандард, и бољи квалитет живота.

● **Бачка Топола има богату културно-историјску баштину. Које бисте манифестације посебно издвојили?**

– Када је ова тема у питању, на првом мјесту треба споменути Српски културни центар Вук Караџић из Бачке Тополе, који окупља преко 300 чланова, и то углавном дјеце

и младих људи, и који поред центра у Бачкој Тополи има и секције у неколико села наше општине. СКЦ Вук Караџић ради у неколико секција, од којих је најважнија фолклорна секција, која је једна од најбољих аматерских културно-умјетничких друштава не само у Србији него и у цијелом региону, о чему говоре и бројна признања и гостовања широм свијета. Мало је манифестација које се организују у нашој општини али и шире у којима не учествују припадници СКЦ-а Вук Караџић. Од бројних манифестација посебно треба истаћи традиционални фестивал Нашем роду и њојом стиву – Фестивал материјалног и духовног стваралаштва динарских Срба у Војводини, који окупља велики број културно-умјетничких друштава и пјевачких група, не само из Војводине и Србије него и из региона и иностранства.

● **Како бисте оцијенили развој осталих привредних грана у општини?**

– Бачка Топола је својевремено била озбиљан привредни и индустријски центар, али су ратно окружење, санкције и транзиција узеле свој данак. Данас се Топола бори да поврати бар дио онога што је некада била. Пољопривреда је најзначајнија привредна грана у нашој

АКТИВНИ У РЈЕШАВАЊУ ИЗБЈЕГЛИЧКИХ МУКА

● **У којој мјери је у Бачкој Тополи спроведен Програм регионалног стамбеног збрињавања за избјегла лица?**

– Са поносом могу да кажем да је општина Бачка Топола једна од најажурнијих општина у погледу спровођења Регионалног стамбеног програма, на чему у великој мјери можемо бити захвални и општинском повјеренику за избјеглице и миграције Габору Холевичу, који максимално професионално обавља свој дио посла. Што се тиче Регионалног стамбеног програма у дијелу који се односи на обезбјеђивање грађевинског материјала, у нашој општини 16 корисника добило је овај вид помоћи у виду пакета грађевинског материјала у вриједности до 9.500 евра, чиме је ријешен стамбени проблем 16 породица. У току је процедура спровођења другог дијела овога пројекта којим ће бити ријешен проблем још 15 породица. Што се тиче дијела Регионалног стамбеног програма који се односи на куповину сеоских кућа, и овдје је завршен први дио овога пројекта и на овај начин стамбено обезбјеђено 10 породица избјеглих и интерно расељених лица, а у скорије вријеме очекујемо наставак и овога потпрограма када ће бити обезбјеђена средства за куповину још 5 кућа. Са завршетком и ових пројеката који су у току, стамбено питање ће бити трајно ријешено за укупно преко 70% лица која се воде као избјегла и интерно расељена. Наравно, ми ћемо и у наредном периоду активно радити на рјешавању ових питања и за оне људе који нису били обухваћени досадашњим пројектима или нису успјели на други начин да ријеше своје стамбено питање.

општини па је логично да се ту највише и улаже. Недавно су премијерка Ана Брнабић и министри из Владе посјетили пољопривредно добро Криваја, где је отворена прва дигитална фарма у Србији. У Бачкој Тополи развијена је прехрамбена и прерађивачка индустрија. На трећем мјесту, а са све већим значајем је и метална индустрија. Локална самоуправа поред инвестиција у индустријску зону, преко конкурса субвенционисне индивидуалне пољопривредне произвођаче а подстиче и помаже и развој предузетништва. Поред домаћих предузећа, како нових, тако и оних која су успјела да превазиђу све недаће и да се консолидују, на територији наше општине послује и извјестан број страних фирми из Уједињених Арапских Емирата, Француске, Њемачке, Аустрије, Словеније, Мађарске, Хрватске, итд. Иако привредна ситуација у општини Бачка Топола још увијек није тако сјајна, из године у годину се поправља.

● **Какви су услови за развој спорта?**

– Бачка Топола једна од општина која нема спортску халу, али у посљедње вријеме се доста улаже у спортску инфраструктуру. У претходном периоду локална самоуправа је издвојила 5 милиона динара за реконструкцију крова спортске сале у ОШ Чаци Лајош као и око милион динара за нова сједишта у сали; 12 милиона динара за реконструкцију спортске сале Гимназије Досићеве Обрадовић, гдје је обновљен рукометни терен и изграђен потпуно нови кошаркашки терен. Сала у ОШ Никола Тесла обновљена је у оквиру пројекта Владине канцеларије за инвестиције реконструкције цијеле школе за шта су издвојена око 32 милиона динара. Ових дана у посјети нашој општини био је и покрајински секретар за спорт и омладину Владимир Батез уз чију је подр-

шку урађена реконструкција отвореног рукометног терена у ОШ Никола Тесла као и кошаркашког терена са тартан подлогом у ОШ Чаци Лајош, за чију реализацију је Покрајински секретаријат обезбједио 3,5 милиона динара, а на њихову помоћ рачунамо и код споменутих реконструкција спортских терена у Његошеву и Карађорђевоу. Већ сам споменуо и новоизграђене тениске терене у Томиславцима, као и почетак радова на изградњи затвореног базена у Бачкој Тополи. Фудбалски клуб ТСС Бачка Топола од прошле сезоне се такмичи у Првој фудбалској лиги, а уз значајну финансијску подршку од стране Владе републике Мађарске и Фудбалског савеза Мађарске завршава и пројекат изградње фудбалске академије у нашем мјесту. У плану је и изградња потпуно новог савременог фудбалског стадиона на мјесту постојећег.

● **Један број наших људи из бивших југословенских република, као и интерно расељених лица, пронашао је у Бачкој Тополи свој нови дом. У којој мјери су они утицали на развој општине и да ли су сачували своје коријене?**

– Ови људи су нашили свој дом у Бачкој Тополи и као и сви остали којима је дом у Бачкој Тополи учествују у свим областима живота у нашој општини и на тај начин утичу и на њен развој. А што се тиче очувања коријена, ти људи нису овдје дошли међу странце него међу свој народ, који је овдје дошао у неком ранијем периоду. Многи од њих су чак дошли овдје код својих рођака. Иначе, на територији наше општине постоје и дјелују два удружења избјеглих и расељених лица, једно у Бачкој Тополи и једно у Пачиру. Наравно, ова удружења у свом функционисању имају и подршку општине, за коју ћемо се трудити да из године у годину буду све значајнија.

Т. ЂОРВИЋ

ГРАДИМО ЗАТВОРЕНИ БАЗЕН

– Од већих пројеката истакао бих изградњу затвореног базена на мјесту некадашњег Спортско-рекреативног центра Венус, чији почетак изградње се очекује у току овога љета, а завршетак, надамо се, у року од двије године као и санацију зграде бившег хотела Панонија, који се налази у самом центру Бачке Тополе, а који је тренутно у девастираном стању. Кад смо код проблема, не можемо да не споменемо велики проблем који смо имали у здравству, гдје је општина, без задуживања а захваљујући добром стању у општинском буџету, покрила дугове Дома здравља Др Хаџи Јанош у висини од око 100 милиона динара, а који су у једном тренутку пријетили престанком рада ове установе и остављање грађана наше општине без примарне здравствене заштите. Затим, ту је и проблем отпадних вода и канализације. Наиме, само неколико насеља у нашој општини има ријешену канализацију, а сама Бачка Топола је око 30% покривена канализационом мрежом и нема пречистач отпадних вода, што је за посљедицу имало еколошки проблем и загађење ријечице Криваје. На рјешавању овога проблема интензивно се ради, како на наставку ширења канализационе мреже, тако и око изградње пречистача отпадних вода. Израда пројектно-техничке документације је при крају а одређена је и локација, тако да се надамо да ћемо у што краћем временском периоду кренути у изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода и на тај начин ријешити и овај велики проблем.

АЛЕКСАНДАР ЂИРИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ ТРСТЕНИК, НАЈАВЉУЈЕ ДА ЋЕ УЗ ПОДРШКУ РЕПУБЛИКЕ ГРАЂАНИ ЖИВЈЕТИ ЈОШ БОЉЕ

Поносни смо што је Влада препознала Трстеник као једног од носилаца индустријског развоја

Председник Општине Трстеник Александар Ђирић је крајем јула 2016. са коалицијом, чији је стожер Српска напредна странка, преузео управљање општином, чија су сва јавна предузећа била у великим дуговима, а сама општина у огромним кредитним задужењима код пословних банака.

– Првог дана затекла ме је блокада од десет милиона динара. Уштедама и репрограмирањем наслијеђених дугова и, прије свега, домаћинским пословањем и одговорном политиком успјели смо да већину проблема ријешимо и да још инвестирамо у различите привредне гране. Наравно, све ово не би било могуће без помоћи Владе Републике Србије, која је од друге половине 2016. до данас у развој општине Трстеник, директним инвестицијама и посредним финансирањем, уложила преко 900 милиона динара.

● **Све општине покушавају анимирати инвеститоре да улажу у њихову средину. Која је предност Трстеника у односу на друге?**

– Трстеник је једна од општина која има сертификат НАЛЕД-а за позитивно пословно окружење, а налази се на листи приоритета Владе Републике Србије кад су у питању стране инвестиције. Наша предност је, између осталог, и у томе што смо имали јаку индустрију, која је школовала своје кадрове. Сваки инвеститор који посјећује нашу општину прво се распитује за путну инфраструктуру, и ту имамо чиме да се похвалимо. Завршили смо индустријску зону, бившу трговинску фабрику *Западна Морава*, а имамо и добар локални аеродром. Влада Србије најавила је изградњу Моравског коридора, и сигурно је да ће тај дио ауто-пута утицати на привлачење инвеститора. Повезујући градове од Појата до Прелине спојиће се два Коридора, 10 и 11, тако да би инвеститори били заинтересовани за отварање фабрика и у мањим градовима.

● **Који су то кључни инфраструктурни пројекти које сте реализовали?**

– Реализовали смо највеће пројекте кроз програм ЕИБ-9 са Министарством привреде: израђени су путеви у неколико великих села у нашој општини, асфалтиране су дионице републичких и регионалних путева у селима са лијево и десне обале Западне Мораве, урађени тротоари са водопропустима и каналима за одводњавање, а знамо да је то један од већих проблема у свим нашим селима када падају јаче кише. Урађена је саобраћајна сигнализација у више насељених мјеста, као и кружни ток на магистралном путу Крушевац–Краљево, чиме је повећана безбједност у саобраћају. Општина Трстеник има око 160 км локалне инфраструктуре и за одржавање се издваја из локалног буџета већи износ. Досадашњим улагањима од три милиона евра у реконструкцију водоводне мреже ријешен је проблем водоснабдијевања у граду. Изградњом висећег моста и његовим постављањем ових дана биће заокружен један од највећих пројеката у нашој општини. Основна функција новог моста биће да носи водоводну инсталацију од нашег изворишта Звездан ка супротној обали ријеке, али биће то и пјешачки мост. Прошле године реновирали смо три школе, замијенили столарију, асфалтирали школска дворишта и игралишта. Тренутно се обављају радови на рекон-

РЈЕШАВАМО ВОДОСНАБДИЈЕВАЊЕ ЗА 13.000 ПОРОДИЦА

Радимо на објекту базена који ће се користити за обуку непливача, тако да ће комплекс базена, поред олимпијског, дјечјег са тобоганима, добити још једно функционално купалиште. Такође, Општина и Република финансирају пројекте водоснабдијевања са обе стране Западне Мораве и ширење постојеће водоводне мреже. Потписан је уговор са надлежним у Крушевцу и у наредном периоду села на лијевој обали Мораве биће прикључена на регионални водовод са језера Ђелије, чиме ћемо ријешити проблеме водоснабдијевања за више од

13.000 становника наше општине. Предвиђен је програм замијене старе канализације и изградње нових мрежа у приградским насељима и изградња постројења за прераду отпадних вода. Започели смо реконструкцију Зелене пјаче, а покренули смо и изградњу нове зграде за музичку школу *Корнелије Станковић*, која сада ради у неадекватном простору. Наравно да није могуће поправити и изградити све одједном, то су дугорочни и важни послови и ми их радимо у континуитету, сваке године, а не сахи у предизборној кампањи.

струкцији три школе по пројекту за енергетску ефикасност.

● **Које бисте манифестације из области културе посебно издвојили?**

– Реновирали смо и адаптирали простор у Дому културе који је, можда, и најљепши мултифункционалан простор у Србији, у коме се одржавају позоришне и биоскопске представе, музички и фолклорни концерти, ликовне изложбе; имамо и музејску збирку. Културна свечаност са најдужом традицијом – *Јефимичини дани* – одржава се од 1974. године почетком јуна у порти манастира Љубостиња. Током јесени одржава се *Савремена српска проза*, такође манифестација са вишедеценијним трајањем. Значајан је Зборник, који се штампа сваке године и који се, захваљујући програму међународне размјене, налази у рафовима свјетских библиотека и славистичких центара. *Дубравски сабор* у Старом Трстенику – пјесничка манифестација чији је циљ промоција села, стваралаштва и очувања културне баштине нашег краја. На Међународном умјетничком кампу крајем августа окупљају се ликовни ствараоци из земље и иностранства, и још је много музичких, ликовних, пјесничких окупљања и значајних културно-умјетничких манифестација током године.

● **Да ли је Трстеник искористио своје туристичке потенцијале?**

– Трстеник је један од ријетких градова у Србији који може понудити панорамско разгледање из авиона. У туристичкој понуди ослањамо се на традицију и специфичности овог поднебља, тако да смо прошле године, у септембру, организовали прву *Печењичаду* у селу Стопања, која је за два дана окупила преко 20.000 посјетилаца. Ове године трајаће три дана и очекујемо још већу посјету. Обновили смо сеоске Олимпијске игре, у излагачком дијелу представљају се винарије, пчеларске организације, стари занати и домаћа радиност; у ревијалном дијелу наступају сва културно-умјетничка друштва са подручја наше општине, затим пјевачки аматери, рок бендови. Значајна је и манифестација *Трстеник на Морави*, која се одржава половином августа. Препознатљива је по трци чамаца „моравца“ и такмичењу у кувању рибље чорбе, али доста је и пратећих садржаја, попут пливачког маратона, игара на води, ликовне колоније. У оквиру дјечјег дана

одржава се промоција каратеа, беби маратон, радионица-сликаоница на отвореном и дјечје представе.

Поред рок и поп концерата, прошле године одржана је прва МО-рејв журка, концерт електронске музике на отвореним теренима Спортског центра, уз учешће најпознатијих домаћих ди-џејева. Овог љета планирамо још спектакуларнију журку. Издвојили бих још манифестације *Куйињијада у јулу*, *Дани иаирике*, *У славу калема*, *Дан винограда у фебруару*, *Међународни фестивал дјечјег фолклора* крајем априла.

● **Како бисте оцијенили развој осталих привредних грана?**

– Послије дугогодишње стагнације некадашњег гиганта индустрије хидраулике и пнеуматике *Прве џејшолетке*, неколико фабрика, које су се издвојиле из тог система и које су приватизоване по моделу радничког акционарства, послједице реорганизације наставиле су да раде и послују успјешно. Такође, са успјехом ради још неколико већих приватних производних и трговинских предузећа базираних на сличном производном програму. Најуспјешније предузеће сада је *Прва џејшолетка Наменска*. Поносни смо што је Влада Србије нашу општину и ППТ Наменску препознала као носиоце развоја у које планира да и даље улаже како би се производња модернизовала и повећала. И сам председник Александар Вучић је више пута као добар примјер апострофирао *Наменску* и директорку Анђелку Атанасковић. Прије мјесеца дана министар одбране отворио је нову халу са савременим машинама и најавио да можемо да очекујемо још већа улагања државе у ову индустрију.

● **Какви су услови за развој спорта?**

– Највећи проблем свих мањих градова, па и Трстеника, јесте одлазак младих, стасалих спортиста. Клубови остају без својих талентованих играча баш када они могу да дају највише, јер одлазе на студије у веће градове. У млађим категоријама смо заиста успјешни, посебно је примјетан успјех наших младих кошаркашица и одбојкашица које су прешле у виши ранг такмичења. У каратеу имамо изузетно успјешне и појединце и клубове. Доста је заступљен и бокс, рукомет, наравно – и фудбал.

У једном занимљивом спорту, спортском обарању руке, наш координатор Канцеларије за младе Ненад Смиљковић је међу најбољи-

ма у Европи. Претходних осам година државно првенство се одржавало у Панчеву, а захваљујући добрим резултатима наших спортиста ове године је први пут одржано у Трстенику. Тај спорт ће од 2024. бити уврштен у програм Олимпијских игара и ми имамо мотива да улажемо у наше такмичаре. Наша вијећница за спорт, и сада тренер, Нада Сарих прије двије године је постала европски шампион у каратеу. Трстеничанин Предраг Милетић стасао је у Кошаркашком клубу *Прва џејшолетка*, а сада игра за *Клостернојбур* из Беча, проглашен је најбољим играчем у аустријској лиги и први је Србин који је стигао до тог признања. Репрезентативац Србије у стрељаштву Миленко Себић први је Трстеничанин учесник Олимпијских игара у Рио де Жанеиру 2016. године. У Фудбалском клубу *Прва џејшолетка* своје прве фудбалске кораке направио је српско-црногорски репрезентативац, играч француског *Ле Мана* и московске *Локомотиве* – Марко Баша. Одбојкашица Невена Иричанин каријеру је наставила у Финској и Мађарској, а клубови у којима је играла први пут су тада освајали куп или првенство.

● **Како су се у снашли људи који су усљед ратних дешавања у Трстенику нашли свој нови дом?**

– Према подацима којима располажемо, током ратних дејстава деведесетих година у БиХ и Хрватској и после бомбардовања 1999. године, на територији општине Трстеник уточиште је нашло око 1.600 лица. Данас 25 лица има статус избјеглог лица и 380 их је са статусом интерно расељених лица. Неки од њих су покушавали да се врате на своја огњишта, углавном расељени са Косова и Метохије, али су се послједице годину или двије враћали јер тамо није било услова за безбједан живот.

У разговору са тим људима рекли су ми да су се они већ привикли на ову средину, баве се углавном пољопривредом, грађевинарством или машинским занимањима; један број њих је високообразован, што се у суштини не разликује од послова којима се баве сви други грађани наше општине. Сва та лица, и поред тешких тренутака које су преживјели, смогла су снаге да наставе и већина је овдје створила своје породице.

● **У којој мјери је спроведен Програм регионалног стамбеног збрињавања?**

– На помоћ која се додјељује имају право не само лица која тренутно имају статус избјеглих и расељених, већ и лица која су раније имала тај статус, али су у међувремену узела држављанство и пријавила пребивалиште на територији општине Трстеник и још увек немају ријешено стамбено питање. Из буџета Републике Србије и уз учешће Општине од пет одсто за трајно стамбено збрињавање додијелили смо 13 сеоских домаћинства. За девет породица обезбјеђени су пакети грађевинског материјала и 15 пакета за економско оснаживање у виду пољопривредних грантова, углавном пластеника и пољопривредних машина. Још неколико породица је у процесу да им се обезбједе сеоска домаћинства и надамо се да ће ускоро сва лица бити трајно стамбено обезбјеђена.

● **Са којим сте градовима у братским односима?**

– Најстарије побратимство, од 1971. године, везано је за словеначки град Лашко. Прије извјесног времена посетио сам тај град и договорили смо се о заједничком учествовању у пројекту *Exchange 5*, који финансира Европска унија. Лашко, као партнер у пројекту, биће у могућности да нам пренесе најбољу праксу и моћи ћемо да размијенимо искуства у управљању јавним средствима. Наше двије општине такође су постигле договор о међусобној сарадњи у области туризма, образовања и културе. Прошле године потписали смо *Повељу о браћимљену и Уговор о сарадњи* са руским градом Јелецом. У оквиру делегације овог руског града дошли су и њихови привредници, који су обишли све наше привредне потенцијале, посебно привреднике из области машинске индустрије, јер се у Јелецу налазе фабрике које имају сличан програм производње. Један дио њихових фабрика ради и за војну индустрију, тако да је и ту пуно могућности за сарадњу.

Т. ЂОРОВИЋ

СУБВЕНЦИЈЕ ЗА САДНИЦЕ

Поред индустрије, препознатљиви смо по разноврсној и обимној пољопривредној производњи. Трстеничка општина је била највећи произвођач лозно-садног материјала у некадашњој СФРЈ. На иницијативу локалне самоуправе и народне посланице из Трстеника Милене Турк, први пут Министарство пољопривреде субвенционисало ту калемарску производњу, која поново оживљава у нашим селима. И општина субвенционисала пољопривредну производњу. Додијелили смо саднице малина и купина, системе за новодњавање, набавили смо пластенике за произвођаче, субвенционисали пчеларску производњу.

КОЛОНИЗАЦИЈА СЈЕВЕРНИХ КРАЈЕВА (1920-1941)

Пише: др Милан Мицић

Аграрна реформа у Краљевини СХС (Југославији) 1919–1941. године, односно у њеним сјеверним крајевима, дјелимично је развlastила крупан земљишни посјед (приватни посјед, посјед градова и општина, банака државних добара, црква) односно ослободила је земљиште које је требало да припадне сиромашним аграрним интресентима и колонистима. Почетни радикализам аграрне реформе осујећен је притиском велепосједника, дијелова политичких странака, дијела стручног јавног мњења и штампе на процес аграрне реформе тако да је она изведена компромисно, половично, у стању дугог провизоријума па су корисници аграрне реформе тек 1940. године постали катастарски власници надијељеног земљишта.

У Бачкој је аграрном реформом било обухваћено 361.930 к. ј. земљишта од чега су аграрни интресенти (њих 52.615) добили 192.462 к. ј. или 53,18% расположивог земљишта. У Банату је аграрном реформом обухваћено 210 посједа изнад 200 к. ј. укупне површине 444.603 к. ј. од чега је издијељено аграрним интресентима 207.856 к. ј. или 47,13% расположивог земљишта, што указује на половичан карактер аграрне реформе. На простору Срема објекти аграрне реформе били су 61 велепосјед са укупно 296.886 к. ј. земљишта, а аграрним субјектима издијељено је 65.976 к. ј. и 1.325 кв. хв. или свега 22% расположивог земљишта.

АДМИНИСТРАЦИЈА ПОДСТИЦАЛА СПОРОВЕ

Корисници аграрне реформе добијали су земљиште у привременом закупу; земља им је често одузимана, па надијељивана друга, тако да је било колониста који су били стално у покрету, у потрази за стабилним посједом. Власници велепосједа да би очували земљиште имали су законско право на максимум и супермаксимум, које су користили, а чести су били спорови између колониста и велепосједника које је аграрна администрација подстицала доносећи одлуку час у корист једних, час у корист других.

Формирање колоније Биосек (од 1930. године Банатски Соколац), код Мариолане (Планиште) у Банату трајало је уз сукоб добровољаца из Босне и Лике и Ђорђа Коњовића, велепосједника из Даља, који је 25. марта 1923. године купио 767 к. ј. Карачоњијевог посједа, односно земљишта надијељеног већ насељеним добровољцима, гледајући да колонисте укљони са купљених површина. Овај сукоб Ђорђа Коњовића и колониста потрајао је шест година (1923–1929), изазвао је велику узнемиреност колониста и довео услед општег стања несигурности у колонији и до пресељавања 22 колонистичке породице у оближњу колонију Велика Грета, насељену махом колонистима са Кордуна, и 26 колонистичких породица у колонију Сириг у Бачкој, гдје су колонисте из Биосека 26. новембра 1926. године примили земљу. Такође, 53 колонистичке породице из Босне, Херцеговине и Црне Горе 1928. године (6-7 година послје почетка колонизације) премјештене су из Баната на вуковарски велепосјед Јакоба Елца услед недостатка земљишта и сукоба са заступником велепосједа *Алтири-истичке банке* у колонији Банатски Душановац. Пошто је велепосједник Елц добио право супермаксимума ради издржавања ергеле послје дужег спора колониста са мајуром Горњак, код Вуковара, враћени су у јесен 1931. године у Банат, у колонију Војвода Бојовић, код Српске Црње. Међу њима била је дванаесточлана породица добровољаца Милана Радака, из Драксенића, код Босанске Дубице, који је 1931. године имао педесет и пет година и шесточлана породица педесетогодишњег Јована Ераковића, из Бањана, у Црној Гори.

Највећи велепосјед у Банату изложен процесу аграрне реформе био је велепосјед Андрије и Александра Чекоњића од око 35.000 к. ј. Земљишта, који се протезао од Жомбоља

Краљевина СХС настала је као посљедица Првог свјетског рата у којем су нестала четири традиционална царства (аустроугарско, руско, њемачко, и турско). Истовремено, по завршетку Великог рата, на Версајској мировној конференцији 1919–1920. године политички је прекомпонован простор Средње и Источне Европе, повучене су нове границе и створене су националне државе на поменутом простору.

Нова југословенска држава тако је 1918. године ушла дубоко у подручје Панонске низије добијајући Славонију, Срем и веће дијелове Баната, Бачке и Барање, што је пратио напет

процес разграничења према новим сусједима Мађарској и Румунији. Створена изненада, недовољно хармонизирана, са снажним унутрашњим дестабилизујућим тензијама, са спорним границама и непријатељским окружењем, са дијеловима државе који су припадали различитим цивилизацијским круговима, са становништвом које се међусобно није познавало, Краљевина СХС била је од самог почетка свог историјског постојања оптерећена бригом за свој историјски опстанак и великим страхом од дезинтеграционих кретања који би несигурну идентитетску конструкцију довели до њеног распада.

» Колонисти на мајуру грофа Чекоњића у Банату

Чија је земља?

(данас у Румунији) до Бегејског Светог Ђурђа (данашњег Житишта). Највећи велепосјед у Бачкој био је футошко властелинство Рудолфа Котека, од 20.982 к. ј.; велепосјед породице Дунђерски у Бачкој износио је 16.019 к. ј., а велепосјед Вајска Марије Сечењи 10.439 к. ј. Вуковарски велепосјед Ј. Елца износио је 33.028 к. ј. и био је највећи у Срему, а нуштарски велепосјед Куен–Беласија и Куен–Хедерварија износио је 10.749 к. ј.

У Барањи највећи је био велепосјед грофа Драшковића, који је износио 11.237 к. ј. обрадиве земље, 3.685 к. ј. шуме, а у Славонији то је био вировитички посјед породице Јанковић и велепосјед Драшковића са средиштем у Подравској Слатини. Велепосједници који су оптирала у Мађарску (изабрали опцију у којој ће држави живјети) 1926. године тужили су Краљевину СХС, Румунију и Чехословачку Међународном суду због земљишта изгубљеног у аграрним реформама у тим земљама, који је начелно ријешен Париским мировним уговорима из 1930. године, али пошто су мађарски велепосједници обновили тужбу пред Мјешовитим изабраним и Сталним судом за међународну правду у Хагу, спор је потрајао до 1936. године када је овај суд донио рјешење у корист југословенске државе.

КАМПАЊА ПРОТИВ КОЛОНИСТА

Дио јавног мњења такође је био против спровођења аграрне реформе, а нарочито против колонизације, колониста и расправе о сврсисходности колонизације расправе су се водиле у њеној почетној фази (1921–1923). Те расправе у штампи често су личиле на организовану и систематску кампању против колонистичких заједница чији је циљ био да се онемогући аграрна реформа и колонизација и заштите интреси крупног земљопосједа и не дозволи долазак колониста у сјеверне крајеве као симбола и чувара новостворене југословенске државе. Један од вођа досељеника из Лике, на највећем банатском велепосједу А. Чекоњића Душан Иванчевић, из Подума, код Оточца, на Скупштини колониста насељених на девет мајура овог велепосједа одржаној на Пал мајуру (будућа колонија Банатско Карађорђево) 15. октобра 1922. године осврнуо се на писање дијела штампе о колонистима. Душан Иванчевић тада је изрекао ову констатацију:

– О нама је писало у *Балкану* у јуну мјесецу да смо нерадници, пропалице, крвопије, пљачкаши, отимачи, дивљаца, да смо растурили економије и богата имања да смо упропастили. Он, уредник *Балкана* тврди да „ми добровољци, Личани, Херцеговци, Босанци и Далматинци не знамо да обрађујемо земљу.

А што каже г. уредник да ћемо сви пропасти; ми шумски и планински људи кад стигнемо у равницу. Имамо ми сада доста хљеба, нека он не брине, нека жали оне што су остали у ономе земаљском паклу, а не нас који смо се дочепали груде земље”.

У условима економских, социјалних и националних напетости у сјеверним крајевима постављало се питање коме ће припасти земља

ослобођена аграрном реформом. Велепосједници су жељели да аграрном реформом њихов посјед буде што мање окрњен, несловенски народи (Нијемци, Мађари, Румуни) били су изузети из аграрне реформе, а конкуренти за земљиште аграрне реформе били су локално српско становништво и колонисти.

ШВАБЕ ЗАКУПЉУЈУ ЗЕМЉУ КОЛОНИСТА

Њемачко становништво које је располагало средњим посједом прије спровођења аграрне реформе јављало се као главни закупца дијела земљишта велепосједа које велепосједник није обрађивао у сопственој режији. Тај закуп није био могућ у условима аграрне реформе чији су корисници били само Словени. Око 2.000 к. ј. земљишта са рускоселског посједа Анастасије Сечењи или 42,9% велепосједа користили су Нијемци из Хајфелда, Масторта (данашњи Нови Козарци) и Руског Села у закупу, али је он раскинут 1921. године. У раној фази колонизације (1921–1923) када колонисти нису имали пољопривредних радила, вучне стоке, као ни знања о обради земље, њемачко становништво било је главни закупца колонистичког земљишта, односно подзакупаца колониста који су земљиште такође добијали у привременом закупу.

– На много мјеста Швабе су закупиле земљу раздијељену Србима аграрном реформом, а нарочито земљу колониста, насељеника – написао је у чланку у београдској *Полицији* српски књижевник Милош Црњански, који је у јесен 1923. године путовао Банатом пишући репортаже о аграрној реформи и колонизацији.

ПОДИЈЕЉЕНО МАЂАРСКО СТАНОВНИШТВО

Мађарско становништво у социјалном погледу било је дубоко подијељено на велепосједнике и масу беземљаша или лица са мало земље. Главну радну снагу на имањима велепосједника прије аграрне реформе чинили су најамни радници мађарске националности – бироси. У условима разбијања велепосједа аграрном реформом они су почетком двадесетих година 20. вијека у Банату и Бачкој остајали без посла, напуштали велепосједничке мајуре, на које су се привремено насељавали у зградама за становање, али и стајама, свињцима, ко-таркама (чардацима) колонисти и насељавали се у оближња мађарска насеља. Посљедње дијете мађарске националности рођено на Ендре мајуру велепосједника А. Чекоњића код Српске и Немачке Црње био је Иштван Чорба, који је рођен на том мајуру 28. јуна 1923. године, а прво дијете личких досељеника била је Зорка Ковачевић, чији су родитељи потицали из Мазина код Грачаца, која је рођена 20. јула 1923. године, што смјену становништва на овом мајуру датира у прве недеље јула 1923. године.

Право да добију земљиште ослобођеном аграрном реформом на подручју сјеверних крајева имали су само Јужни Словени (Срби, Хрвати, Буњевци, Шокици) и остали Словени (Словаци, Русини). Локално становништво у Банату, Бачкој, Срему, Барањи и Славонији, познато у аграрној реформи као мјесни аграрни интресенти, уз колонисте (добровољци, и срп-

ски оптанти из Мађарске и Румуније) били су главни корисници земљишта аграрне реформе. У Бачкој мјесни аграрни интресенти надијељени су са 87.350 к. ј. или 45,39% од укупно надијељеног земљишта, добровољци (локални и колонисти) са 53.465 к. ј. или 27,78 % надијељеног земљишта, колонисти, оптанти, аутоколонисти надијељени су са 14.793 к. ј. или са 7,69% надијељеног земљишта. У Банату мјесним аграрним интресентима надијељено је 100.232 к. ј. или 48,21% земљишта, добровољцима (локалним и колонистима) (77.042 к. ј. или 37,9% надијељеног земљишта), колонистима, аутоколонистима и оптантима (27.312 к. ј. или 13,13% надијељеног земљишта). Насељени добровољци добијали су 8. к. ј. и 1. 100 кв. хв. земљишта, а остали аграрни интресенти мање. Тако је 25. октобра 1921. године земљиштем у закупу у Сенти надијељено 307 сенћанских Срба који су углавном добили 2-3 к. ј. земљишта.

ТЕНЗИЈЕ ИЗМЕЂУ ДОМАЊЕГ СРПСКОГ СТАНОВНИШТВА И КОЛОНИСТА

Из питања коме припада земљиште обухваћено аграрном реформом, долазило је до појачаних тензија између домаћег српског становништва и насељених колониста, а тамо гдје су се додиривали колонисти добровољци-Срби и локално хрватско становништво, сукоб око земљишта попрамао је обиљежја националног суочељавања. Колонисти из колоније Војвода Степа и мјештани српске националности из Српске Црње имали су дугогодишњи спор од 1.000 к. ј. земљишта на који је реаговала и престоничка штампа а што је доводило и до демонстрација испред зграде југословенске владе 1928. године. „Дошли сте на нашу дједовину”, „Нећете ви ту дуго остати”, говорили су старосједиоци Срби Србима колонистима. Да сукоб није био културолошки (динарски и панонски Срби), већ интресни, око добијања земљишта, објашњава чињеница да су и српски оптанти из Мађарске (дакле равничари) дочекивани хладно од локалног становништва и третирани као „дођоши”. Сукобе између колонистичког и домаћег српског становништва око земљишта подстицале су и аграрне власти задужене за спровођење аграрне реформе. У записнику општине Банатско Аранђелово од 28. маја 1922. године стоји записано: „Мјештани су огорчени на рад Жупанијског аграрног уреда пошто инжењери и геометри када изађу на терен стварају неспоразуме између мјештана и колониста јер исте парцеле у посљедње вријеме дају двојици па стварају мржњу између мјештана и колониста.”

„Ми се надамо сваку ноћ да ће нас снаћи напад као на Солунском фронту”, написали су насељени добровољци на колонији Ада, код Вуковара, 3. септембра 1924. године Савезу аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем у Новом Саду.

„Започињу да могу нас добровољце а онда ће даље. То данас говори покварени и заведени народ од агената Г. Радића. Зато ми добровољци са пустаре Ада молимо да се нама даде оружје јербо нам је сва младост овдје и снага остављена... Видимо како се они спремају, морамо се и ми бојати”, написали су Лука Бајић и Мане Војводић у име насељених добровољаца на мајуру Ј. Елца Ада о напетостима између српских колониста и домаћег хрватског становништва у околини Вуковара. **НАСТАВИТЕ СЕ...**

» Владика средњезападноамерички Лонгин бесједи о Мркаљу

ИЗЛОЖБА О САВИ МРКАЉУ У ЧИКАГУ

ЋИРИЛИЦА ЈЕ ГАРАНТ ОПСТАНКА СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У АМЕРИЦИ

Изложба о Сави Мркаљу, филологу, pjesнику и реформатору српског језика и ћирилице отворена је у суботу 21. априла у Чикагу у организацији Удружења крајишких Срба Прело из Чикага. У просторијама српског манастира Нова Грачаница о значају Мркаљеве реформе, као и његовом утицају на Вука Стефановића Караџића и даљи развој српског писма говорио је потпредседник Удружења Прело Љубинко Шпегар.

– Сава Мркаљ се почетком 19. вијека залагао за реформу тадашњег застарјелог и народу неразумљивог правописа и тражио примјену фонетског писма базираног на народном језику. Старословенску и црквенословенску ћирилицу, која је имала више од 40 слова, свео је на 29, од којих су 24 у данашњој употреби. Овим идејама утицао је на Вука Стефановића Караџића који у *Писменици* 1814. године употребљава Мркаљеву азбуку „јербо за Серпски језик лакша и чистија не може бити од ове“. Вук и Сава су били савременици, познаници и сарадници. На жалост, данас се мало зна о дјелу и утицају Мркаља као претходника Вука Стефановића Краџића. Ова изложба је један од корака да се пријетимо једног од најпросвјетљенијих Срба свога времена – рекао је Шпегар и наставио:

– Кажу да је српска ћири-

лица најсавршеније и најљепше писмо на свијету. За нас који живимо далеко од отаџбине и од родног завичаја то свакако јесте. И више од тога: Она је дио нашег националног идентитета и гарант опстанка српске заједнице у Америци. Његујте ћирилицу, пишите и читајте, а они који је још нису научили, нека то ураде што прије. Вјерујте није тешко – предложио је он.

Сава Мркаљ припада, како је нагласио професор Филолошког факултета у Бањалуци Душко Певуља, највишем рангу истакнутих српских стваралаца који су помјерали границе у оквирима српске културе и њене вриједносне лествице подизали на највиши ниво.

– Наша је обавеза да са таквих великана какав је био Сава Мркаљ скидамо прекривач заборављања и да то чинимо непрестано, континуирано како на матичном подручју његовог српског језика, тако и широм свијета тамо гдје се налазе Срби који воле ћирилицу и који доживљавају ћирилицу као кључну одредницу националне културе – нагласио је проф. Певуља.

Старјешина Храма Светог Јована у Чикагу и професор на Богословском факултету у Либертивилу Сава Боснац такође је говорио о потреби да се сачувају сјећања на српске великане који су оставили упечатљив утисак на подручјима гдје су живје-

ли Срби и којих послје ратног гона који су се десили данас у тим крајевима више нема.

– Радујем се што вечерас причамо о Сави Мркаљу и надам се да ћемо убудуће говорити и о другим знаменитим Србима који су наш понос и који су оставили печат који не смије и не може да се заборави, апеловао је отац Сава.

Мркаљеве pjesме казивао је Игор Обрадовић, глумца Српског позоришта *Мира Сремчевић* из Чикага.

Залагањем и финансирањем чикашких Срба са Кордуна ове године ће у оквиру обиљежавања 235 година од Мркаљевог рођења у његовом родном мјесту Сјеничаку крај Карловца у Хрватској бити постављена спомен-плоча на Храм Свете Петке, која је рад академског вајара Љубише Манчића из Београда. Чикашки Срби су подржали и приједлог да се нова основна школа у београдском насељу Бусије назове по овом реформатору.

Изложба о Сави Мркаљу дио је манифестације *Крајишко йрело* и у Чикагу ће бити отворена до 28. априла 2018. Послје овог првог приказивања у иностранству, изложба, коју је Светозар Данчуо припремио у сарадњи са Удружењем Крајишника из Панчева, биће приказана и у Канади. Тамо ће је српска заједница приредити у Нијагари, Торонту и Виндзору.

С. ДАНЧУО

» Кордунаши у Чикагу са пажњом пратили отварање изложбе

ШТА ЈЕ ДОНИО БЕОГРАДСКИ САСТАНАК МИНИСТАРА ПРАВДЕ?

ПИШЕ: САВО ШТРЕБАЦ
ДИЦ ВЕРИТАС

Након бучног загребачког фебруарског сусрета председника Хрватске и Србије, као његов утишани ехо, одржан је и београдски састанак министара правде тих држава, на којем је договорено „формирање двије заједничке комисије, чији ће чланови радити на рјешавању проблема процесуирања ратних злочина, као и размјене спискова особа оптужених или осуђених за ратне злочине“.

У саопштењима и јавним иступима министара послје састанка није било ни ријечи о томе да су и прије десетак и више година већ били успостављени односи између ових министарстава по истим питањима.

Наиме, још септембра 2006. министри правде Хрватске и Србије договорили су се о проширеној сарадњи у процесуирању ратних злочина, на основу којег су и тужилаштва за ратне злочине ових држава, октобра исте године, потписали Споразум о сарадњи у прогону учинилаца кривичних дјела ратних злочина, злочина против човјечности и геноцида, који је убрзо по потписивању почео да се и примјењује у пракси. А на састанку министара правде поменутих држава, одржаном 29. јуна 2010. у Београду, формирана је мјешовита комисија „са задатком да преузме попис имена осуђених, оптужених и осуђених за кривична дјела ратних злочина“.

ДОГОВОР ИЗ 2010. ГОДИНЕ

Већ на првом састанку те комисије, одржаном 13. јула 2010, стране уговорнице су размијениле спискове процесуираних за ратне злочине пред правосудним органима и једне и друге државе, а договорени су и критеријуми и методе рада, по којима су сви заинтересовани грађани могли у министарствима ових држава добити информацију да ли се налазе на тим списковима.

Преко те комисије у Србију су стигла три пописа процесуираних пред хрватским судовима. На последњем, са стањем на дан 31. марта 2013, налазило се 1.577 особа „у активном процесном статусу“ (без оних против којих је поступак обустављен или су ослобођени оптужбе), и то под истрагом 328, под оптужбом 654 и 595 осуђених. На овом списку било је 88 припадника ХВ-а: под истрагом 20, под оп-

» Министри правде: Дражен Бошњаковић и Нела Кубуровић

тужбом 37 и 31 осуђен (поједи хрв. тужилаштва од 30 јуна 2011).

Хрватска је и послје предаје последњег списка настала несмањеним интензитетом процесуирати Србе и припаднике бивше ЈНА, тако да се до сада, према Веритасовим сазнањима, тај последњи списак увећао за најмање 200 особа.

ДО САДА УХАПШЕНО 166 СРБА КРАЈИШНИКА

Прије годину дана тадашњи хрватски министар правде Анте Шпрље изјављује да је последњи попис достављен из Србије био стар шест година и да је на њему било само 86 особа, од којих су половина хрватски „бранитељи“, док су остали из непријатељских редова, истовремено критикујући српску страну за скривање имена процесуираних хрватских ветерана.

По хрватским потјерницама до сада је широм свијета ухапшено 166 особа, углавном крајишких Срба и припадника бивше ЈНА, од чега их је 59 и изручено у Хрватску, у чијим затворима се тренутно налази њих тридесетак.

А са српског списка процесуираних, до сада су широм свијета ухапшена тројица хрватских ветерана: двојица у Србији и један на подручју БиХ. Хапшење првог хрватског ветерана на подручју Србије (В. Марић, 2010) узбунило је хрватске ветеране, хапшење другог (Т. Пурда, почетком 2011) на подручју БиХ, дигло је на ноге цијелу Хрватску, а долазак оптужнице из Србије против 44 хрватска ветерана (август 2011), међу којима су били Шекс, Векић, Главаш и Мерчеп, резултирало је брзим

доношењем Закона о ништетности одређених правних аката судова ЈНА, СФРЈ и Србије. У то вријеме је министар правде у Хрватској као и сада био Дражен Бошњаковић.

Иако су против тог закона били и тадашњи председник Хрватске Јосиповић и новоизабрана влада лијевог спектра са премијером Милановићем, односи између двију држава по овом питању нису се побољшавали, већ су, по уласку Хрватске у ЕУ, скоро потпуно замрли, а Хрватска је преко својих европских парламентарца успјела да у резолуцију о Србији (2016) убаци амандман којим се Србија позива да „у духу помирења и добросусједских односа“ преиспита свој закон о регионалној надлежности у поступцима за ратне злочине.

ЖЕЛЕ ДА СЕ НЕ СУДИ ХРВАТСКИМ ВЕТЕРАНИМА

Ми, Крајишници, поздрављамо наставак разговора министара правде Србије и Хрватске по питању ратних злочина из ратова деведесетих, пошто смо и најзаинтересованији за ову проблематику, јер нас је највише процесуираних и тамо и овамо. Пратећи све ове године активности хрватских политичара, знам да им је циљ да натјерају Србију да, брисањем регионалне надлежности из њеног законодавства или преко билатералног споразума, не може судити њиховим ветеранима. Истовремено, на основу досадашње праксе, страхујемо да ни једној ни другој страни није стало да на било који начин заштити крајишке и ЈНА ветеране, макар од неоснованих оптужби те да ће их и даље процесуирати на обје стране и хапсити по цијелом свијету...

ПОМОЗИМО ПОРОДИЦИ ПОКОЈНОГ ПАРОХА ДАЛИБОРА ТАНАСИЋА

Замјеник градоначелника из реда Српске националне мањине дипл. инг. Милан Вукелић обавјештава јавност да је отворен девизни рачун код ПБЗ Банке у Републици Хрватској за помоћ породици покојног пароха костајничке парохије оца Далибора Танасића из Хрватске Костајнице.

– Позивају се људи добре воље из дијаспо-

ре да својим прилозима помогну ову часну породицу, незапослену супругу покојног пароха Далибора са двије малолетне школарке – позива Вукелић.

Прилоге можете уплаћивати на следећи рачун:

Танасић Рада: HR9323400093232362535
Swift code PBZGHR2X

ПУБЛИЦИСТА И ПИСАЦ БИЉАНА ЖИВКОВИЋ ОТКРИВА ДА СЕ НИКО НИЈЕ ЖРТВОВАО ЗАРАД СВОГ ИМЕНА КАО СРБИ У АЛБАНИЈИ

Древни српски извор пресахнуо није

РАЗГОВАРАО: ГОРАН ЛУЧИЋ

Срби су због страних притисака, историјске реалности и боље будућности, 1913. године олако одустали од Албаније. Оно што је преостало од српског народа у Албанији зулумом је арнаућено, бесловесно гоњено да потисне ћирилицу и српски језик, лукаво римокатоличено до наших дана. Претекли остатак сатјеран је у села као у резервате, духовно обогате и назван по грдним именима, са запримљеном казном ако се пријете имена српског. Српска православна црква у Албанији као восак је претопљена у Албанску православну цркву, док Грци преузимају српске манастире и српску културну баштину уписују својом.

О преживјелим и намученим Србима Албаније, понајприје онима из Скадра, те њиховој библијској снази да не забораве себе и опет науче да сричу језик отаца говори публициста и писац Биљана Живковић.

— Од 2006. до данас у Албанији сам била двадесетак пута. На Косову и Метохији педесетак пута, можда и више, носећи хуманитарну помоћ, пишући, сусрећући се са људима. Сви имамо мисију. Ја сам ову препознала као своју. Боравећи у Скадру научила сам много и хвала Вам што ћете овај текст посветити Србима у Албанији.

● Какве утиске носите из Скадра?

— Древни Скадар је био српска престоница од 490. до 1171. године. То наш народ не зна. О томе нам није казивано, нисмо у школама учили. Када сам први пут отишла у Скадар и када сам се попела на древни Скадар-град, видјела сам да њиме столује једна

црква. Она је полупорушена, а била је у турска зла времена претварана у џамију. Минарет саграђен у 15. вијеку одавно је порушен. Та црква је грађена у раном средњем вијеку, а постоје историјски записи о радовима у четрнаестом вијеку. Стари Скадар је површином већи од Калемегдана; његови потпорни зидова имају дебелину три и по метра. Тамо су ми показали зграду Војне команде, њени зидови су дебелине 3,23 метра. Скадар је имао своје бунаре, који су били огромни и дубоки. То је био стратешки град, а био је наш, српски. Када уђете у Скадар-тврђаву, идете поплочаним стазама, древним камењем. Идете предачком историјом, она иде за вама, ви испред ње. Па се онда сретнете. Са десне стране једног ходника, као дијела тврђаве, постоји зид гдје је зазидана Гојковица-млада. Прозлазећи туда човек дотиче нашу најсуптилнију историју. Боравећи у Скадру Србин о себи много тога научи.

● Како су Вас животни путеви одвели у Скадар?

— У Београду је 2007. организован скуп на коме су били присутни Срби из свих земаља расијања. Ушла сам и упитала да ли има некога из Албаније. Устао је Павле Јакоја Брајовић, председник Удружења Срба и Црногораца *Розафа* из Скадра. Брајовић је по професији инжењер и адвокат. Било је то први пут да су Срби из Албаније позвани на један званичан скуп у Србију. Тада смо се договорили за интервју о положају Срба у Албанији. Те 2007/2008. године почела је са радом Школа српског језика у Скадру. Тада сам обећала да ћу доћи у Скадар да их посјетим. А оно што човек обећа, он то мора и да испуни! Отишла сам, а то тада није било једноставно. Била сам

гост српске заједнице у Скадру пет дана. Павле Јакоја Брајовић на мене је оставио озбиљан утисак. Када сам се сусрела са Србима из Скадра, била је то радост. Дошао им је неко из Београда. Писаће неко о њима! До тада се дешавало да дође понеки новинар, случајно прође кроз Скадар, одради нешто и оде. Али овај пут је дошао неко да дужи остане, да их упозна, да буде са њима... Да осјети како је Србима у Албанији. Тако сам се обрела на првим часовима Школе српског језика.

● Ко је држао часове из српског језика?

— Часове је држао професор Светозар Ђираковић, а његово име помињем са посебним поштовањем. Иначе, он је један од оних 27 професора никшићке гимназије који нису хтјели својим ученицима да предају „монтенегрински“ језик, већ су бранећи српски језик добили отказе. На Светог Саву 2007. године професор Ђираковић је добио нови задатак. Позвала га је Митрополија црногорско-приморска да последије 76 година учи Србе у Скадру да говоре и пишу српским језиком и писмом. Присутствовала сам првим часовима. То су били тренуци од историјског значаја за њихову будућност.

● Какви су били услови за рад?

— Српска школа у Скадру била је смјештена у скромној просторији Удружења Срба и Црногораца *Морача-Розафа*. У школу су кренула дјеца све три конфесије, узраста од шест година. Касније је направљено још пет-шест одјељења, пристигле су велике групе наших сународника средовјечног узраста. То су била дјеца којима су родитељи рекли да иду у школу српског језика да науче језик својих „ђедова“. Дјеца су почела учење српског језика на латиници јер им је ћирилица била потпуно непозната. Наредног љета када је Школу српског језика завршавала прва генерација, отишла сам у Скадар. Наш народ није имао ни књиге за дјецу на српском језику. Неколицина

на у Београду се договорили да сваког ђака који је успјешно савладао српски језик обрадујемо поклоном.

● То је био добар основ за формирање библиотеке?

— Испоставило се да јесте. Нисмо престали да шаљемо књиге. Повезивали смо градове и школе из Србије са Скадром. Данас библиотека у Скадру располаже са 2.500 књига. Обратила сам се основним школама и гимназијама по Србији. Овом приликом истакла бих допринос Основне школе *Војвода Мишић* и професора Милене Исидоровић и Љиљане Јанковић из Београда, која је из личне библиотеке даровала вриједне књиге и новац. Осим библиотеке и школа из Београда, и школе из Ужица, Крагујевца, Чачка, Прибоја на Лиму, Обреновца, Кикинде и још неколико градова помогле су оснивање библиотеке у Скадру.

● Да ли је било неких формалних проблема око уноса књига?

— Нисмо могли да шаљемо књиге и уџбенике географије и историје јер је забрањен њихов унос у Албанију. Сакупља-

ВАСКРСЛИ ИЗ МРАКА И ПЕПЕЛА

Срби у Скадру су без ичије помоћи, изузев Божије, васкрсли из пепела и мрака! Ондашњу Југославију, а ни српски народ у њој, није интересовало шта се дешава са Србима у Албанији. Срби су тада у тој држави пролазили кроз стравичну голготу. Ови људи у Скадру, а и у другим дијеловима Албаније, само Божјом промишљу остали су своји. Међутим, изгубили су право на свој језик, писмо... Деценијама нису смјели да зборе српски. Али имали су дубоку свијест о припадности и грчевито су се држали знања о свом српском коријену. Упознала сам Србе православце који су издржали крсни ход да би остали православни. Упознала сам људе римокатоличке вјере, али свјесне свог српског коријена, и оне који су мухамеданци, а знају да су од Срба. Шта мислите колика је то свијест и жеља да припадају истом, нашем стаблу?! Дошли су тихо и скромно да посвједоче своје српско поријекло. А овдје у Србији, они који су формално српског имена и презимена, рођени као православни, самовољно се одричу свога имена. Одлазе на Запад, заборављају отаџбину, стиде се свога поријекла, најгласније пјевају туђе pjesме... Ругају се својим прецима, понижавају их јавно, воле да кажу „примитивни српски народ“, снимају филмове којима исмијавају српске светитеље од којих су потекли и народ и држава, а који су улагали и у њих. Мијењају вјеру, презимена...

ли смо дјела српске књижевности и уџбенике српског језика, и књиге које би дјецу приближиле српској историји и култури. Наравно, пазили смо да наше сународнике не доведемо у непријатну ситуацију, пошто је све било под будним оком албанских служби. Пажљиво смо радили да не би утицали на прекид рада Школе српског језика. Књиге смо односили у Беопросторије *Светишоре* у Београду, која је потом превозила до Подгорице, а потом даље до Скадра. Данас је то, захваљујући Митрополији црногорско-приморској, права књижевна ризница. Прије двије године имала сам част да традиционална манифестација у Албанији — *Дани српске културе у Скадру* — буде отворена промоцијом мојих књига, а упаво у тој библиотеци. Мисију школе, а уз њу и библиотеке, препознао је митрополит Амфилохије Радовић и помогао њено опремање.

● Шта сте видјели од српског културног и духовног наслеђа у Албанији, шта је до данас преостало од старих времена?

— Поменула сам цркву на Скадар-тврђави. Потом, обишла сам манастир на Белом Дриму, задужбину Јелене Балшић. Један потпорни зид тог манастира и данас је опстао, околу су гробови српских краљева и великаша. Поред тог потпорног зида налазе се два древна хрста. Црква Светог Јована Крститеља налази се близу Скадра, а од ове године у њој би требало да служе наши свештеници заједно са албанским. Она је из 11. или 12. вијека. Присвојили су је римокатолици и у њој они сада служе. Први корак СПЦ је био да се омогући српским свештеницима да у тој нашој цркви богослуже заједно са римокатолицима. Недалеко од Скадра је рушевина Манастира Светих Срђа и Ваха, чији је олтар оборен у Бојану. Црква је сазидана на мјесту праистаре богомоље, а била је и гробна црква зетских и рашких кнежева и краљева: Михаила, Бодина, Владимира, Доброслава, Градине и Драгиње. Краљица Јелена Анжујска (1236–1314), поштујући старину и значај ове цркве, саградила је са синовима, Драгутином и Милутином, 1290. године нову цркву на древном темељу. Њен иконостас — тако каже Иван Јастребов — није византијски, него српски. На 25 километара од Скадра постоји висока камена кула; то је дио утврђења неког града. Рекли су ми да је то српско наслеђе, а да је присвојена од римокатоличке цркве. Српска гробља са старосрпским натписима углавном су порушена. Срби покушавају да сачувају нешто од преосталог. Знате, страшно је било Србима у Албанији посљедњих 80 година, посебно у комунистичком (не)времену. Сахрањивани су без опела и свештеника — то је њихова туга! Нису крштавани, нису опојани. Напуштали су своју земљу као сјени без обиљежја и духа истине; са именом и презименом које је морало имати нешто албанско.

● Како је дошло до давања албанских имена?

— Шездесетих година прошлог вијека Срби су од албан-

РУШИЛИ СУ И СКЕНДЕР-БЕГОВ СПОМЕНИК

Скендер-бег је Ђорђе Кастриот, син Ивана Кастриота, потоњег задужбинара Хиландара, православног Србина. Скендер-бег је имао интересантну историју, био је српски јунак, бранитељ православља! Велики борац племените крви из 15. вијека, изнад свега православно хришћанин. Стицајем несрећних околности био је неколико година потурчен и у Турској заточен. Побјегао је својој српској земљи. Он се 30 година са жестином борио за интересе српског народа. Његов отац и брат сахрањени су у Хиландару. Репош Кастриот, брат Ђорђе Кастриота и њихов отац сахрањени су у акросолијуму, уз сјеверни зид припрате краља Милутина у Саборној хиландарској цркви. Јужно од манастира, на око 1,5 км, налазе се рушевине тзв. Арбанашког пирга, који су Кастриоти изградили, пошто су добили аделфате (права да се населе на Светој Гори). Постоји једна повеља којом су Скендер-бегов отац и брат оставили на уздарје грађевине у Хиландару. Када су прије неколико година Албанци сазнали да је Скендер-бег Србин и видјели документа, срушили су му споменик и уклонили га. Касније су га вратили јер циљ им је присвојити туђу земљу, славу и историју! У Скадру постоји музеј разних збирки; ту ћете видјети штитове, копља, новац, заставе... Све је српско. Видјећете новац Немањића, заставе Војисављевића, обиљежја Бодина, а кустос ће вас увјеравати како је то „албанско“! Причаће о Розафи, а не о Гојковици-младој, о тројици албанске браће која граде Скадар на Бојани. Нама је довољно да видимо, да се напојимо, да схватимо ко смо, шта смо, колико трајемо. Дужни смо да трајемо, да исправљамо грешке о којима смо говорили.

ЗА УПИС СРПСКОГ ИМЕНА – 1.000 ЕВРА

Желим да скренем пажњу да се на нашим православним светињама у Албанији уклањају натписи на српском језику и постављају се грчки записи. Светиња може бити римокатоличка, може бити и грчка, једино не смије бити српска. Чак је постојала опасност да на порталу Цркве Св. Јована Владимира буде грчки натпис! Шта мислите какве би то имало посљедице за 300 година на српска покољења. Грчка политика није бриљантна према Србима. По посљедњем попису из 2011. године у Албанији живи свега 3.560.000 становника. Од тога 30% се изјашњава да су неалбанског поријекла. Посљедњи попис Срби су бојкотовали; нису жељели да се изјасне без обзира да ли су Срби римокатолици, мухамеданци или православни. Жељели су да буду Срби, а тамо постоји закон по коме ако се изјасните да нисте оно што пише у матичним књигама, бићете кажњени са 1.000 долара. Иначе, сваки Србин у Албанији који би хтио да упише српско име и презиме мора да плати око 1.000 евра. Зато су Срби бојкотовали попис становништва јер ако се изјасне као Срби биће кажњени. И шта је урадила Грчка православна црква? Званично је присвојила све пописане православне, говорећи да је тих 20% српског становништва Албаније – грчко! Грчка политика није наклоњена српском народу. Уосталом, зашто би нека црква и народ пристали да на порталу туђега храма буде грчки запис, а светиња припада српском градитељству и српској духовности. Срби то никада нису радили и због тога можемо бити поносни! Никада нисмо својатили туђе, а имамо толико непроцењивих духовних, градитељских, сликарских вриједности. И дубок коријен проткан златном културом, која пулсира у свима нама. У Скадру и околини живи око 130.000 становника, од тога њих 40 хиљада се изјашњава да су српског рода. Када би били слободни да се изјасне као Срби, у Албанији би нас било и стварно и статистички много више.

» Стара разгледница скадарске Розафе

ске владе добили могућност избора неког од 3.000 неспрских имена. Питала сам Павла Јакоју Брајовића шта значи његово средње име „Јакоја“? Објаснио ми је да је енверовска политика налагала да се сваком Србину наметне ружно средње име, погрдног значења на албанском језику (смеће, стока, животиња, нечист). То „Јакоја“, значи нешто као смеће, отпад. Они све то знају и трпљем се боре степеницу по степеницу. Много су мудрији од нас и свјесни шта значи нестати – па васкрснути! Ми тога још нисмо свјесни.

• Све што сте описали елементи су класичног геноцида...?

– Над српским народом у Албанији се у континуитету од Отоманског царства до 20. вијека спроводио геноцид. За вријеме Енвера Хоце остварене су геноцидне намјере. Због политика болесног једномљана нико у Албанији до сада није одговарао. Краљ Зогу је владао у првој половини 20. вијека, тачније од 1928–1939. године, а помињем га по злу. Злогласни Зогу је издао наредбу која се прије свега односила на српски народ и његову баштину. Интересантно је да је грчки народ, иако православан, много чега био поштеђен. Наравно да немам ништа против Грка, они су наша православна браћа. Или ми Срби нисмо знали да се поставимо у невремену или је Грчка у то вријеме била организована и мудрија. Од 1933/34. године краљ Зогу је наредио да се сруше српске светиње, укину је српске школе, наше културне институције; тада је започео настрај на српски национални и духовни идентитет у Албанији. Затим је уследио други талас. То је дуга комунистичка деспотија Енвера Хоце, који је владао 1944–1985. године. То је био језиви период за наш народ. Србину коме би тада пронашли икону у кући слиједила је казна од 20 година затвора, а некад су их убијали. За крст у

» Школа српског језика у Скадру и професор Светозар Ђираковић

кући – 20 година. Крсна слава у кући – 20 година. Радио пријемник – 15 година. Срби више нису имали своје школе, а ни додир са својим народом. Живјели су у потпуном духовном мраку. Замислите, нас су бомбардовали 78 дана па смо једино тада у савременој историји били јединствени (никада после тога српски народ није био истински близак). А Срби у Албанији су 76 година живјели у страху и мраку. И опстали су јер су били јединствени. Они су и данас саборни, помажу један другог. Проф. др Каплан Буровић, балканолог, Албанац српског поријекла, прије десетак година вратио се православној вјери. Он аргументовано тврди, а своју докторску тезу одбранио је у САД, да је 75-80% становништва Албаније српског корјена. Исто тако сматра да је 82% албанског народа на Косову и Метохији српског поријекла.

• Има и других примјера?

– Срби у Албанији тихо прелазе у православље кад им се за то укаже прилика. После је се вјенчавају у Српској православној цркви. Имате људе који су муслимани, Албанци, а знају да су српског корјена. Упознала сам једног дивног човјека који се зове Гано Мућић. То је растом висок господин од својих 77-78 година.

1.500 УЧЕНИКА ОБНОВЉЕНЕ СРПСКЕ ШКОЛЕ

– Проф. Светозар Ђираковић успио је за годину дана рада мини школе српског језика остварити завидне резултате. Данас ова дјеца говоре српски језик као Ви и ја. Преко 1.500 ученика до сада је прошло кроз школу. Упоређује се стасавала и црква у Враки, једина новоизграђена српска црква у Албанији, грађена средствима Српске православне цркве и уз помоћ Албанске православне цркве. Монаси из манастира Подмаине из Мораче редовно су одлазили да служе литургије за велике празнике. Двије године после оснивања Школе српског језика служена је прва литургија у Цркви Св. Тројице у Враки, на Духове! Присутствовала сам првом богослужењу монаха и свештенства Митрополије црногорско-приморске у Албанији после 76 година. У Цркви Свете Тројице на Свету Тројицу. Заиста чудесно. У новоизграђеној цркви служили су српски свештеници, мада је Албанска православна црква заштијевала да она преузме даље служење и све друге области. Колико знам, у Цркви Св. Тројице у Враки данас служе албански православни свештеници.

» Скадарска тврђава, поглед на престону Саборну цркву Светог Стефана

Вјерујете ми нисам видјела човјека кога бих вјерније могла поредити са Немањићима. Он је један од кључних личности у Удружењу *Морача-Розафа*. Ис-причао ми је да је одрастао у селу близу Враке. Дружио се са Србима. Дешавало се да уђе у српске куће када свештеник освештава водицу. Каже, знао је и њега помиловати и благословити. И још додаје: „Чак и да не знам да сам српског рода, срце би ме одало. Затреперио када чујем српску пјесму! Најљепше су српске пјесме.“ И поче да пјева: „Где си душо, где си рано!“ Ганова породица је данас албанска, унуци су плавокоси, плавооки и немају ништа од карактеристика кавкаских народа, уз дужно поштовање према свим кавкаским народима.

Топоними у Албанији су српског корјена. Тамо ћете лако чути за Велпоље, Широпоље, Тарабош, Брдањолу... Они који су српског поријекла знају значење ових ријечи, они који нису не знају, али и даље их тако зову. Савремени албански историчари пишу да су Албанци аутохтони балкански народ, поријеклом – Илири! Ми Срби смо ови – Илири! О а знају да су српског корјена. Упознала сам једног дивног човјека који се зове Гано Мућић. То је растом висок господин од својих 77-78 година. У Душановом

законику постоји члан којим се дозвољава испаша арнаутским племенима. Дакле, без права на својину већ само за испашу стоке. Широко је срца био цар Душан када им је ово дозволио. Видите како су то злоупотребили. Они тада нису имали пуноправан статус слободног грађанина већ само право да користе пашњаке и живе у планини. Због тога и постоји један израз за тај народ – „Малисори“ – који у пријеву значи чувари стада, сточари.

• Српске новине су 1912. године штампање разгледнице са поздравима Српске војске из слободног Драча и српског Приморја. Да ли сте посјетили Драч?

– Енвер Хоца је 1957. године започео рушити православне светиње. Прва светиња која је срушена у Албанији био је српски православни Манастир Светог Влаха (Светог Власија) у Драчу, а последњи његов монах био је Србин. Разговарала сам са великодостојницима Албанске православне цркве. Они су прије 14-15 година добили прву духовну академију, до тада су се образовали у Грчкој. Имају око 265 свештеника, немају много монаха, можда 10-15 монаха и једну монахињу Рахиљу, настојатељицу Манастира Светог Влаха у Драчу. Имају пет владика, од тога четири епископа су у Албанији, двојица су изван земље. То је млада црква. Шта мислите на чијим темељима је подигнута?! На српским, на српском вјековном наслеђу. Када сам их питала о рушењу српског манастира у Драчу, нису жељели да коментаришу. Када сам их питала за Јована Владимира и његово српско поријекло, ни то нису жељели да коментаришу. Јасно вам је. Један од албанских владика је прије четири године прешао из мухамеданства у православље. У том новом, велелепном манастиру у Драчу налази се Духовна академија Албанске православне цркве, сиротиште, коначи за 100 монаха. А има само једна монахиња, што значи да их држава помаже и подстиче. Иначе, уназад 20 година обновили су 156 светиња; од тога 56 светиња је под заштитом албанске државе.

• Утисак је да смо потпуно заборавили на српска Војничка гробља по Албанији. На стогодишњицу пробоја Солунског фронта гробови наших отаца у Албанији су затрвени, у Македонији запустени...?

– Око Скадра постоје два брда, једно је Брдањола, а друго Тарабош. На Брдањоли је 1445. године погинуло 18.000 српских бранилаца Скадра од Турака, а на Тара-

ЗЕМЉА СВЕТОГ ЈОВАНА ВЛАДИМИРА

• Можете ли нам нешто рећи о Светом Јовану Владимиру, првом светом српском краљу са простора Албаније?
– Прије двије године била сам у Елбасану на Дан Светог Јована Владимира, а поводом 1.000 година од његовог упокојења. Свети Јован Владимир је владао 980–1016. године. Дукља је српска раносредњовјековна држава која се поклапа са данашњом, мало проширенијом, Црном Гором. Јован Владимир је син српског кнеза Петрислава, првог потврђеног архонта Диоклитије у 10. вијеку. Према *Барском родослову*, након смрти Петрислава „диоклитијски трон је наслиједио син Владимир, веома млад и учи самог рата са бугарским царем Самуилом“. Кнез Владимир је лако савладао ратне и витешке вјештине и упоређује се стекао завидну културу и образовање за тадашње прилике. Област којом је управљао након очеве смрти звала се Крајина и заузимала је простор између Скадарског језера и Јадранског мора, ријека Бојане и Црмнице. По предању, Владимиров двор се налазио на брду Краљич код села Коштањица, близу Скадарског језера, у предјелу званом Крајина на југоистоку Црне Горе. У близини Краљича налазе се остаци Цркве Пречисте Крајинске, која је постојала у Владимирово вријеме. Када је 998. године цар Самуило освојио територије којима је управљао Јован Владимир, Самуило га је ухапсио га и спровео у заточеништво у престону Преспу. Према неким изворима, Јован Владимир је себе жртвовао говорећи војсци да је боље да принесе своју главу за земљу и војску него да изгине и војска и народ. У Преспи се десио сусрет младог Јована Владимира, краља заточеника, и Косаре, Самуилове кћерке. Овај сусрет одредиће судбину принцезе Косаре и српског дукљанског краља Јована Владимира. У Преспи Самуило даје Владимиру Косару за жену и враћа му државу. Јован Владимир је владао више од 18 година, а осим Зете и Дукље, добио је од цара Самуила област Драча (подручје данашње Албаније) и Травунију (дијелове јужне Далмације и данашње Херцеговине, шири простор Требиња). После пропасти Самуилове војске 1012. године нови владар постаје Владислав. Он је одлучио да уклони Јована Владимира. Позвао га је у Преспу, а као потврду сигурности послао је крст над којим се заклео у своју мирољубивост. Одрубио му је главу на превару у Преспи (22. маја) 4. јуна 1016. године. Владимирова почивалиште било је у Преспи, мјесту љубави и страдања. Данас његове мошти почивају у Тирани у Благовештењској цркви. По ријечима свештеника Јована Пламенца, дио лобање је у бугарском манастиру Зографу на Светој Гори Атонској; једна свечева подлакратна кост чува се у Цркви Светог Николе Болничког у Охриду, а друга је у Саборној цркви Христовог Васкрсења у средишту Тиране; у Историјском народном музеју у Тирани, заједно са ребром Светог Козме налазе се дијелови лакта, ноге и главе Јована Владимира, а у Онуфри музеју у Берату његова карлична кост. Једном годишње, на Дан Светог Јована Владимира, износе се свете мошти у литији и преносе се до Елбасана и Цркве Св. Јована Владимира. Ту се служи свеноћно бденије и литургија. Потом се мошти враћају у Благовештењску цркву у Тирани.

» Манастир Светог Јована Владимира код Елбасана у Албанији

бошу је током Првог и Другог балканског рата страдало 14.000 црногорских и српских војника. Била сам тамо на стогодишњицу Првог балканског рата. После је једног вијека неколико аутобуса српске Патријаршије, црногорске Митрополије, потом поклоника из Београда, кренуло је на помен пострадалима. Тада смо корачали по светом брду на коме су расуте кости 14.000 наших предака, пострадалих у Балканским ратовима и у Првом свјетском рату. Децембар мјесец. Митрополит Амфилохије служи са свештенством. Са нама су били и Срби из Албаније. Један Албанац је поконио дио свог имања, односно дио Брдањоле, када је сазнао да ту почивају српске кости.

Били смо мокри до голе коже, служен је парастос. Свијеће су горјеле, вјетар је брицао, пахуље су падале...

Наше православно наслеђе, православна духовност и српски језик можда су најбољи гарант и темељ око кога се као народ морамо ујединити и направити заједнички народносни и духовни простор.

То нека буде наша заповијест! Али, не само у Албанији већ и у Бугарској, тамо је Свети српски краљ Милутин. У Румунији, у Македонији, гдје је положај српског народа веома тежак. Нека нам буде заповијест да помогнемо Србији у Албанији. Они нас неће молити, врло су скромни, постојани и поносни. Живе са оним што имају. Они су чудо!

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ИЗ ХРВАТСКЕ НА ГОДИШЊИЦУ НАТО АГРЕСИЈЕ ПОСЈЕТИЛО ЈУЖНУ СРПСКУ ПОКРАЈИНУ

Молитва у царском српском Призрену

ПИШЕ: ЈОВАН КАБЛАР

Удружење пензионера из Хрватске и Удружење Срба из Хрватске посјетило је јужну српску покрајину. Посјета је имала за циљ да се обиђу културно-историјске и духовне дестинације, да се да подстрек и охрабрење нашем народу који је остао на Косову и Метохији да живи, како би истрајао да остане и опстане на својим огњиштима, и онима који су протјерани да се врате на свету српску земљу у своје домовне. Посјету је омогућила Канцеларија Владе Србије за Косово и Метохију. Предвиђено је дводневно путовање, а као први дан одабран је 24. март на годишњицу почетка НАТО бомбардовања Савезне Републике Југославије, што је имало за последицу више хиљада људских жртва и непроцјењиве материјалне штете од разарања.

Прве ракете пале су на касарну у Прокупљу у 19.50 сати када је страдао први војник Војске Југославије Бобан Недељковић. Затим су бомбе око 20.05 пале на касарну у Урбици, а затим у 20.15 погодиле подземни бункер у Куршумлији када је погинуло 12 резервиста и војника.

У овом периоду бомбардован је и предајник за емитовање првог, другог, трећег канала Радио-телевизије Србије, затим првог, другог, 101, 202 канала Радио Београда на Великом Јастребцу. Ту су пале двије бомбе: једна је погодила зграду у којој су се налазили разни уређаји и особље за одржавање веза према Јастребцу, док је друга погодила предајник, висок 128 метара, који се преломило на неколико дјелова и пао преко зграде. Запаљен је и мали дио антене која је преносила сигнал за *Мобилел* мрежу.

СА ЛИЧНИМ КАРТАМА НА ПРЕЛАЗУ ЈАРИЊЕ

Аутобусом из Лепосавића, којим је управљао возач Небојша Радојчић кренула је група од 49 путника поклоничког путовања испред жељезничке станице у јужну српску покрајину из Београда. На административном пријелазу *Јариње* сачекала нас је српска и албанска погранична полиција.

Предајемо спискове путника, полицији прегледају личне карте. У подне пензионери су стигли у Косовску Митровицу гдје су запалили свијеће и пожили цвијеће на мјесту на којем је извршен атентат на Оливера Ивановића. Затим је услиједила посјета споменику *Исџина*, који се налази у непосредној близини главног моста преко Ибра, који раздваја јужну и сјеверну Косовску Митровицу. Код споменика смо затекли групу грађана који очекују званичнике Косовске Митровице да положе вијенце и цвијеће на споменик и евоцирају успомене на жртве агресије НАТО бомбардовања, киднаповане, побијене и нестале од стране ОВК агресора. Код споменика *Исџине* запаљене су свијеће, попричали смо са присутним грађанима и сачекали косовскомитровачке званичнике, који су дошли у пратњи неколико десетина грађана, положили вијенце, одали почаст и одржали пригодни говор.

На споменику високом преко шест метара, са куполом на којој је крст са четири иконе са ликом Белог анђела, исписана су 194 имена жртава, из Косовскомитровачког округа и остављено још 39

» ЗА УСПОМЕНУ: Заједничка фотографија ходочасника испред споменика патријарху Павлу у Лепосавићу

слободних мјеста за киднаповане и нестале чије судбине још нису расвијетљене.

Из Митровице кренули смо уском неуредном улицом, која се зове Бошњачка махала, према Пећи и Пећкој патријаршији. На путу према Пећи, с десне стране улице, поредане су албанске куће спратнице, а иза њих при брду су скромне приземне српске куће.

У Пећкој патријаршији се вијековима налазило сједиште српских архиепископа и патријараха. Од свога постанка у 13. вијеку Патријаршија је окупљала учене теологе, врсне књижевнике и обдарене умјетнике и сви су они у њој остављали свједочанства о свом преглаштву. Стога је она данас не само старо средиште српске цркве, већ и мјесто гдје се чува значајна умјетничка заоставштина. Тачно вријеме оснивања матичне цркве у Пећкој патријаршији није познато. Изгледа да је на мјесту где је Патријаршија још за живота Светог Саве основан метох манастира Жиче, тадашњег сједишта српске архиепископије. Након пола сата војне стигемо пред Пећку патријаршију испред које нас чекају представници КФОР-а и косовска полиција. Предали смо им спискове путника и улазимо у једну од четири цркве. Сачекала нас је монахиња која нас је у току једног сата упознала са културно-историјском и духовним значајем овог светог храма са четири цркве. Прва је посвећена Светим апостолима уз сјеверну страну цркве Светих апостола подигнута је Црква Светог Димитрија, а са јужне стране изграђена је црква посвећена Богородици Одигитрији и Светом Николи.

ГОСПОДЊИ ПУТ МОНАХА ЛУКУ ИЗ ГОЛУБИЋА ДОВОЕ У ПРИЗРЕН

У манастир Високи Дечани стигемо око 18 сати, улазимо у манастирску цркву, гдје нас је сачекао свештеник који нас упознаје са историјским, културним и духовним значајем ове светиње, задужбине краља Стефана Дечанског и цара Душана. Градња манастира је завршена 1335. године, а посвећен је Христу Пантократору и Вазнесењу Господњем – Спасовдану. Дечани су мушки манастир. Налази се у једној удолини поред рјечице Дечанска бистрица југозападно од Пећи, испод планинског масива Проклетије. Мошти Светог Краља Стефана Дечанског и Свете Јелене Де-

чанске почивају у манастиру. Када су Турци хтјели Дечане да претворе у џамију 1692. године, догодило се чудо којим су у томе спријечени и које се приписује Светој Јелени Дечанској.

Да су чудни путеви Господњи, потврђује и наш домаћин монах Лука Ширко. Он је рођен у Книну, а поријеклом је из Голубића, гдје је и живио до прогона. Као избјеглица долази у Призрен, а затим са родитељима одлази у Аустралију. Животни пут га враћа на Косово, гдје се замонашио.

У Манастир Светих Архангела који се налази на 4 километра од Призрена стигли смо око 20 часова. Сачекали су нас искушеници са свјетилкама. Собе за жене су четворокреветне, а сви мушкарци су у једној соби са 18 кревета. Наредни дан у 7 сати је јутарња молитва, а у 9 литургија. У 10 сати је доручак, (у манастиру до вечере немају оброка). Игуман овог манастира је отац Михаило, ђак богословије манастира Крка.

Манастир Светих Архангела је задужбина српског цара Душана Силоног. Грађен је у периоду од 1343. до 1352. године, на мјесту старије цркве у склопу тврђаве Вишеград као гробна црква цара Душана и сматра се да је представљао врхунац српског сакралног градитељства који је пресудно утицао на настанак и развој „моравског стила градње“. Унутар комплекса налазе се двије цркве посвећене Светим архангелима и Светом Николи. Манастир је након доласка Османлија 1455. године опљачкан и зарушен, да би 1615. године био до темеља порушен, а његов материјал је искоришћен за градњу Синан-пашине џамије у Призрену. Комплекс је археолошки истражен 1927. године, његови остаци су конзервирани након Другог свјетског рата, а током деведесетих година 20. вијека настављени су радови на њему и он 1998. године поново постаје активан мушки манастир.

Послије окончања НАТО бомбардовања СРЈ и повлачења југословенских снага безбједности, обновљене објекте су припадници ОВК, након доласка КФОР-а, спалили и опљачкали у јуну 1999. године, што се поновило и током мартовског погрома 2004. године. Читав манастирски комплекс се налази под заштитом Републике Србије као споменик културе од изузетног значаја и у њему данас живи осмо-

члано манастирско братство, које се налази под директном заштитом њемачких припадника.

Слиједио је обилазак царског Призрена и Богословије, гдје нас је примио ректор богословске школе, који нас је упознао са историјатом и садашњим стањем школе. Богословија је основана 1. октобра 1871. године из више разлога, прије свега јер је Призрен био сједиште српског културног живота на овом простору и друго – зато што је у њему постојао руски конзулат који је обећавао заштиту православном становништву. Школа је почела да ради са 15 ђака за које је у Београду састављен наставни план и програм. Албанци су зграду Богословије запалили 2004. године. Обишли смо потом манастир Богородица Љевишка и Цркву Светог Ђорђа. Сви храмови у Призрену знатно су оштећени, неки су спалени и порушени. Видјели смо и Синан-пашину џамију, али у њу нисмо улазили.

Подигнута је 1615. године од материјала који су донијели од срушеног Манастира Свети Архангели.

У Призрену постојала је српска четврт смјештена у старом дијелу града. Српске православне светиње и споменици у Призрену су систематизован приказ вјерских и историјских објекта који су у различитим историјским периодима стварани, девастирани и поново обнављани. Према тренутном стању овог културно-историјског наслеђа, ове светиње могу се подијелити у три категорије: уништене православне светиње, демолиране, опљачкане и спаљене православне светиње и девастирани споменици. Према подацима Српске православне цркве, од оснивања Призренске митрополије 1019. године до данас у овом граду постоји или су постојале 33 српске православне светиње и споменика

ХРАМ БОГОРОДИЦЕ ЉЕВИШКЕ ПОД ЗАШТИТОМ ЊЕМАЧКЕ ВОЈСКЕ

Двојица ђака Богословије провели су нас кроз Призрен, показали знаменитости и довели до Храма Богородице Љевишке. Храм је прије неколико стотина година, на фресци која представља Јаковљев сан, незнани арапски пјесник уредао стихове посвећене цркви Богородице Љевишке у Призрену – *Зеница ока моја тнездо је лејошши швојој* – није ни помислио да би човјек било које вјере могао дићи руку на такву љепоту. И преварио се!

Ђаци откључавају оградну мрежу. Црква се налази у фази ревитализације, отклањању трагова вандалског уништења и оштећења, живописања и скрнављања од стране Шиптара.

Богородица Љевишка је древна српска православна црква у Призрену, задужбина краља Милутина. Црква је подигнута у периоду 1306–1307. године на остацима старијег катедралног храма из 13. вјека, који је такође заснован на мјесту још старије, још у 9. вијеку са дрвеном кровном конструкцијом, ранохришћанске цркве. Црква је вијековима била саборни храм призренских епископа и митрополита Српске православне цркве. Црква Богородица Љевишка је у једном од најстаријих квартава града Призрена на Косову. Када је током успостављања светосавских епископија у првој половини 13. вијека у њу смјештено сједиште владике призренског, Богородица Љевишка је први пут обновљена, будући да су горњи дијелови базилике били у рушевинама. Од доласка НАТО снага на Косово и Метохију (1999), црква је под заштитом њемачких војника. И поред тога, црква је гађана из ватреног оружја и запаљена 17. марта 2004. године од стране албанских вандала, за вријеме Мартовског погрома. Да би учинили што већу штету, у цркву су наслагали аутомобилске гуме, запалили је и тако оштетили фреске и инвентар цркве. Црква Богородице Љевишке је 13. јула 2006. стављена на Унескову листу свјетске културне баштине, као дио ансамбла средњовјековних споменика на Косову

И Црква Светог Ђорђа доживјела је судбину осталих храмова у Призрену. Запаљена је, а комплетне иконе и богослужни предмети су тотално уништени. Храм се обнавља. Има икона које су поклон Руске Федерације. У цркви нас је сачекао парох и говорио о вандалском дивљању албанске банде која је уништавала цркву. У Призрену је било 20 хиљада Срба, а сада их је око 40, па је и то охрабрење за свештена лица.

Након разгледања знаменитости Призрена упутили смо се у посјету манастиру Грачаница, чији је ктитор краљ Милутин (1281–1321). Манастир је посвећен Успењу Пресвете Богородице. Овај празник се обиљежава централном манифестацијом у Грачаници 28. августа.

СПОМЕНИК ПАТРИЈАРХУ ПАВЛУ У ЛЕПОСАВИЋУ

У повратку свратили смо у Лепосавић и посјетили нову Цркву Светог Василија Острошког, гдје нас је сачекао парох и упознао нас са историјатом градње и завршетка храма. Архитектура овог храма одступа од уобичајеног система градње храмова, али плијени љепотом, грациозношћу и висином. У току је живописање. Свака фреска је препознатљива и није потребно велико знање умјетности да се препозна њено значење. Испред храма је велики споменик патријарху Павлу.

Путници поклонници прикупили су средства да се купе и оставе у сваки од манастира пакети који садрже 15 литара уља, по 15 кг: брашна, шећера, соли, тјестенине, по 1,4 кг кафе. Путници су уручили и пакете одјевних предмета који су остављени у манастиру Грачаница.

Препуни утисака у Београд смо се вратили у касним вечерњим сатима.

МИЛАН ВАШАЛИЋ ЈЕ АМБАСАДОР СРПСКЕ КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ У СВИЈЕТУ

С гајдама обишао пола земаљске кугле

Милан Вашалић из Банатског Великог Села с правом носи титулу чувара традиционалне музике и етно баштине. Свира на седам типова гајди и пет жичаних инструмената, а потврде његовог рада стижу из свих свјетских метропола. Нова предавања и наступи очекују га у јуну у Стокхолму, а након тога у Њу Делхију.

Виртуоз на гајдама, Милан Вашалић (37) из Банатског Великог Села, крај Кикинде, прави је примјер да се велики успјеси постижу срцем и искреном емоцијом. Вапитач по струци, запослен у предшколској установи, постојао је врхунски умјетник захваљујући раскошном таленту, истанчаном слуху и неуморном вјежбању. Ентузијаста и острашћени заљубљеник у традиционално фолклорно стваралаштво његових предака, колониста из Босанске Крајине, побједом у емисији *Шљивик* РТС-а понио је титулу чувара српске нематеријалне културне баштине.

ДЈЕД СВИРАО НА ДИПЛАМА

О томе да ништа у животу није случајно свједочи и податак да је Миланов дјед свирао на диплома, инструменту сличном гајдама, које је

као колониста донио у Банат након Другог свјетског рата.

– Препознавши моју жељу да свирам, дједа ми је рекао да узмем његове дипле. Имао сам и мали касетофон, којим сам снимао људе по селу како пјевају, биљежио велики број игара, пјесама и обичаја. Могло би се рећи да сам био потпуно опседнут традиционалном музиком и инструментима – присјећа се Милан времена када је као десетогодишњак објема рукама стискао мјеху од козје коже и уз смијех додаје:

– Док су моји вршњаци играли фудбал и видео-игрице, ја сам правио инструмент од јастука и варјача, везивао их канапом и дувао у то. Мој отац је мислио да је то само пролазни хир, као и код многих дјечака.

Са 12 година направио је први инструмент према свом нахођењу, од поломљених дијелова гајди и пробушене коже коју су нагризли мољци. Жеља да има своје прве професи-

оналне гајде била је јача од свега и запечатила је његово животно одређење.

– Звао сам наше Министарство за културу, Покрајинску владу. Ма ко ће слушати тамо неког клинца. Није било разумијевања. У том тренутку очаја назвао сам бугарску амбасаду у Београду јер су гајде музички симбол Бугара. Причао сам са Ивајлом Кировим, аташеом за културу Амбасаде Бугарске. Кажем да ми требају гајде и у том тренутку навале емоција почнем да плачем. „Добро, јеси ли сад завршио?“, питао ме је. Оставио сам своју адресу, мислећи да ме је само куртоазно саслушао. После неколико дана стигла ми је позивница да будем гост на Данима бугарске културне баштине у Београду. Пред крај програма водитељ ме прозове да дођем на бину. Ноге су ми се одсјекле. Господин Киров, уз објашњење ко сам, поклони ми нове новцате гајде са посветом: „За Милана од бугарског народа.“ Одмах

сам засвирао на њима и расплакао све присутне.

ИДЕ У ИНДИЈУ

Након првог освојеног признања – за најбољег инструменталисту на фестивалу *Злајини ојанак* у Ваљево, низали су се успјеси и награде. Временом је Милан овладао и свирањем на седам врста гајди, али и на још пет жичаних и дувачких инструмената. На престижним фестивалима традиционалног народног стваралаштва освојио је бројне награде. Као гостујући предавач и једини представник из Србије стигао је до Сан Франциска 2014, на највећи свјетски фестивал гајдаша *Magic of Bagipes and Drones*. На позив Краљевске академије, у Амстердаму је прије двије године одржао предавања о српском нематеријалном културном наслеђу кроз традиционалне игре и инструменте са простора Србије и обредне ритуалне поворке и маске.

– На позив Михаела Барета, кустоса Етнографског музеја у Стокхолму, у јуну ове године одржаћу предавање и концерт. А у новембру ме већ очекује Индија, Њу Делхи и велики Фестивал народне традиције – са жаром и несвакидашњим ентузијазмом прича Вашалић. **М.ОБАДИЋ/НОВОСТИ**

ЋЕРКУ УСПАВЉУЈЕ СВИРАЊЕМ

Принова у кући Вашалића, у којој се стално игра, пјева и свира, стигла је прије годину дана. Ћерка Мирјана уз звуке гајди, фруле и усне хармонике увелико цупка и успављује се. Осмогодишњи син Вид усвојио је такав начин живота док је још био узраста у којем је његова млађа сестра, уз очеву огромну радост и заљубљивост да је због тога срећан човјек.

ПРОМОВИСАНЕ ДВИЈЕ КЊИГЕ ДР ПЕТРА ОПАЧИЋА, А НАЈАВЉЕНО НОВО ИЗДАЊЕ МОНОГРАФИЈА О СРПСКИМ ВОЈВОДАМА ИЗ ВЕЛИКОГ РАТА

Заоставштина рођака Гаврила Принципа чија су дјела надрасла идеологије

На промоцији у Дому Војске Србије 27. марта представљене су двије књиге пок. др Петра Опачића, издања Издавачке куће „Прометеј“ из Новог Сада. На промоцији, пред више десетина учесника, говорили су др Никола Поповић, др Милоје Пршић, Драган Инђић, уредник Издаваштва РТС и Зоран Колунџија, уредник и власник ИК „Прометеј“.

Колунџија је, између осталог, најавио да ће *Прометеј* објавити и ново издање монографије о српским војводама из Првог свјетског рата, иначе широј читалачкој публици најпознатијих дјела Петра Опачића и др Саве Скока.

Петар Опачић (Плавно, 1927 – Београд, 2015) аутор је више књига из ратне историје Србије и српског народа, посебно из периода Првог свјетског рата. Писао је и о Карађорђевој устанку 1804. и ратовима између Србије и турске империје у 19. и почетком 20. вијека и другим историјским темама.

У само једном објављеном раду („Српски устанак, италијанска реокупација демилитаризоване зоне у западном дијелу НДХ 1941. године, узроци, ток и посљедице“) писао је о родној Крајини, о догађајима којима је био свједок, анализирајући шта је претходило народном устанку Срба против усташке власти јула 1941.

ДОКУМЕНТОВАНО О ВОЈВОДИ МИШИЋУ

Прије девет година, поводом изласка из штампе његове књиге о Живојину Мишићу, у приказу је истакнуто: „Монографија до перфекције објашњава лични и професионални живот сигурно највећег српског војсковође Живојина Мишића. Великим фондом аутентичних докумената, и надасве разумљивим стилем писања, аутор нас води кроз новију историју Србије, а харизматични Мишић својом биографијом оцртава сва преломна дешавања у кључним периодима српске државе“.

У предговору исте, 2009. године штампане књиге „Србија између Антанте и Централних сила 1915-1917“ Опачић је написао: „У протеклих девет деценија од завршетка рата, у свијету је објављен огроман број научних студија, популарних публикација, литерарних дје-

ла и социолошких студија, мемоари истакнутих државника и војсковођа, као и томови војне и дипломатске архивске документације. Генералштабови Немачке, Аустрије, Француске и Велике Британије објавили су званичне студије о дејствима њихових армије у том рату. Занимљиво је да се у Србији, која је изгубила око 1.200.000 војних и цивилних жртава и изашла из рата са потпуно разореном и опљачканом земљом, најмање радило на проучавању тока и посљедица рата углавном из политичких разлога“.

Опачић је, крајем 2008. године, учествовао у новинској полемици послје промоције књиге „Невољни ратници-велике силе и Солунски фронт 1914-1918“ академика Драгољуба Живојиновића, на којој је говорио академик Добрица Ђосића.

– Не могу да се дивим политичкој и државничкој мудрости Николе Пашића, руководству и стратегији престолонаследника Александра и војвода Путника и Степановића, који су преполовљену војску и стотину хиљада цивила, жена и дјечака, руковођени фанатичном идејом да слобода и Југославија немају цијену, повели у колективно самоубиство за ратни циљ који савезници нису тада прихватили – рекао

је, између осталог, Ђосић. На његову оцјену о „српској неблагодарности“ савезницима, реговао је Опачић доказујући да „државе које се именују као савезничке (...) нису признавале Србији статус савезничке земље до посљедњег пуцања у Првом свјетском рату“. Према његовим подацима, Србију као савезничку земљу признала је само демократска влада Русије после Фебруарске револуције 1917, а потом послјије побједице бољшевика у Октобарској револуцији нова совјетска влада „и позвала је да као равноправни савезник Русије учествује на будућој мировној конференцији“.

Опачић је тада написао и да је „материјална помоћ западних чланица Антанте ‘педантно књижена’ и до посљедњег пфенинга и цента исплаћена по завршетку рата и да се онда ради о ратном зајму који је враћен уз одговарајућу камату“.

Према његовим ријечима, (саопштење на научном скупу о кнезу Павлу и 27. марту 1941, одржан у Београду 2003) Југославија је и у међуратном периоду била потпуно изолована и заокружена непријатељским државама. „Мала Антанта (савез Југославије, Румуније и Чехословачке), коју су ове три државе образовале 1920-1921. године да би одбраниле систем утврђен мировним уговорима послјије Првог свјетског рата од у том рату побјеђених држава, постепено је слабила. На конференцији у Сијени (Румунија), у августу 1937, показало се да је Мала антанта „на самрти“, а послјије њемачке окупације Чехословачке у септембру 1939. године престала је и да постоји. Велике западне државе, Велика Британија и Француска, које су биле гаранти чехословачке независности и мира у Европи лако су ту земљу препустиле Хитлеру, изјављујући да је том жртвом избјегнут други свјетски рат, односно да је сачуван мир у Европи. Обратно, предаја Чехословачке Хитлеру најречитије је открила сву слабост западних сила, које су чиниле стуб побједничке коалиције у Првом свјетском рату, што је само охрабрило Хитлера да настави свој империјалистички поход.“

Др Петар Опачић и др Саво Скоко, такође пуковник ЈНА, били су међу ријетким ауто-

рима који су надрасли политичке идеологије. Опачић и Скоко су као коаутори објављивали монографије о српским војсковођама Живојину Мишићу и Степи Степановићу још од седамдесетих година, захваљујући својој, али и одважности уредника тада моћног издавача БИГЗ.

У приказу Скокове књиге *Крваво коло Херцеговачко* (Београд, 2000), која говори о 1941. години, Опачић истиче да је био „свједок многих недаћа које су Скока у каријери пратиле због истинљивог казивања о историјским догађајима, али се није поколебао, већ је истрајао на путу истине до краја“. По Опачићу, та ће књига „сигурно ући у ред трајних научних достигнућа нашег времена“.

ПОКРЕТАЧ КНИСКЕ ЗОРЕ

Опачић је крајем осамдесетих година био међу покретачима Српског културног друштва *Зора Книн*, прве српске организације основане у Хрватској послјије Другог свјетског рата, и говорник на поновљеној оснивачкој скупштини друштва одржане у његовом родном Плавну, новембра 1989.

Говорио је и на оснивачком скупу Српске демократске странке, на градском тргу у Книну фебруара идуће године. Био је и међу оснивачима Удружења Срба из Хрватске у Београду, на Видовдан 1990. и неколико година потом један од најактивнијих чланова.

У једном интервјуу („24 сата“, Београд, крајем септембра 2008), открио је породичну тајну (Гаврило Принцип и мајка Петра Опачића су блиски рођаци) о томе како је сачуван Гаврилов пиштољ, онај из којег је 28. јуна 1914. убијен аустроугарски пријестолонаследник Франц Фердинанд и његова супруга Софија. „Мајка Гаврила Принципа, која је такође била члан „Младе Босне“, чувала је тај пиштољ, а постоји могућност да га је Гаврилова сестра наслиједила“, објаснио је Опачић. Те, 2008. године, је под наслагама праšине, међу одбаченим и непотребним предметима у језуитској заједници у Бечу пронађен стари „браунинг“, за који је утврђено да је из њега пуцао Гаврило Принцип“. **ДАНКО ПЕРИЋ/БАНИЈА ОНЛАЈН**

УДРУЖЕЊЕ ТРЕБИЊАЦА У БЕОГРАДУ ЈОВАН ДУЧИЋ НА ПОСЕБАН НАЧИН ОБИЉЕЖИЛО 75 ГОДИНА ОД УПОКОЈЕЊА КЊАЗА ОД ПЈЕСНИКА

Дучићев портрет краси галерију српских књижевних бесмртника

Удружење Требињаца Јован Дучић у Београду 5. априла 2018. године уприличио је свечаност у згради Удружења књижевника Србије поводом откривања портрета Јована Дучића у централном холу ове установе. Овај догађај окупио је велики број српских књижевника, као и Дучићевих Требињаца и Херцеговаца.

Програм *Омаж Дучићу* започео је химном *Боже правде* након чега је водитељски пар, који су чинили глумци Биљана Ђуровић и Небојша Кундачина, подсетио на дуго чекање испуњења пјесниковог завјета, који је 57 година након смрти трајни мир нашао на Црквинама изнад Требиња.

Наиме, Дучић је за живота изрекао жељу тада младом свештенику Раду Вукомановићу да му служи опјело.

Да је то била и Божја воља, показало се 23. октобра 2000. године када је чувени свештеник Раде Вукомановић, сада као витални старац са навршених 95 година, то заиста и урадио, а Дучић вјечну кућу у Герију замијенио херцеговачком Грачаницом.

ЖЕЉА ИСПУЊЕНА НА ВЕЛИКИ ЧЕТВРТАК

Обраћајући се окупљенима у препуној свечаној сали председник УКС Радомир Андрић је рекао да је жеља да се Дучићев портрет нађе у холу књижевних бесмртника постојала одавно.

– Дочекали смо овај Велики четвртак да се одужи једном од највећих пјесника српскога језика – рекао је Андрић и подсетио да у времену кад Дучић није био у чи-

танкама, био је присутан у „нашим осјећањима“.

– Данас када говоримо о Јовану Дучићу у контексту развоја модерне српске поезије несумњиво се слажемо са ставовима да је властиту поезију свијета захваљујући надаре умјетничкој снази уздизао у метафизичке висине. Отуд су најбоље пјесме Јована Дучића подређене љубави – рекао је Андрић.

Након њега присутнима се обратио председник Скупштине Града Требиња Драгослав Бањак, који је рекао да ће се ове године *Дучићеве вечери поезије* одржати по 51. пут.

– Њихов континуитет није прекидан ни у рату, а поготову у годинама када смо, уз помоћ многих институција из Србије, обновили културну инфраструктуру и ушли у пројекат *Требиње, град културе*, пројекат који је осмислио, инспирисао и подстакао, нико други, него наш племенити Јован Дучић – рекао је Бањак.

Он је нагласио да се овом догађају радује цијело Требиње, које „великог Дуку сматра својим духовним оцем и својим првим грађанином, а чланове Удружења књижевника Србије његовом бројном и великом породицом“.

– Након скоро 80 година Јован Дучић се на симболичан начин враћа у своју природну кућу, у Француску бр. 7, где му је по вокацији и мјесто. Долази међу своју браћу по перу и од сада друштво ће правити, између осталих, и Војиславу Илићу, Владиславу Петковићу Дису, Лази Костићу, Иви Андрићу, Милошу Црњанском и другим великанима наше књижевности и културе уопште – закључио је Бањак.

Посебан тон овој свечаности да-

ла је првакиња београдске опере Јасмина Трумбеташ, која је уз клавирску пратњу Невене Живковић извела арију из познате Дворжакове опере *Русалка*.

Етно пјевачица Ивана Станковић је са пуно емоција отпјевала *Ој, Косово, Косово*, а током програмског дијела могли су се чути и Дучићеве стихови.

По завршетку програма, присутни су се упутили у централни хол гдје је портрет Јована Дучића постављен изнад његовог имењака Скерлића. Како је објаснио председник УКС Радомир Андрић, ова поставка није била нимало случајна.

– Управо је Скерлић у својим критикама издигао Дучићеву поезију – рекао је Андрић и најавио да ће хол Удружења књижевника Србије, чији је први председник био Симо Матавуљ, ускоро бити богатији и за портрет Милана Ракића.

ВАЈАР ИЗБРАО МОТИВ МЕЂУ СТОТИНАМА ФОТОГРАФИЈА

Част да открију портрет са ликом Јована Дучића припала је председнику скупштине Града Требиња Драгославу Баљку и академику Адаму Пуслојићу, који није крио узбуђење. Он је за ову прилику прочитао сонет који је написао за Божић 2010. године, када је сазнао да ће имати част да отвори *Дучићеве вечери поезије* у Требињу. Оригиналан рукопис предао је Драгославу Баљку, који је и члан Савјета *Дучићевих вечери*.

Аутор портрета, вајар Милорад Вукановић је рекао да је видео на стотине Дучићевих фотографија, али да је меморисао ону према којој је и радио рељеф. Према његовим ријечима, фотографија је из

» Радомир Андрић, Милорад Вукановић, Адам Пуслојић и Драгослав Бањак

времена када је Дучић тек запловио у дипломатске воде.

– Пошто сам и сам родом Требињца, Дучића сам обожавао и радо рецитовао његове стихове. Прије десетак година сам урадио бисту Јована Дучића у природној величини за основну школу у Београду која носи његово име. Годину и више дана носио сам са собом Дучићеву фотографију коју су ми дали као основу. Гледао сам је у разним приликама покушавајући да што више сазнам о њему и докучим његов лик и психологију. Добро сам га меморисао, тако да рад није тек тако истресен из рукава – рекао је Вукановић и напоменуо да је са истог калупа урађена биста за основну школу Јован Дучић у Клеку.

ДАНАС ИМА ВИШЕ ПОШТОВАЛАЦА НЕГО ИКАДА

По завршетку свечаности председник Удружења Требињаца Жар-

ко Ј. Ратковић није крио задовољство.

– Сви окупљени овдје данас су били Требињци. Сви они који воле Дучића и они који некад нису вољели Дучића и они што су га читали и они који ће га тек читати имају разлог да буду поносни на њега, Херцеговину и српски род – истакао је Ратковић.

Он је додао да је Дучић одавно заслужио да се његов портрет нађе међу браћом у Удружењу књижевника Србије, али да није тешко закључити због чега је стрпљење било једини начин да се правда задовољи.

– У Брозовој ери некимма се Дучићева поезија није свиђала. Данас, Дучић има све више поштовалаца, а што је његова слава већа, и наше Удружење је богатије. Пуно нам је срце – закључио је Жарко Ј. Ратковић.

Т. ЂОРОВИЋ

ПОШТОВАОЦИ ЛИКА И ДЈЕЛА ЈОВАНА ДУЧИЋА СУ СЕ, ПО ПЕТИ ПУТ У НИЗУ, ОКУПИЛИ, ТАЧНО У ПОДНЕ, НА БЛАГОВИЈЕСТИ, ИСПРЕД ЊЕГОВЕ БИСТЕ НА КАЛЕМЕГДАНУ

Поштујући пјесников завјет уплаћена помоћ за Софију Радовановић

Већ по традицији, два дана касније, на Благовијести Херцеговци и поштоваоци лика и дјела Јована Дучића окупили су се тачно у подне у београдском парку Калемегдан испред бисте „књаза од пјесника“.

Окупљенима се обратио председник Удружења Жарко Ј. Ратковић подсетио да је Дучић дао немјерљив допринос афирмацији културе и историје српских и свјетских простора.

– И у овим тешким временима великих потреса и промјена Дучићева судбина за нас има симболичко значење. Његов живот показује да само на правим вриједностима један народ, његова култура и друштво може бити сигурно, дуговјечно и стабилно – рекао је Ратковић и цитирао једног од водећих српских пјесника Мирослава Максимовића, који се у једној својој бесједи запитао коме и како припада Јован Дучић.

– Дучић припада свима онима који га читају или слушају и који не морају да буду његовог рода. Припада чак и онима који га још не читају, јер можда ће га баш они најбоље читати. Припада онима

који га разумију и онима који га не разумију, онима који га воле и онима који га не воле, онима који га хвале и онима који га куде. Максимовић додаје да Дучић није желио да почива у Требињу да би се заувјек затворио у херцеговачки камен, него да би се тај камен уздио на видик и освјетлио и да би та свјетлост пала на стваралачке и градитељске подухвате, складне и чврсте, онако како су складни и чврсти Дучићеве стихови – рекао је Ратковић, примјетивши да је Дучићева биографија занимљива колико и његово литерарно дјело.

– Поштујемо Дучићев завјет да не купујемо цвијеће да полагамо на његов одар и бисте, већ да помажемо си-рочад и оне којима је помоћ неопходно потребна. Слиједећи његову молбу Удружење је уплатило новчани прилог једанаестомјесечној Софији Радовановић из Требиња као помоћ у операцији јединог ока – рекао је Ратковић и подсетио на ријечи патријарха Павла: „Какав је, колико велики и значајан као пјесник био Јован Дучић, о томе је толико казано и писано, пише се и казује и писаће

» Председник Удружења Жарко Ј. Ратковић и пјесник Гојко Ђого

се и казивати и у будуће догод буде људи са слухом за пјесништво и љепоту.“

Присутнима се обратио прошлогодишњи добитник Награде *Јован Дучић* и један од најзначајнијих српских савремених пјесника Гојко Ђого.

– Нема у нашој књижевности нико ко је дубље заронио у нашу националну баштину, а да се у исто вријеме виноу у астралне висине – рекао је Ђого и додао да

Дучић у својој баштини никад није заборавио свој требињски врт.

– Говорио је да сваки човек на свом лицу и у свом бићу носи траг онога поднебља гдје је рођен. У једном писму своје рођаку у коме га обавијештава да ће му послати новац да откупи његову кућу у Хрупјелима каже: „ти не знаш колико се ја радујем да сам из ропства избавио то камење, кад већ не знам кад сам се и које године родио, да

бар знам гдје сам се родио...“ – рекао је Ђого и оцијенио да Дучић, који је као мали дјечак остао без оца, није био нимало скроман, већ је добро знао зашто се родио.

– Трудио се да границе своје баште размакне у ширину и дубину географску и историјску, па епску и митску. Кроз његове сунчане пјесме као што су: *Шума, Ноћ, Буква, Свићане, Киша* препознаје се херцеговачки завичај и његова флора и фауна – рекао је Ђого, истичући да се у тој Дучићевој херцеговачкој ботаници истичу ја-бланови, које је изабрао као национални симбол.

– Нема љепше парадигме за усправан, достојан и достојанствен став и стас човјеков од јаблана. Вјетар га љуља и повија. Може га сло-вити, али га не може искривити. Нема самониклих ја-бланова, то је дрво културе и Дучић их је садио. Кад је шетао испод њих, врло брзо је примјетио да за њим иде сјенка и он застаје и бори се са њом јер се боји. Скепса га тјера и његова стваралачка сумња полако увиђа да све што вихори, леги, ходи има своју сјенку – рекао је Ђого и примјетио да трвећи се са

смрћу Дучић у питање доводи чак и самог Бога.

– Дуго се отимао противрјечностима да би на крају кад је почело сумирање и сабирање животних резултата рекао: *Ја не знам јути којим идем, али су ми очи јуне шебе* – рекао је Ђого.

У име Удружења Требињаца, цвијеће испред бисте Јована Дучића положили су председник Скупштине Удружења Требињаца Обрад Ђук и секретар Неђо Максимовић.

Окупљени су се потом упутили на супротну страну гдје се налази биста Алексе Шантића, а бесједио је пјесник Божидар М. Глоговац.

– Ако се мало боље загледа у ове бисте, видјећете да два велика пјесника имају сјетне и невеселе погледе. Подјеле у српском роду у цијелој историји биле су онај камен премокога се спотичемо до данашњих дана – рекао је Глоговац, казујући стихове Шантићеве пјесме посвећене Стевану Сремцу *Ми знамо судбу*.

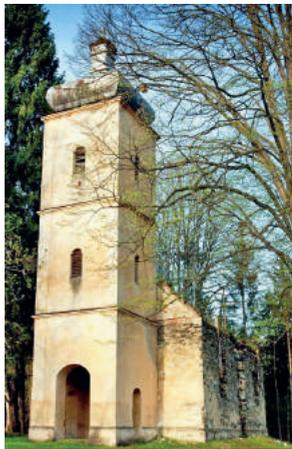
Част да положи цвијеће испред бисте Алексе Шантића припала је секретару Удружења Миљивоју Мишу Рупићу и Жарку Бутулији.

Т. ЂОРОВИЋ

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНО 12. ЗАВИЧАЈНО ВЕЧЕ СЕЛА МАЦУТЕ (ОПШТИНА ВОЋИН)

Покренута иницијатива за обнову храма у Мацутама саграђеног 1688. године

Традиционално Завичајно вече села Мацуте, дванаесто по реду, одржано је 14. априла у мотелу Тара у Борчи. Мацуте су село у Западној Славонији, у саставу општине Воћин. Својим географским положајем, изгледом и уређеношћу, Мацуте су представљале једно од најлепших села тог дијела Славоније.

» Храм Успења Пресвете Богородице у Мацутама

ПОГАЧА ЗА ДОБРОДОШЛИЦУ

За сва претходна окупљања, па тако и за ово, задужен је био Организациони одбор села Мацуте, чији је актуелни председник Златко Мишчевић, са супругом Миром, како и доликује правом домаћину, уз погачу и ракију, на улазу у мотел дочекивао госте. Посебну част за дома-

ћина представљао је долазак пароха слатинског, протојереја Драгана Гаћеше, који је на дружење дошао из Слатине са супругом Славицом.

» Организациони одбор: Раде Карановић, Ранко Радмиловић, Јован Пантелић, Златко Мишчевић, Борислав Ратић, Милован Грабић и Слободан Радмиловић

Дружење је започело обраћањем председника Златка Мишчевића, који је поздравно присутне, захваљујући им на великом одзиву и пожелио да се што боље и лепше проведу. Потом се присутнима обратио парох Драган Гаћеша, изразивши велико задовољство што му се указала могућност да дође на дружење, и том приликом је позвао присутне да се у што већем броју, 28. августа, на Велику Госпојину, окупе у порти храма у Мацутама.

На дружењу је прикупљан и прилог за обнову порушеног Храма Успења Пресвете Богородице у Мацутама, који је саграђен прије 330 година а који је запаљен на православни Божић 1942. годи-

не. Храм у Мацутама један је од најстаријих у околини и већ 76 година стоји без крова и одолијева времену. Желја мјештана је да се изнађу могућности да се храм у што скорије вријеме покрије и тако заштити од даљег пропадања и урушавања.

БОГАТА ТОМБОЛА

Почетак дружења, пјесме и плеса, са највећим нестрпљењем ишчекивали су двоипогодишњи Уна Грабић и Вукашин Кнежевић, који су заплесали већ на прве тактове музике и неуморно скакутали цијело вече. Њихове плесне акробације вјешто су пратили Вукашинова бака Анка Докманац и Унин дјед Милован Грабић, који је те вечери био задужен за одличну

атмосферу. Врхунац вечери представљало је извлачење богате томболе, која се, како су неки у шали коментарисали, одужила као „танац“. Прве награде на томболи биле су намијењене за најстарији и за најмлађи брачни пар. Најстарији награђени брачни пар су Милка и Здравко Цвијетић из Бокана, настањени у Борчи, у браку су пуне 53 године, док су најмлађи брачни пар Тихана и Владимир Ђермановић из Лединаца, који су у браку осам мјесеци. Услиједиле су вриједне и занимљиве награде, попут бројних кућних апарата, туристичког лета изнад Београда и незаобилазног печеног прасета.

Ниједно славонско дружење не може да протекне без чувеног тарабана. Тако

је било и те вечери, пјевало се: *Алај волим итрај шарабана, у Смудама и у Мацутама, затим Ова ми је сјаза најмилија, од Мацутама до Бералија...* Уз богат мени, гости су до касних сати уживали у славонској пјесми и плесу. За одличну атмосферу побринуо се изврстан *Нон стий бенд*.

Поред Мацута, на дружењу су били и бивши мјештани Воћина, Бокана, Кометника, Мељана, Шпаната, Пушине, Лисичина, Слатине, Бералија, Смуда... С обзиром на добру организацију и лијепо посјећеност, као и на велико присуство младих, ово дружење ће сигурно још дуго година чувати успомену, не само на Мацуте, већ и на цијелу „брђанску“.

СЊЕЖАНА СТАНИШИЋ

» Председник Златко Мишчевић и парох Драган Гаћеша

У КЛУБ-РЕСТОРАНУ ТЕСЛА ОДРЖАНО ЗАВИЧАЈНО ВЕЧЕ ЛИЧАНА

ВЕЧЕ УДБИНЕ И КРБАВСКЕ ДОЛИНЕ

У Београду, у клуб-ресторану *Тесла*, последњег дана марта одржано је вече Удбине и Крбавске долине. Према ријечима једног од организатора ове вечери Николе Тишме, оснивањем завичајног удружења сачувала би се традиција и омасовила окупљања земљака са ових простора.

У више наврата покретане су одређене иницијативе да се оснује удружење Удбињана, али и свих оних који гравитирају општинском средишту, а ту, прије свега, мислим на људе поријеклом из јуначке Крбавске долине који сада живе у Београду, односно у Србији. Међутим, никако да ту иницијативу и спроведемо. Радује ме да су се и млади заинтересовали и да ће они узети то у своје руке, јер искрено, ако они не наставе традицију нашег краја, губи се смисао и удружења и оваквих вечери. Радује ме да они о томе разговарају, да их има на нашим дружењима и сигуран сам да ће нас сваке године бити све више и да ћемо већ до наредног сусрета основати и завичајно удружење – рекао је Никола Тишма.

МЛАДИ ЧУВАЈУ ТРАДИЦИЈУ

Према његовим ријечима, Удбињани су се прошле године након скоро десетогодишње паузе, поново састали и иако их је било свега нешто више од двадесетак, то је представљало одређени подстрек за оне који лани нису били, да ове године дођу. Било их је ове године више од педесетак, што представља напредак, али се надају да ће их на наредним дружењима бити и више.

Никола нам прича да веза са родним крајем постоји. Он у своје село Висућ иде готово сваких мјесец дана, из разумљивих разлога, јер му тамо живи мајка која има 84 године.

Некад оде он, некад брат, а за тамошње општинске институције има само ријечи хвале.

Никола нам каже да је, и поред временских неприлика и великог снијега ове зиме, мало које село више од два дана остало одсјечено од центра општине што много значи, прије свега, за старије људе, али и за оне млађе који морају ићи на своје радне обавезе.

Прича нам да се тамо доста добро држи до очувања традиције, кроз рад СКД *Провсвјетла* – пододбор Удбина, а посебно истиче да се то ове године могло видјети на Преображењу када се велики број Удбињана, са свих страна, окупио поводом обиљежавања сеоске славе у Мутилићу, а управо је *Провсвјетла* сјајно организовала културно-умјетнички програм.

ОПУШТЕНА АТМОСФЕРА

Ништа мање добра атмосфера није била ни на овој вечери на којој су посјетиоци уживали у изворним крајишким пјесмама, за што се побринуо оркестар и пјевачка група КУД-а *Крајина*.

Они су извођењем изворних крајишких пјесама присутне подсјетили на њихов завичај и традицију, а када су им се нешто касније прикључили и фолклораши овог друштва, ријетко ко да није заиграо. Са собом су фолклораши донјели и добре вијести из Ваљева, гдје је КУД *Крајина* тог дана учествовало на манифестацији *Злајни ојанац*.

Проглашени су за побједника вечери и за то примили захвалницу и пехар, потврдивши још једном да су прави амбасадори српске и крајишке културе, а у шта се могао увјерити свако онај ко је присуствовао вечери Удбине и Крбавске долине.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

» Један од организатора Никола Тишма (стоји) са својим друштвом

» Нема правог весеља без Милорада Загорца и пјевачке групе КУД *Крајина*

ОДЛАЗАК МИЛАДИНА РАЛИЋА ТЕЖАК УДАРАЦ ЗА СРБЕ У ПОДРАВНИ

Миладин Ралић, један од најстаријих бораца за права Срба у Слатини и Подравини, умро је 22. марта 2018. након дуже и тешке болести у Слатини у 85. години. Био је оснивач и дугогодишњи члан готово свих српских институција које су дјеловале у овом дијелу Хрватске. Био је члан Самосталне демократске српске странке у Слатини. Члан Вијећа српске националне мањине у Слатини, а подржавао је рад *Просвјете*. Искрено је заговарао и ширио идеју законске политичке борбе овдашњих Срба за своја загарантована права која, нажалост, нису у највећем дијелу реализована. Без обзира на поодмаклу животу доб и нарушено здравље чика Миладин је присуствовао свих састанцима српских организација, те на терену непосредно радио са људима и храбрио их да слободно исказују своју националну свијест и припадност. Миладин Ралић рођен је септембра 1933. године у селу Блатуша, општина Вргинмост, на Кордуну у вишечланој породици. Радни вијек провео је на пословима милиционера до пензионисања 1986. године. У Подравској Слатини, како се ово мјесто звало до средине деведесетих година прошлог вијека и у којој је провео највећи период својег живота, био је цијењен и поштован и као професионалац и као човек свих њених грађана, без обзира на националну припадност. Иако је живио далеко од родног мјеста, сваку прилику је користио да дође у Блатушу и околна села, посебно о сеоским светковинама и „зборовима“. У своју Блатушу сваке године је долазио на Николице у мају, као и у комшијску Перну за Госпојину у августу. Волио је срести комшије, пријатеље, попричати са њима као и зајевати традиционалну кордунашку *Ојкачу*.

Иза њега остала је супруга Славка, кћери Јадранка, Мирјана и Љубица, сестра Љубица, унучад, нећади и друга бројна родбина. Телеграм са изразима саучешћа породици Ралић упутио је председник Главне скупштине СДСС-а др Војислав Станимировић. Миладин Ралић сахрањен је 23. марта у породичном кругу на градском гробљу у Слатини.

БОРОРКМАН

ЈУБИЛЕЈ: ДЕСЕТ ГОДИНА ПОРТАЛА БАНИЈА ОНЛАЈН

Сајт *Банија онлајн* освануо је на интернет небу 3. априла 2008. године као интернет презентација Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније из Београда, чији је основни циљ да окупља Банијце око културно-умјетничких и завичајних питања, да би старији пренијели, а млађи упознали и сачували наше обичаје, културну баштину, традицију и завичајну индивидуалност. Није било бољег начина да се наши земљаци упознају са свим овим него преко интернет портала.

Тако су се ређали текстови које смо преносили са других сајтова, прекуцавали материјале из књига, часописа, скупљали и полако расли.

Посебну пажњу од самог почетка посвећујемо културним дешавањима и манифестацијама, не само Банијаца већ и свих Срба из Хрватске, како оних избјеглих и прогнаних, тако и оних који су остали у Хрватској или се вратили. Што се статистике тиче, за ових 10 година забиљежили смо око 3 милиона посјета, највише из Србије, Хрватске, Босне и Херцеговине, САД, Њемачке и др. Данас биљежимо око 30.000 посјета мјесечно, а на друштвеним мрежама нас прати неколико хиљада пратилаца. Хвала свим посјетиоцима на указаном повјерењу. Знамо да је било и пропусти и да некада нисмо били по вољи свакоме али ко ради тај и гријешти, немојте нам замјерити. Велико хвала и свима који нам се јављају и шаљу нам материјале који нам пуно значе, а које са задовољством објављујемо. Радује нас да број сарадника све више расте. Међу њима су професори, пјесници и књижевници, политичари, историчари, домаћини и домаћице... Велику захвалност дугујемо и другим порталима и веб сајтовима попут Портала *Новости*, *Привредника (П-портал)*, *Веритаса*, *Јадовна 1941*, сајта Горњокарловачке епархије, Портала *53*, *ПС Портала*, *Радио Бановине*, *Српског кола*, *Франкфуртских вести*, *Вечерњих новости*, *РТС-а*, *Танјуга*, *Срне*, *Савеза Срба из региона* и других. Највећу захвалност ипак дугујемо Завичајном удружењу Банијаца, њиховим члановима и руководству без којих ових 10 година не би биле исте.

А сад настављамо даље... „Како Банија онлајн јавља...“

ИЗВОР: БАНИЈА ОНЛАЈН

У БЕОГРАДСКОМ КЛУБУ НИКОЛА ТЕСЛА ДОДИЈЕЉЕНЕ КРАЈИНСКЕ ГРАМАТЕ

Књижевна заједница Крајине наградила Николу Жутића, Лазара Мацуру и Саву Штрпца

Књижевна заједница Крајине, на пригодној свечаности, одржаној крајем марта, уручила је Николи Жутићу, Лазару Мацури и Сави Штрпцу овогодишње *Крајинске грамаће*.

Отварајући овај скуп, Душан Ђаковић је истакао да се интернационална награда *Крајинска грамаћа* додјељује за изузетне резултате на пољу књижевности, културе и традиције српског народа у свјетлу историјске истине и правде.

— Књижевна заједница Крајине Београд ову награду додјељује судбиничима затеченим међу крајинским звијездама који у одбрани крајинског, српског, православног ега прте наше зрно соли, разапињући бијели кончић у тамнилу овосвјетског вилајета — рекао је Ђаковић и додао да вријеме не може зауставити наше хировите и немирне мисли.

— Можда се тамо никад не вратисмо, али кад одосмо отуд, понијели смо одом небо, земљу и воду. Враћамо вас у Крајину, тамо гдје сунце душу грије, али тамо гдје нас није — наставио је, у свом стилу, Ђаковић, дајући ријеч секретару Заједнице Николи Корици.

ЧЕТВРТ ВИЈЕКА КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ КРАЈИНЕ

У свом излагању Корица је посебно истакао да је ово јубиларна година за Књижевну заједницу Крајине и да је 8. фебрура у Земуну, на пригодан начин, обиљежена и двадесетпетогодишњица рада ове Заједнице.

— Књижевна заједница Крајине основана је сад већ давне 1993. године у Глини, у веома тешким тренуцима за српски народ из тих крајева. На оснивачкој скупштини, уз присуство гостију из Босне и Херцеговине, Србије и Црне Горе било је тринаест књижевника, углавном са подручја Баније. Одмах смо кренули са издавањем књига, али нас је пролог прекинуо у томе. По доласку на ове просторе почели смо да радимо при Матици српској у Новом Саду, а сада дјелујемо као шеста придружена чланица Удружења књижевника Србије. Тада се и број повећава на четрдесет. На почетку су били само Банијци, сада имамо и Далматинце, Личане и Кордунашце. Радимо како и колико можемо, без средстава и својих просторија, али је много важније да смо у посљедњих годину дана издали шест књига и помогли многим појединцима да то исто ураде. Желим да истакнем да је наш председник Милан Пађен ове године добио престижну награду *Бранковој кола* — *Печатњ вароши сремскокарловачке* за збирку поезије

» Крајинска грамата за Николу Жутића

» Крајинска грамата за Лазара Мацуру

» Крајинска грамата за Саву Штрпца

Пућ без њушока — закључио је своје излагање Корица, додајући да ће у овој години јубилеја бити и више активности, а свакако једна од битних је и додјела *Крајинских грамаћа*. Корица је разјаснио да добитник *Крајинске грамаће* не мора бити писац, већ неко значајан за нашу културу, историју и промотер њихових вриједности, као што је, на примјер, Француз Патрик Барлиоз, први добитник *Крајинске грамаће*.

Љубивоје Тадић говорио је одломке из књиге Душана Ђаковића:

— Молимо тебе, наш велики Боже, кажи моћнима да су наше Ђеле-куле довољне цијелом свијету, да је Јадовно најдубље, Јасеновац најшири, да Симионида види најдаље, да је Бели анђео бјежи од мајчина млијека, да смртник не може без гроба, да није једина истина она коју каже глава одсјечена, зашто нам срце чупају?

Тадић је на крају казивања закључио, с обзиром да се бави реториком и бесједничтвом, да по њему ово представља риједак примјер како неко једну овакву згуснуту, емотивну књигу напише

о страдању и да је дословно води од А до Ш.

Својим извођењем изворних крајинских пјесама, Женска пјевачка група КУД *Петрова гора-Кордун* додатно је подгријала атмосферу као увод у сам чин додјеле овогодишњих признања.

БОРЦИ ЗА ПРАВОСЛАВЉЕ

— Његове историјске писанке чувају у памћењу живе животе. Нико не може претећи вријеме од заборава. Зато његов синопсис чува нашу генеолошку ватру од заборава и од нас самих опомињући нас исписом прошлости на будућност и памћење — овим ријечима Душан Ђаковић је „прозвао“ др Николу Жутића, научног свјетника на Институту за савремену историју у Београду и замолио председника Књижевне заједнице Крајине књижевника Милана Пађена да му уручи *Крајинску грамаћу*. За др Николу Жутића у образложењу је истакнуто да је награду добио „за одбрану српско-православног старославља истинописом — мачем правде и истине“.

Сличним начином Ђаковић је позвао и некадашњег министра информисања у првој Влади Републике Српске Крајине Лазара Мацуру, професора и преводиоца великог броја истакнутих дјела, да прими награду. У образложењу приликом предаје Милан Пађен је навео да је награда додијељена „за подвиг у револуцији, одбрани културних и традиционалних вриједности, српства и православља“.

За председника ДИЦ-а Верийас Саву Штрпца Ђаковић је рекао „да се у ратном усуду супротставља ратном усуду“.

Предајући награду Сави Штрпцу, Милан Пађен је образложио да је она добијена „за јуридиктичку и књижевну одбрану српства и православља, као судитељ, свједок, истинописац и бранитељ“.

Лауреати Жутић, Мацура и Штрпца захвалили су се Књижевној заједници Крајине на указаном повјерењу. Жутић је председнику заједнице поклонили књиге, док је Мацура у свом кратком говору истакао да се још доста тога могло урадити на преводима, али да није било разумевања средине. На крају, Саво Штрпца није заборавио да подсети да се на дан додјеле ових награда, 31. марта, 27 година раније, на Плитвицама догодио „крвави Васкрс“.

Тада су припадници паравојних јединица Хрватске кренуле у поход на Плитвичких језера, а Штрпца није пропустио поменути и прву српску жртву на подручју Крајине, Рајка Вукадиновића, припадника ТО Кореница, страдао управо том приликом. **ЖЕЉКО БЕКИЋ**

ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА ГРАЧАЦ - ЛИКА, НАКОН КОЈЕ ЈЕ ОДРЖАНО 21. ВЕЧЕ ГРАЧАНА И ПРИЈАТЕЉА ГРАЧАЦА

МИЛОРАД ДАНИЛОВИЋ НА ЧЕЛУ ГРАЧАНА

Ово грачачко дружење разликовало се од досадашњих јер је осим забавног имало и службени дио. Наиме, иако се годинама причало о оснивању Завичајног удружења Грачана, напосматрајући на овом скупу та идеја и реализована. Грачани су изабрали органе удружења, а за председника је именован проф. др Милорад Даниловић, редовни професор Шумарског факултета у Београду, рођен у Љубовићу, најближем селу Грачаца. Још једна чињеница из његове биографије завређује пажњу: да је прво запослење, по завршетку факултета, добио у Шумарији Грачац ратне 1991. године.

Више од стотину посетилаца и гостију из Републике Српске и Србије присуствовало је овом скупу, а вече је протекло у доброј атмосфери, зачињеној изворним личним пјесмама, игром и шалом. Скупу је присуствовао и замјеник председника Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта, председник Коалиције удружења избјеглих Миле Шапић, председник Удружења Срба из РС и РСК са сједиштем у Панчеву Мирослав Медић и председник Удружења Мркоњићана и пријатеља Мркоњића у Београду Жарко Гајић.

Грачани су након вишегодишњег настојања искористили прилику да непосредно

прије почетка забавног дијела вечери организују и изборну Скупштину Завичајног удружења Грачац-Лика.

Рајко Кесић, директор КЦИОС ТЕСЛА, један од главних иницијатора оснивања Удружења, присутне је упознао са идејом о неопходности стварања неког тијела које би имало легитимитет да на ширем нивоу представља Грачана, углавном избјегле у ратним догађањима деведесетих, али и оне који су и раније своје уточиште пронашли у Београду и Србији. У кратким цртама дао је оквир у коме би требало да дјелује Удружење, предложио неопходна документа потребна за његово оснивање, након чега се прешло на избор органа и носилаца индивидуалних функција Удружења.

ПРЕДСЈЕДНИК ИЗАБРАН ЈЕДНОГЛАСНО

Једногласном одлуком изабран је Управни и Надзорни одбор и Статутарна комисија, а за председника је изабран проф. др Милорад Даниловић. Он се у кратком обраћању захвалио на повјерењу, истакао да има много обавеза на свом радном мјесту и ван њега, али да је прихватио ову дужност сматрајући то, као рођени Грачанин, и својом дужношћу. Даниловић је изразио наду да ће уз подршку Управног одбора, али и свих оних којима Грачац лежи у срцу, испунити зацрта-

» Милорад Даниловић

не циљеве, а колико ће то бити добро, најбоље ће показати постигнути резултати рада. Нагласио је да очекује да ће се што прије састати Управни одбор, да ће сви чланови имати конкретне задатке, како би се кренуло у њихову реализацију.

Присутнима се обратио и Миодраг Линта, народни посланик, истичући да је Грачац по броју становника дао највише жртава у рату 1991-95. године и да то сви треба да поштујемо. Линта је истакао да не смијемо дозволити да се у Србији заборави

истина да је са подручја данашње Хрватске протјерано преко пола милиона Срба. Он је истакао да треба да се заједнички боримо да наше Тужилаштво за ратне злочине коначно почне да гони припаднике хрватских формација који су починили бројне злочине над Србима, као и да се припадницима војске и полиције РСК призна ратни стаж за читав ратни период.

— Крајишки борци 1991-95. године једина су категорија бораца на подручју бивше Југославије којима није при-

знат ратни стаж у цјелости. То је велика неправда и наш велики и заједнички задатак треба да буде да ту неправду исправимо — рекао је Линта, осврнувши се потом и на рад новооснованог удружења.

— Надам се да су нове генерације свјесне да само слогом и заједништвом можемо постићи конкретне ствари, прије свега, за њихово боље сутра — закључио је Линта, пожеливши Грачанима и њиховим пријатељима, угодно вече и лијеп провод.

ХИМНА ВОЛИМ ГРАЧАЦ

Присутне је у име Коалиције удружења избјеглих поздравео председник Миле Шапић. Захвалио се на позиву, пожелио успјешан рад удружењу и пријатну забаву свим онима који су дошли на ово вече. Тиме је и завршен официјелни програм ове вечери, након чега се прешло на онај забавни дио.

Сјајан почетак забавне вечери најавила је Андреа Алексић (18), феноменалним гласом и добрим избором пјесама.

Вече је настављено у доброј атмосфери изузетним наступом мушке пјевачке групе КУД-а Крајина. Милорад Загорац, Милош Пенцераш Калањ и Бранислав Вујанић успјели су да Личане на тренутак врате у њихов завичај правом изворном пјесмом, народном ношњом, понашањем и одмјереношћу.

У програму је учествовао здравичар и пјевач групе Коријени Рајко Вуканац, Драгомир Вуковић, а присутне је посебно одушевио Небојша Неко Станисављевић, запјевавши неформалну грачачку химну *Волим Грачац*, а потом наставаљујући са сетом народних и забавних пјесама из неког ранијег времена. На та времена подсетио их је и Жељко Милаковић, гитариста и пјевач некада културне личке поп рок групе Паук, као и Небојша Нићифоровић.

Ређале су се пјесма за пјесмом, као и понека шала и добро испричана прича Жељка Дробца — Бувца.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

» Рајко Кесић, директор КЦИОС „ТЕСЛА“

У НОВОМ САДУ ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА СРБА ИЗ КОЊИЦА

Срби из Коњица повјерили нови мандат председнику Милораду Лазаревићу

На изборној Скупштини Удружења Срба из Коњица и њихових потомака у дијаспори (одржаној 21. априла у хотелу Нови Сад) за председника овог завичајног удружења поново је изабран Милорад Мишо Лазаревић из Новог Сада, док је његов замјеник остао др Миодраг Манигода из Београда.

Изабрани су и нови чланови Управног и Надзорног одбора, а установљен је и Савјет удружења од пет чланова.

У извјештајном обраћању скупштини, председник Лазаревић осврнуо се на петогодишње активности које су биле усмјерене на очување коријена, традиције и обичаја коњичког краја и Херцеговине у цјелини.

Он је позвао чланове, донаторе и пријатеље да заједно окончају обнову Саборног храма Светог Василија

Великог у Коњицу, тачније израду меморијалне зидне композиције, на којој се осликава 15 икона светитеља, које славе 220 српских породица са подручја коњичке општине.

— Пројекат води Одбор за изградњу, на челу са јерејом Миланом Бужанином, парохом коњичким. Највећи дио радова већ је урађен. Желимо да наши млади, када буду пролазили Херцеговином, сврате у Саборни храм својих предака, да се духовно окријепе и подсјете које још породице славе њиховог свеца заштитника — нагласио је Лазаревић.

Помоћ у овој хуманој акцији обећао је и Новица Глигорјевић из Брадине, који се прије пар година вратио из Аустралије у матицу Србију, који ће анимирати наше земљаке на „осмом континенту“ за једно хуманитарно

вече за храм на Неретви, како би се ово племенито дјело привело крају.

Према ријечима др Миодрага Манигоде, у протеклих пет година постојања, иако је било по оној пјесниковој „мала рука, малена и снага“ реализоване су запажене актив-

ности, првенствено на обнову капела и духовних огњишта на подручју општине Коњиц. Свакако, најзначајнија је обнова Спомен-капеле на православном гробљу у Коњицу 2015. године, са именима 340 српских жртава у протеклом отаџбинском рату.

» Милорад Мишо Лазаревић и др Миодраг Манигода

Усвојен је и приједлог програма рада. Поред довршетка обнове Саборног храма, планиране су и хуманитарне активности, омасовљење чланства и израда шире базе података, јер је већина досадашњих чланских карата остала празна. Најављена је даља успјешна сарадња са СПЦ, односно Епархијом захумско-херцеговачком и приморском, као и сарадња са Удружењем Срба Коњицана Републике Српске са сједиштем у Требињу и осталим завичајним удружењима.

Скупу се обратио и др Божидар Миловић, председник Удружења Срба из Херцеговине у Србији са сједиштем у Новом Саду, истичући подршку најстаријег и најбројнијег завичајног удружења у Србији, уз пуну симбиозу и кооперацију у раду. На приједлог Мила Товари-

шића, усвојен је и приједлог да се од општинских власти Коњица затражи олакшан приступ матичним и другим службеним књигама, као подлоге будуће базе података за све избјегле и расељене коњичке Србе, којих само у Војводини има око 400 породица, а у Србији преко 1.000 породица.

Иначе, Скупштина је почела химном *Боже правде* и одавањем почаст преминулом члану Управног одбора Нову Кртолици и другим члановима удружења, као и молитвеним сјећањем на све српске цивиле и војнике општине Коњиц страдале у минулом рату.

Удружење Срба из Коњица још једном је потврдило ријешеност да очува све доброте и љепоте завичаја, да настави да његује име и језик и наш родослов светосавски.

МИЛИВОЈЕ БЕШТИЋ

УДРУЖЕЊЕ ДРВАРЧАНА ПРИРЕДИЛО СВЕЧАНОСТ ПОВОДОМ ОТВАРАЊА КАНЦЕЛАРИЈЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕДУСЛОВ ЗА ВЕЋЕ ПОДУХВАТЕ

Удружење Дрварчана у Београду, које дјелује преко 30 година и има преко 300 чланова, након дугогодишњег бивствовања у просторијама АКУД-а *Шпанца* у Студентском граду, добило је свој простор, гдје ће, како је рекао председник Удружења Стеван Бањац, имати могућности да бораве и друже, и више, и да у складу са тим прошире своје активности. Бањац се захвалио Драгу Кеџману и Милошу Сикимићу из *Шпанца* на дугогодишњем „подстанарству“ у њиховим просторијама, као и народном посланику Миодрагу Линти, који је помогао да Удружење од Града Београда добије нови простор по бенефицираним цијенама јер другачије не би могли плаћати пуну цијену закупа.

Неколико десетина Дрварчана и њихових пријатеља окупило се у Булевару Милутина Миланковића 120 б на Новом Београду како би се упознали са новим простором Удружења и терминима када ће моћи да га користе. Стеван Бањац, председник

Удружења, на почетку свог излагања поздравио их је и рекао да сада када имају свој простор, лакше могу спроводити и активности Удружења.

Бањац је рекао да је он на челу Удружења од 2017. године, а да су прије њега на тој функцији били др Никица Грубор, познати хирург, односно Зоран Трнинић, Дрварчанин кога знају сви његови земљаци у Београду.

– Уз подршку Канцеларије за дијаспору Министарства иностраних послова Србије прошле године у Дрвару смо отворили Градску библиотеку са читаоницом. Удружење нема економских ресурса да би се бавило инвестирањем у привреду или запошљавањем људи, али окупља многе Дрварчане са великим искуством у разним гранама и сферама рада који на разне начине могу да помогну – каже Бањац и наводи да се у Дрвар вратило преко осам хиљада људи, а највећи проблем, поготово млађим брачним паровима, јесте како да ријеше своју егзистенцију.

– Они који немају посао

поново напуштају Дрвар, одлазећи у Републику Српску и Србију, ко гдје има кога. Тако да Дрвар сад практично доживљава други егзодус, економски, егзистенцијални – рекао нам је Бањац.

У свом обраћању присутнима, Бањац је поздравио и присутне представнике Удружења Дрварчана у Новом Саду, Завичајног клуба Срб, Удружења Бирач–Дрина и Удружења Граховљака и пријатеља Босанског Грахова. Навео је да су са Граховљацима већ обављени разговори око заједничког коришћења овог простора чиме би и једни и други смањили трошкове пословања. Присутнима се обратио и Миодраг Линта, народни посланик, који их је поздравио у своје име и у име Одбора Скупштине Србије за дијаспору и Србе у региону, чији је замјеник председника.

– Само заједничким дјеловањем и радом можемо актуелизовати наша питања и наше проблеме у матици Србији и предузети неке конкретне ствари у рјешавању проблема наших земљака – истакао је Линта, пожелавши присутнима угодан дружење, са жељом поновног сусрета на оваквим и сличним прославама, завичајним вечерима, како би ширили међусобну позитивну енергију.

Присутни су у пријатељском разговору размјењивали своја и искуства удружења везана за њихов рад.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ОСНОВАНО ЈОШ ЈЕДНО ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ СА ПРОСТОРА ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ

У БЕОГРАДУ ОСНОВАНО ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ РИБНИК–КЉУЧ

У Београду је 29. марта одржана оснивачка скупштина Завичајног удружења *Рибник–Кључ* на коме је било присутно 38 делегата и гостију.

Оснивање удружења које окупља оне који су поријеклом из Кључа, мјеста које је Дејтонским споразумом припало Федерацији БиХ (Унско-сански кантон), подржали су и представници Удружења *Змијање* из Каћа (Томислав Николић), Удружења Срба из општина Босанске Крајине (Драган Дивјак), Удружења крајишких бригада (Мићо Грубор), Удружења грађана *Ново оњњиније* из Барајева (Јово Добријевић), *Савеза Срба из реиона* и Коалиције избјегличких удружења (Миле Шапић).

Циљеви удружења су, према ријечима оснивача Слободана Калабића, Душана Лекића и Николе Волаша, заступање културно-историјских вриједности, окупљање и помагање завичајца, сјећање на значајне личности из ближе и даље прошлости и учествовање на скуповима који његају завичајност, традицију, фолклор и хуманост.

На скупштини је усвојен Статут Удружења, изабран Извршни и Надзорни одбор

и заступник Удружења. Сједиште је у Београду, Македонска 22 (Дом омладине).

Пуковник у пензији Драго Самарџија, поријеклом из села Хумић, изразио је противљење због назива удружења предлажући да се у назив стави „Кључ–Рибник“, а не „Рибник–Кључ“.

– Ми смо изгубили територију Кључа само привремено. Не смијемо одступити од оног што је наше – рекао је Самарџија. Он је подсетио да је у отаџбинском рату погинуло 465 бораца Војске Републике Српске из општине Кључ, а да је само мали дио те општине припао Републици Српској.

– Времена се мијењају. На овим просторима дешаваће се крупне ствари. Видјели сте шта се дешавало ових дана на Косову и Метохији. Ово што је до сада било је само прво полувријеме, а шта ће бити даље не знамо – додао је Самарџија, алудирајући на хапшење Марка Ђурића и драматичне догађаје у Косовској Митровици.

Генерал у пензији Мићо Грубор, председник Удружења крајишких бригада, сматра да је оснивање завичајног удружења „велика ствар“.

– Мислим да је Драго Самарџија потпуно у праву. Ја

сам Дрварчанин и знам да је мало људи остало у ФБиХ. Треба да се боримо за сваки напредак тог подручја, укључујући и аутономни облик удруживања крајишких општина, као што се Срби на КиМ боре за Заједницу српских општина. Једино тако онемогућићемо мајоризацију Срба – истакао је Грубор, један од оних из штаба генерала Ратка Младића.

Слободан Калабић је подсетио да је постојало удружење Кључана које се угасило. Он је нагласио да су припреме за оснивање биле темељне и да су у томе учествовали и они из ранијег удружења.

– Добили смо мишљења влада у Београду и Бањалуци. Били смо у Кључу на литургији, тамо су 33 наша члана. Обишли смо Соколово и Ратково, били на извору Сокошнице.

Представник Удружења *Змијање* Томислав Николић из Каћа нагласио је да сматра да је начин дјеловања његовог удружења права формула за успјех.

– Уложимо смо 120.000 евра у завичај. Треба тамо подизати мостове, путеве, обнављати и чинити све да завичај оживи – рекао је Николић.

Д. БАШОВИЋ

ВЕЧЕ ДРВАРЧАНА ЗАКАЗАНО ЗА 25. МАЈ

– Дружење Дрварчана у новим просторијама на Новом Београду, Милутина Миланковића 120 б, (тачно преко пута *Арена спорт телевизије*) за сада ће се одвијати сваке сриједице 15–20 часова и увијек ће неко из Удружења у то вријеме бити присутан – рекао нам је Стеван Бањац. Он је Дрварчане позвао и на завичајно вече које ће се одржати 25. маја у хотелу *Југославија*. Опширније информације о томе могу се добити у просторијама Удружења или код председника Удружења.

» Бранко Триван, Стеван Бањац, Миодраг Линта, Воислав Галић и Бобан Стојаковић

ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА *ЈОВАН ДУЧИЋ*

Жарко Ј. Ратковић и Раде С. Петровић предводе Требињце у Београду

Удружење Требињаца *Јован Дучић* у Београду, које окупља Требињце и пријатеље Требиња у Београду, одржало је у недјељу 22. априла 2018. Изборну скупштину.

Једногласно је прихваћен Извјештај о раду између двије Скупштине, који говори о многобројним активностима Удружења, а све у циљу промовисања Требиња и Херцеговине.

Посебно је истакнут значај организовања академија о знаменитим Требињцима Луки Ђеловићу и Нићифору Дучићу.

Надзорни одбор је закључио да је Удружење успјешно послоvalo, што потврђује и Финансијски извјештај. Скупштина је усвојила смјернице о раду у наредном периоду.

Посебна пажња биће усмјерена очувању лика и дјела Јована Дучића, чије име Удружење с поносом носи. Са Туристичком организацијом Града Требиња заједнички ће се дјеловати на промовисању и развоју туризма. Дјеловање Удружења биће усмјерено на сарадњу и представљању културних, привредних и спортских потенцијала Града Требиња, како у Београду, тако и широм Србије.

Свој хуманитарни и донаторски рад Удружење ће наставити кроз разне видове пружања помоћи онима којима је то најпотребније, како у Требињу, тако и у другим мјестима Источне Херцеговине.

Наставиће се ширење братских односа са

другим херцеговачким удружењима, како у Београду, тако и ван њега, као и са другим удружењима широм Србије.

Удружење планира да свој рад настави кроз сарадњу и добре односе са Представништвом Републике Српске у Београду, по

» Весна Вуковић, Жарко Ј. Ратковић, Раде С. Петровић, Обрад Ђук и Миливоје Мишо Рупић

свим питањима која су од интереса Републике Српске и Републике Србије.

У циљу остваривања зацртаних циљева Скупштина је једногласно изабрала ново руководство Удружења.

За председника Скупштине поново је изабран Обрад Ђук, а за председника Удружења и његовог замјеника, уз похвале о њиховом досадашњем раду, поново су изабрани Жарко Ј. Ратковић и Раде С. Петровић. За два потпредседника Удружења изабрани су Зоран Бутулија и Дејан Правица. Мјесто секретара Удружења повјерено је Миливоју Мишу Рупићу.

За чланове Извршног одбора, поред изабраног председника, замјеника и два потпредседника изабрани су: Михајло Ацовић, Жарко Бутулија, Славојка Перућица, Дејан Правица, Томо Врећа, Владимир Марић, Божидар Глоговац, Мирко Бутулија, Јован Игњатић, Немања Гојшина и Угљеша Мрдић.

И у наредном периоду функцију Надзорног одбора обављаће Софија Вукановић, Светозар Бокић и Спасоје Средановић.

СЛОБОДНА ХЕРЦЕГОВИНА

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНО 36. ЗАВИЧАЈНО ВЕЧЕ МРКОЊИЋАНА И ПРИЈАТЕЉА МРКОЊИЋ ГРАДА

САВАНОВИЋ: Мркоњићани, хвала вам што оданошћу и љубављу нападајте свој завичај

Више од три стотине посјетилаца, званичника и учесника културно-умјетничког програма окупило се 30. марта у ресторану *Сава центар* у Београду на скупу Мркоњићана и њихових пријатеља.

Из Републике Српске стигли су драги гости, министар рада и борачко-инвалидске заштите у Влади Републике Српске, и сам рођен на подручју ове општине, Миленко Савановић, начелница Дивна Аничич, председник Скупштине општине Мркоњић Град Миленко Милекић.

ТРАДИЦИЈА ЧУВАНА ДЕЦЕНИЈАМА

Они су својим домаћинима пожелели пријатно вече, позвали их на бољу сарадњу и чвршће везе, у смислу интегративних процеса и сарадње у привредном сектору, али и у свему ономе што може да подигне стандард људи осталих и опсталих на подручју Мркоњића. У културно-умјетничком дијелу програма учествовали су КУД *Петар Кочић* из Мркоњић Града, гитариста и пјевач Миодраг Ждрња, док је читаво вече атмосферу, на изванредном нивоу, одржа-

» Миленко Милекић, Дивна Аничич, Жарко Гајић и Миленко Савановић

вао оркестар Часлава Љубеновића са својим солистима. Водитељ програма Љубо Пена, поздрављајући присутне, истакао је да увјерење да је мали број Мркоњићана и њихових пријатеља

који је на завичајни скуп дошао први пут.

Председник Удружења Жарко Гајић, који се заједно са секретаром Удружења Славком Николићем годинама уназад доказао као добар

домаћин, посебно се захвалио гостима из Републике Српске. Поздравио је и председника и потпредседника Коалиције удружења избјеглица Милу Шапића и Милана Малића, председника и замјеника председника Удружења из РС и РСК из Панчева Мирослава Медића и Вукашина Даничића, председника удружења Медјанаца из Новог Сада Пају Лисицу, као и представнике удружења *Трново* из Чуруга и *Змијање* из Каћа. Гајић се посебно захвалио спонзорима без чије помоћи ово вече не би било овако добро организовано. Истакао је и добру сарадњу са *Центром Сава* и Горану Миљковићу једном од руководиоца ове установе.

НАЈСРЕЊНИЈИМА УМЈЕТНИЧКЕ СЛИКЕ

Како и на већини завичајних вечери, и Мркоњићани су организовали томболу. Она је за разлику од многих других била готово непримијењена. Не по наградама, оне су биле заиста изузетне, него по томе што није одузимала вријеме и одуговлачила забаву и дружење. Вриједи забиљежити да су добитници, осим већ уобичајеног прасета за треће мјесто, добили двије вриједне умјетничке слике као главне награде.

» ОДУШЕВИЛИ ПРИСУТНЕ: Фолклораши из КУД-а *Петар Кочић* из Мркоњић Града

САРАДЊА СА МАТИЦОМ

Прва дама Мркоњић Града, начелница Дивна Аничич истакла је да сарадња између Републике Србије и Републике Српске

ДЈЕВОЈКА ИЗ МОГА КРАЈА

Пријатно изненађење за неког ко редовно прати завичајне вечери био је наступ гитаристе Миодрага Ждрње, чији коријени вуку из Мркоњић Града. Мало неуобичајено од клишеа завичајних вечери, Ждрња је многобројне госте вратио у нека давна времена и музику коју су слушали у својој младости. Од Арсена Дедаћа и *Дјевојке из мога краја*, преко Азре до Кемала Монтена. Уз његову музику одржано је такмичење у плесу, а најбољима је припао побједнички пехар.

ОБОСТРАНА ЗАХВАЛНОСТ

Министру за рад и борачко-инвалидску заштиту у Влади Српске Миленку Савановићу, начелници општине Дивна Аничич и председнику Скупштине Миленку Милекићу председник Удружења Жарко Гајић уручио је пригодне захвалнице. Гости су узвратили поклонима, тако да је министар Савановић у име Владе Српске поклонио грб, а Дивна Аничич, поклон у коверти, који ће Удружењу добро доћи у реализацији његових активности.

публике Српске никад није била боља.

– То се може видјети из бројних заједничких активности, од привредних, инфраструктуралних, културних, спортских до оваквих завичајних вечери – рекла је у кратком обраћању Дивна Аничич, наводећи да сарадња између Мркоњић Града и Удружења Мркоњићана може да буде још боља и плодноснија у многим областима и да се нада да ће се обострано потрудити да тако и буде у наредном периоду.

– Вечерас је вријеме за славље и желим вам лијепог провала. Не бих много причала о нашем раду, умјесто тога вас позивам да посјетите званичну страницу општине Мркоњић Град, гдје се можете информисати о свим активностима и дешавањима у нашој и вашој општини – закључила је Дивна Аничич, позивајући присутне да дођу у Мркоњић Град и сами се увјере.

Присутни су посебно поздравили свог министра у Влади РС, мр Миленку Савановића који је рођен у Подрашници.

– Са великим поздравима

стижем из Републике Српске, посебно из Мркоњић Града, гдје су наши коријени, гдје је наше исходиште, а када о томе причамо и кад се овако дружилимо тешко контролишемо своје емоције јер су веома изражене. Везе између Србије и Српске су на високом и завидном нивоу и то дијелом захваљујући и свим удружењима који биту у Србији, а наравно захваљујући и вама који сваког дана показујете оданост и љубав према родном крају, као и спремност да помогнете у ситуацијама када је то потребно и неопходно – рекао је министар Савановић и не кријући емоције позвао земљаке на још бољу сарадњу.

– Захваљујући виталности нашег друштва, нашег човјека, ми смо обновили наш крај и зато хоћемо уз помоћ Владе Србије и помоћ српског народа, а прије свега, вас који сте амбасадори Републике Српске у Београду, да Мркоњић Град буде још развијенији – закључио је своју поздравну бесједу Миленко Савановић, још једном захваливши се свима који су дошли на ову вече, пожељивши им сваку личну и породичну срећу.

Након тога смјењивале су се пјесме и игре са свих српских простора. Фолклораши КУД-а *Петар Кочић* из Мркоњић Града, чији је умјетнички руководилац Ивана Гвозденац, одушевили су присутне. И тако од првих пијетлова... **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

ОДЛУКЕ КОМИСИЈЕ СЕКРЕТЕРИЈАТА ЗА КУЛТУРУ ГРАДА БЕОГРАДА ИЗАЗВАЛЕ НЕЗАДОВОЉСТВО КОД ВЕЛИКОГ БРОЈА ЗАВИЧАЈНИХ УДРУЖЕЊА

Зашто се игноришу програми који чувају културно наслеђе Срба из региона?

Удружењу Срба из Хрватске последице објављивања резултата овогодишњег конкурса Секретаријата за културу града Београда обратило се више КУД-ова и завичајних клубова који у Београду (као и у другим мјестима Србије), која чувају и његују обичаје, фолклор и традицију завичаја из ког смо изгнани. Сви они су незадовољни начином на који се врши расподјела и како чланови комисије (чија су имена непозната) годинама уназад не препознају ову угрожену категорију која улаже не само своје слободно вријеме него и средства да би сачували то културно благо и идентитет. Словом и бројком ове године није им додијељен ниједан динар.

Културно-умјетничко друштво *Крајина* регистровано је у Савезу културно-умјетничких друштава Београда. Ово КУД је уписано и у Национални регистар немате-

» *Шири ми се моје коло мало* - Београд је упознао 70 фолклорних ансамбала из региона

ријалног културног наслеђа при Етнографском музеју у Београду. КУД ове године више неће моћи да организује Фестивал фолклора Срба са западне стране Дрине *Шири ми се моје коло мало*, који је

одржавало од 2010. године. У протеклих осам фестивалских година кроз улице Београда је продефиловало преко 70 српских фолклорних ансамбала из региона и дијаспоре, управо захваљујући организа-

тору оваквог јединственог културног догађаја.

Ни СКД *Зора* Книн–Београд које је своју дјелатност из бивше РСК пренијело у Србију није наишло на разумијевање, иако традиционално, већ 18 година заредом организује у Београду *Крајишки ликовни салон*. На том салону излагала су и најеминентнија имена српске ликовне сцене (из Србије и Републике Српске), од којих многи нису ни поријеклом везани у Крајину.

Удружење Срба из Хрватске од свог оснивања 1990. године улаже напоре да се сачува нематеријална културна баштина организујући манифестацију *Дани културе Срба у избјеглицима од Стасовдана до Видовдана*.

Све се ово дешава у вријеме када Владе Републике Србије и Републике Српске заједнички припремају Декларацију о очувању културног и

националног идентитета Срба у региону. Нека други оцјене колико на конкурсима има фантомских удружења која се појаве пред расписивање конкурса, колико је фаворизовања појединих удружења, неуважавања струковних удружења књижевника, ликовних стваралаца, музичара, чије традиције датирају најмање од прве половине 20. вијека.

Зато још једном упућујемо апел онима који одлучују да изврше анализу резултата овогодишњег конкурса јер ова срамота може се вратити као бумеранг. Ка крају поставља се и питање да ли је најмање 200.000 људи избјеглих у Београд и околину деведесетих година прошлог вијека сада само „приходовна“ страна буџета, а ни у ком случају не могу да буду носиоци буџетски верификованих програма.

ГЕН. СЕКРЕТАР УДРУЖЕЊА СРБА ИЗ ХРВАТСКЕ МИЛОЈКО БУДИМИР

ХАПШЕЊЕ МАРКА ЂУРИЋА ПРЕДСТАВЉА БЕЗУМАН И АНТИЕВРОПСКИ ЧИН СЕПАРАТИСТИЧКЕ ВЛАСТИ У ПРИШТИНИ

27.3.2018. – Хапшење директора Канцеларије за Косово и Метохију Марка Ђурића у Косовској Митровици представља безуман и антиевропски чин сепаратистичке власти у Приштини, с циљем да се понизи Србија и застраше преостали Срби у јужној српској покрајини – оцјењује председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта. Јасно је да сепаратистичке власти у Приштини добро знају да дијалогом и компромисом не могу да остваре независно Косово све док год постоје Срби на Косову и Метохији и све док Србија води политику чувања и јачања пријатељских односа са Русијом, Кином и другим државама које поштују начела међународног права. Линта сматра да државно руководство треба да реагује мирно али одлучно на наведени безуман и антиевропски чин јер свака исхитрена и непромишљена реакција може додатно отежати положај Србије и преосталих Срба на Косову и Метохији. Србија се не бори само против сепаратизма косовских Албанаца већ прије свега против западних сила које двије деценије воде неразумљиву и штетну политику стварања независног Косова кршећи Повељу Уједињених нација.

Србија треба да мирним путем стави јасно до знања западним силама да никада неће признати лажну државу Косово јер на тај начин поштује сопствени Устав, међународно право и даје пуни допринос очувању мира и стабилности у региону у Европи.

СРБИЈА НИКАДА НЕ СМИЈЕ ДА ОДУСТАНЕ ОД БОРБЕ СПРЕЧАВАЊА УЛАСКА ЛАЖНЕ ДРЖАВЕ КОСОВО У УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ

25.3.2018. Председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта поводом 19 година од НАТО агресије на Србију односно Савезну Републику Југославију, истиче да је Косово лажна држава која је привремено отета и узурпирана уз помоћ западних сила.

Србија никада не смије да одустане од борбе спречавања уласка лажне државе Косово у Уједињене нације у сарадњи са Русијом, Кином, Шпанијом и другим државама које се залажу са поштовање принципа међународног права.

Такође, Србија мора наставити принципијелну и исправну борбу против стварања војске Косова, као и уласка Косова у Унеско, Интерпол и друге међународне организације јер тиме брани међународно право. Политика двоструких стандарда западних сила које су створиле лажну државу Косово неће трајати вјечно. Србија је стара држава која зна да ниједна сила није трајала довијека и због тога не смије одустати од борбе да једног дана Косово и Метохију врати у свој уставно-правни оквир и тиме да свој пуни допринос побједи права и правде над силом и насиљем.

НАВРШИЛО СЕ 22 ГОДИНЕ ОД ЕГЗОДУСА СРБА ИЗ ДАНАШЊЕ ПРЕСТОНИЦЕ БИХ

Сарајево један од симбола страдања српског народа

Председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта оцјењује, поводом 22 године од егзодуса Срба из Сарајева, да је Сарајево један од симбола страдања српског народа у Босни и Херцеговини у току 20 вијека. Жртва сарајевских Срба је заиста огромна јер су после потписивања Дејтонског мировног споразума одлучили да напусте своја вјековна подручја и настане се у великој већини у Републици Српској. У току јануара, фебруара и марта 1996. године преко 120.000 Срба напустило је своје куће и станове у шест сарајевских општина: Илијаш, Вогошћа, Илија, Хаџићи, Центар и Ново Сарајево, које су Дејтонским споразумом припале Федерацији БиХ.

Сарајевски Срби нису пристали на живот у Федерацији БиХ, оправдано страхујући да неће бити уважени од својих дојучерашњих ратних противника и да ће

њихова основна људска права бити угрожена од стране федералне и кантоналне власти. Тежак живот преосталих

Срба у Федерацији БиХ, који се у пракси суочавају са свакодневном дискриминацијом, најбољи је показатељ

да су сарајевски Срби били у праву када су одлучили да се колективно преселе у Републику Српску.

ДА ЛИ ЈЕ СЛУЧАЈНОСТ ШТО СУ ДОМАЋИНИ МОСТАРСКОГ САЈМА ИЗАБРАЛИ 10. АПРИЛ И СЛОГАН *ЈЕСМО ЛИ СПРЕМНИ?*

Скандалозна одлука да се Сајам привреде у Мостару отвори на дан оснивања НДХ

– Најоштрије осуђујем скандалозну одлуку организатора да се овогодишњи Међународни сајам привреде у Мостару отвори 10. априла на дан оснивања нацистичке творевине – Независне Државе Хрватске – изјавио је председ-

ник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта и додао да је осим датума скандалозан и плакат Мостарског сајма на којем је крупним словима истакнут слоган *Јесмо ли спремни*.

– Овај слоган неодољиво подсећа на званични поздрав

злогласне НДХ „за дом спремни”. Под наведеним слоганом извршен је злочин геноцида и убијено на стотине хиљада Срба, Рома, Јевреја и антифашиста на најсвирепије начине – подсетио је Линта и истакао да наведене чиње-

нице јасно показују да су организатори Мостарског сајма хтели да пошаљу поруку да је за њих геноцидна творевина НДХ била стварни израз тежњи хрватског народа за својом самосталном државом.

– Наведено обиљежавање оснивања нацистичке НДХ представља увреду за жртве НДХ, њихове потомке и читав српски народ. У супротном, односно да циљ није био славење оснивања НДХ, организатори би дан отварања Сајма помјерили за сриједу, 11. април, и урадили други слоган у коме не би било ријечи „спремни”, која буди јасну асоцијацију на поменути усташки поздрав – закључио је Линта.

УСВАЈАЊЕ 10 ЗАКЉУЧАКА ОД СТРАНЕ ЛИДЕРА СДА И ДЕЛЕГАЦИЈЕ ИСЛАМСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ БИХ НАСТАВАК АНТИСРПСКЕ ПОЛИТИКЕ

Не може се на лажним и увриједљивим тврдњама градити политика поштовања и помирења

– Усвајање десет закључака од стране лидера СДА Бакира Изетбеговића и делегације Исламске заједнице БиХ, коју је предводио реис-ул-улема Хусеин Кавазовић наставак је антисрпске политике – оцјењује председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта. У закључцима се понављају лажне и увриједљиве тврдње о дискриминацији Бошњака у Републици Српској, о непостојању опасности од исламског екстремизма, о почињеном геноциду над Бошњацима, о српским агресорима и о удруженим злочиначким подухватима којима су Бошњаци

били изложени у протеклом грађанском рату. Стално понављање горе наведених лажних и увриједљивих тврдњи не може бити темељ помирења и повратка повјерења између српског и бошњачког народа.

Линта истиче да посебно забрињава чињеница да се у једном од закључака говори само о јачању цјеловите Босне и Херцеговине без помињања да је БиХ, према Дејтонском споразуму, сложена државна заједница, која се састоји од Федерације БиХ и Републике Српске. По својим уставним овлашћењима Република Српска је држа-

ва и то је оно што смета учесницима састанка. Јасно је да се СДА и Исламска зајед-

ница у БиХ залажу за ревизију Дејтонског споразума и стварање унитарне БиХ, што представља истинску пријетњу за мир и стабилност у региону.

Лицемјеран је и закључак да се учесници састанка залажу за одржив повратак избјеглица и расељених лица. По посљедњем попису становништва из 2013. године, у Федерацији БиХ живи, од предратних близу 600.000 Срба, свега 56.000 Срба, који се налазе у статусу грађана другог реда јер су дискриминисани од стране надлежних федералних и кантоналних власти.

ЈОШ ЈЕДАН У НИЗУ ДОКАЗА ДА ЈЕ ХРВАТСКО ПРАВОСУЂЕ ЕТНИЧКИ МОТИВИСАНО

Оптужнице против 22 Србина представљају најновији вид притиска на Србе у Хрватској

— Одлука загребачког Жупанијског државног тужилаштва да подигне оптужнице против 22 Србина за ратни злочин против хрватских цивила у три западнославонска села: Чојлуг, Балинци и Четковац 1991. године представља најновији вид притиска на Србе у Хрватској — сматра предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Ово је још један у низу доказа да је хрватско правосудје етнички мотивисано јер готово ништа не чини да се процесуирају бројни злочини против српских цивила и ратних заробљеника током 1991. године у западној Славонији и широм Хрватске које су починили припадници хрватских паравојних и полицијских снага.

Линта истиче да од августа 1991. године у западној Славонији крећу незакони-

» У злочиначким акцијама *Откос* и *Оркан* на удару су се нашле и српске цркве

та хапшења, затварања, мучења и убиства Срба од стране хрватских паравојних јединица.

Систематски прогон српског становништва на подручју западне Славоније почео је крајем октобра 1991. на основу одлуке коју је донио тзв. Кризни штаб Славонске Пожеге, којом је требало да се „евакуише“ 26 села подно Папука и Псуња. Овај прогон је био први већи прогон становништва након Другог свјетског рата, који је имао и званичну наредбу.

Прогон Срба са већег подручја западне Славоније до краја 1991. године настављен је у хрватским војним акцијама *Ошкос* и *Оркан*. Том приликом почињени су стравични злочини над Србима и систематски су уништаване српске куће и привредни објекти.

ПРИЈЕ 27 ГОДИНА ДЕСИО СЕ ПРВИ ОРУЖАНИ СУКОБ ИЗМЕЂУ ПРИПАДНИКА МУП-А ХРВАТСКЕ И МИЛИЦИЈЕ САО КРАЈИНЕ

Рајко Вукадиновић је прва жртва агресије Туђманове власти на српски народ у Хрватској

Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта истиче да се прије 27 година на Плитвичким језерима десио први оружани сукоб између припадника МУП-а Хрватске и припадника милиције САО Крајине.

Том приликом погинуо је припадник милиције САО Крајине Рајко Вукадиновић (32) бранећи Плитвичка језера од покушаја хрватске полиције да их заузму.

Рајко Вукадиновић је прва жртва агресије Туђманове власти на српски

народ у Хрватској и Србији и због тога Србија и крајишки Срби треба да сваке године обиљежавају годишњицу његове погибје.

Иза Рајка Вукадиновића остали су родитељи, двије мале кћерке и супруга.

Линта подсећа да је 31. марта 1991. године Хрватска упутила неколико аутобуса полицајаца према Кореници и Плитвичким језерима, с намјером да оружаним путем успостави контролу у општини Кореница и у самом националном парку. Током акције хрватска

полиција заробила је 17 Срба, који су свирепом мучени све до њихове размјене у августу исте године.

Наведена акција хрватске полиције један је у низу доказа да Туђманова проуштакла власт није хтјела да успостави искрени дијалог са представницима српског народа у Хрватској с циљем да се нађе политичко рјешење кризе, већ је водила политику чији циљ је био стварање хрватске државе без или са што мање Срба. Медији су овај догађај назвали „крвави Ускрс“.

Обиљежавање годишњице оснивања Девете бојне ХОС-а у Сплиту на дан оснивања НДХ доказ да је усташтво један од темеља Хрватске

— Традиционално обиљежавање годишњице оснивања Девете бојне *Рафаел вићез Бобан* ХОС-а у Сплиту, која је основана 10. априла 1991. године, тј. на дан оснивања нацистичке НДХ, представља један у низу доказа да је усташтво један од темеља данашње Хрватске — оцјењује предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Девета бојна носи име по усташком генералу и једном од команданата злогласне Црне легије, која је извршила страховите злочине против српског народа у Другом свјетском рату.

Девета бојна користи усташки поздрав „за дом спремни“ и има усташки грб, који почиње са почетним бијелим пољем и који се налази на црним заставама јединице. Девета бојна је читаво вријеме рата била у саставу Хрватске војске као регуларна војна јединица. Ове године на обиљежавању 27-годишњице оснивања Девете бојне били су присутни високи изасланици хрватског министра одбране и сплитско-далматинског жупана, што јасно говори о значају те јединице за хрватску власт. Линта истиче да су припадници Де-

вете бојне посебно познати јер су током рата спроводили званичну државну политику етничког чишћења Срба из Сплита уз подршку Хрватске војске, Војне полиције и државног апарата. Хосовци су наоружани до зуба проваљивали у станове Срба разбијајући врата, пријетећи станарима бацањима кроз прозор и клањима и насилно их избацивали на улицу и кради њихову имовину. Свакога ко се усудио да протестује хосовци су брутално пребијали. Један од најупорнијих бораца за људ-

ска права у Хрватској и предсједник Далматинског комитета за људска права из Сплита Тончи Мајић и сам је пребијен и рањен од стране хосоваца јер се супротставио насилном избацивању Срба из њихових станова.

Исти сценарио се дешавао у десетинама других хрватских градова и мјеста током 1991–1995. године. Сада хосовци и припадници других јединица Хрватске војске живе у отетим српским становима и настављају да некажњено величају усташтво.

ХРВАТСКА НАСТАВЉА ДА ЗАСТРАШУЈЕ ПРОТЈЕРАНЕ СРБЕ

6. 4. 2018. — Хрватска полиција подношењем кривичне пријаве против држављанина Србије јер је наводно учествовао у стријељању заробљених Хрвата на Овчари наставља да застрашује протјеране Србе и да их обесхрабрује да се боре за своја отета имовинска и бројна друга права — сматра предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта. Он такође оцјењује да Хрватска сталним подношењем кривичних пријава, покретањем нових истрага и подизањем нових оптужница против припадника бивше ЈНА и припадника војске и полиције бивше РСК настоји да оправда бесмислену тезу о српској агресији на Хрватску. Линта позива Тужилаштво за ратне злочине да процесуира бројне свирепе злочине које су припадници хрватских паравојних снага на челу са Томиславом Мерчепом починили против Срба прије и током ратних дешавања у Вуковару 1991. године. Убијања Срба у Вуковару трајала су од 1. маја па све до 18. новембра 1991. године када су завршене борбе а Вуковар ослобођен. Циљ вуковарског ХДЗ-а био је етничко чишћење Срба из Вуковара по налогу централе ХДЗ-а из Загреба као дио политике стварања хрватске државе без или са што мање Срба.

ЛИНТА ПОЗДРАВЉА ДОГОВОР МИНИСТАРА ПРАВДЕ СРБИЈЕ И ХРВАТСКЕ ДА СЕ ФОРМИРАЈУ ЗАЈЕДНИЧКЕ КОМИСИЈЕ У ВЕЗИ РАТНИХ ЗЛОЧИНА И СПИСКОВА

24. 3. 2018. Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта поздравља договор министара правде Србије и Хрватске Неле Кубуровић и Дражена Бошњаковића у Београду да се формирају двије заједничке комисије чији ће чланови радити на рјешавању проблема процесуирања ратних злочина као и размјене спискова оптужених и осуђених за ратне злочине. Веома је важно да се између представника двају министарстава успостави отворен и стални дијалог на партнерској основи, с циљем да се рјешавају бројна отворена питања у области правосудја. Један од циљева дијалога треба да буде да свако ко је починио злочин мора да одговара и да се суђења против починилаца ратних злочина ускладе међународним правним стандардима. Линта истиче да међу отвореним питањима у области правосудја јесте важно питање бројних нерасвијетљених убиства Срба током 1991. и 1992. године у низу хрватских градова и мјеста, као и током и послје хрватских војно-полицијских акција у западној Славонији, Сјеверној Далмацији, Лици, Кордуну и Банији. Такође, међу отвореним питањима јесу и стална хапшења Срба на основу међународних потјерница на захтјев Хрватске, као и монтирани процеси против Срба на основу лажних свједока и без материјалних доказа (десеторица Срба из Трпине осуђена су на 139 година затвора, суђења капетану Драгану и генералу Ђукићу и др.). Поред тога, хрватско правосудје злоупотребљава институт незастарјевања кривичног гоњења за ратне злочине и отвара истраге против Срба којима се не зна броја, константно подиже нове оптужнице и доноси нове пресуде.

ОДРЖАНА ДРУГА ПО РЕДУ СМОТРА ДЈЕЧЈЕГ ФОЛКЛОРНОГ СТВАРАЛАШТВА ОПШТИНЕ ИНЂИЈА У НОВОМ СЛАНКАМЕНУ

Двије деценије КУД-а Др Ђорђе Натошевић

Смотра дјечјег фолклорног стваралаштва општине Инђија одржана је 15. априла у Дому културе у Новом Сланкамену. Домаћин смотре другу годину заредом било је КУД Др Ђорђе Натошевић из Новог Сланкамена, а покровитељ манифестације Општина Инђија.

У програму су се представили млађи и старији узраст фолклорних друштва са територије општине, а како и доликује смотру су отворили домаћини. Публика је била одушевљена ревијалним наступом млађе групе КУД-а Др Ђорђе Натошевић и играма из Лесковца.

Затим су у такмичарском дијелу програма наступили КУД Соко из Инђије са играма из Ужица, КУД Чира из Љукова, са дјечјим играма, као и КУД Бранко Радичевић из Бешке са играма из Неготина. Међу старијим узрастом такмичило се такође КУД Др Ђорђе Натошевић, које је од стране стручног жирија, кореографа Дејана Трифуновића из Панчева, изабрано да са КУД-ом Соко из Инђије настави даље такмичење.

Светлана Алексић, председница КУД-а Др Ђорђе Натошевић,

» Председница КУД Др Ђорђе Натошевић Светлана Алексић

била је задовољна наступом свог КУД-а.

— Они сада настављају даље на зонско такмичење, ко-

је ће се одржати 22. априла у Старој Пазови. Затим слиједи регионално такмичење у Бачкој Паланци — рекла је

Алексићева, говорећи даље о историјату овог културно-умјетничког друштва, јединог које ради у Новом Сланкамену.

— Наше КУД постоји 20 година. Основано је 1997. године и финансира се од наших чланарина и уз подршку Општине Инђија. И сами организујемо међусобна такмичења, а организујемо и једну манифестацију већ 18 година која се зове Дани брескве. С обзиром да је село познато по узгоју брескве, то је велики догађај код нас. Сваке године средином јула мјесеца се организује и у њој учествује око 500 учесника и десетак КУД-ова из окружења — испричала је председница КУД-а Светлана Алексић.

Општинску смотру дјечјег фолклора у име Општине Инђија подржала је начелница Одјељења за друштвене дјелатности Ивана Бабин, која је истакла задовољство што присуствује традиционалној манифестацији.

— Циљ је да се дјеца што више анимирају и склоне са улице. Да почну од раног дјетињства да се друже кроз фолклор, што им омогућава и да путују и упо-

знају нове културе а уз то чувају и своју традицију — нагласила је Бабин.

Подршку свом локалном КУД-у дао је и председник Мјесне заједнице Нови Сланкамен Драган Кривошија. Овом приликом он је за Српско коло говорио и о самом селу.

— Ово, како га називају још и „Крајишко“, село простира се на обронцима Фрушке горе. Са 85% процената насељено је српским становништвом, које углавном чине досељеници и избјеглице са простора Крајине, тј. Славоније, Баније, Кордуна, Далмације и један дио из Босне. Наша мјесна заједница броји око 3,5 хиљаде становни-

ка, који се углавном баве пољопривредом, највише воћарством, а један дио ради у фабрикама у Инђији, тако да нам развитак наше општине који је услиједио послједице деведесетих веома значи, а надамо се да смо и ми својим радом допринијели томе — рекао је Кривошија и додао да у овом мјесној заједници постоји основна школа, а нешто ново је и вртић, који је препуњен, тако да ће се вјероватно његов капацитет ширити.

У Новом Сланкамену постоји и спортско друштво, ФК Дунав, а ослања се на сусједни Стари Сланкамен, који је туристичко мјесто са прелијепом природом уз Дунав.

— Тренутно нам је у плану уређење центра села. У сарадњи са Општином очекујемо да већ у августу почну прве фазе радова на уређењу инфраструктуре путева. Тротоари су нам у лошем стању, зелени појас такође треба да уредимо у ужем дијелу центра села. Положај села је идеалан, прометно је мјесто, између Београда и Новог Сада, а кроз село пролази и доста странаца, што је значајно — закључио је председник МЗ Нови Сланкамен Драган Кривошија.

БЕСНА ВУКОВИЋ

» Председник МЗ Нови Сланкамен, Драган Кривошија

Дружење Далматинаца у Станишићу

Традиционално дружење Далматинаца који његују обичаје свог краја одржано је у кући Светозара Зоре Огара, у Станишићу, у организацији Завичајног удружења Далмација Суботица. На једном мјесту окупило се њих 60 из Новог Сада, Сомбора, Бачке Тополе, Суботице, Ветерника, Гакова, наравно, и Станишића. Према ријечима секретара удружења Милорада С. Куранице, ово је трећи скуп Далматинаца, а дружили су се уз

пјесму и игру, чувајући своје обичаје. Одржан је и турнир у народној карташкој игри бришкола, на којој је учествовао 21 пар. Прво мјесто освојили су Миле Атлагић и Горан Суботић из Новог Сада, на другом мјесту су Душан Боснић и Драган Бубања из Станишића, док су треће мјесто заузели Радивој Огар и Свето Колар (Ветерник — Станишић). Најбољима су подијелене медаље, шпиле карте и мајице.

М. КУРАИЦА / Б. АЦАН

Десето јубиларно Банијско прело у Суботици

Јубиларно десето Банијско прело у организацији Завичајног удружења „Банија“ Суботица одржано је 14.04.2018. године у Суботици. Манифестација „Банијско прело“ у ресторану „Мадера“ окупила је више стотина Банијаца, њихових пријатеља те љубитеља крајишке тради-

ције и културе из Суботице, али из многих мјеста широм Србије. Гостима су се обратили председник ЗУ „Банија“ Чедо Пађен, представник општинских органа Града Суботице Јасмина Стевановић као и парох СПЦ отац Драган Стокин. У оквиру садржајног програма прела из-

међу осталих наступили су Тамара Гуњача, мушка пјевачка група „Крајина“ и КУД „Крајина“ Београд те је за госте приређена богата томбола. Општој, доброј и угодној атмосфери и овај пут је допринијела група „Момо и Додир“ те група „Мајкани“. СНИШИША ЛАЗАРЕВИЋ

УОЧИ НАЈРАДОСНИЈЕГ ХРИШЋАНСКОГ ПРАЗНИКА ВАСКРСА СЛАВОНЦИ У БЕОГРАДУ ОРГАНИЗОВАЛИ ВЕЛИКИ ПЕТИ ЗАВИЧАЈНИ СКУП

С ВЈЕРОМ У БОГА И СЛАВОНИЈОМ У СРЦУ

У организацији Завичајног удружења Славонија у срцу, 7. априла 2018. године у ресторану *Интер Холивуд* у Београду, одржано је 5. Славонско вече под мотом: *Славонијо нек ти име траје, ми чувамо твоје обичаје!*

Да је то заиста тако, увјерило се и шест стотина посетилаца и гостију из Србије и Републике Српске, прије свега Славонаца, али и њихових пријатеља, уживајући заједно са домаћинима у игри, пјесми и дружењу. Славонци су са овог скупа послали и поруку да очекују да ће се вратити њихова вијековима стицана имовина и политичка права, а у том циљу они ће наставити да се боре и удружују, како рекоше: „С вјером у Бога и Славонијом у срцу.“ Након што се у име организатора окупљенима обратила Данијела Јовановић, присутне је поздравио председник Скупштине удружења др Саво Лазић и народни посланик Миодраг Линта, замјеник председника Одбора Скупштине

» Саво Лазић

Србије за дијаспору и Србе у региону.

Својим присуством ову манифестацију увеличали су и Петар Шаула, председник Завичајног клуба Кордунаша, Ђуро Клипић, потпредседник Завичајног удружења Банијаца, као и представници Удружења грађана Крајине Зора Крагујевац.

Данијела Јовановић, која је током читаве вечери водила програм, поздравила је присутне у име организатора ове вечери Миодрага Жарковића и особља ресторана. Осврнула се на географски и историјски положај славон-

ских Срба од ријеке Драве на сјеверу, Саве на југу и Дунава на истоку. Истакла је да иако је по величини највећи град у Славонији Осиек, за тамошње Србе духовни и културни центар увијек је кроз вијекове био и остао Пакрац, сједиште славонске епископије.

МАВЕЗ – ЗАШТИТНИ ЗНАК СЛАВОНАЦА

По Пакрацу, али и културним специјалитетима, попут чобанца или љутог паприкаша, као и најбољих вина из тог географског краја, Славонци су се разликовали од других регија и с поносом су то истицали. Никада у негативном контексту нису наглашавали своју вјеру, за разлику од њихових дојучерашњих комшија. Ови дру-

ги, занесени сепаратистичким политичким идејама на почетку, а затим отвореним нападима и протјеривањима српског становништва, довели су до масовног исељавања српског живља са тамошњих простора. Са завезљајима у рукама, Славонци су понијели једино успомене и понеку фотографију, али и културу и обичаје које су показали и на овој вечери.

– На тим успоменама смо 2014. године и основали удружење *Славонија у срцу*, како бисмо очували културно, нематеријално наслеђе нашег краја. Зато је ово добра прилика да покажемо нашу народну ношњу, везану од јединственог црвеног конца, званог мавез, чија је основна карактеристика да не блиједи, једнако као што не блиједи традиционалне вриједности за које се Славонци залажу и боре. Показаћемо музику и форму поскочица и тарабанских пјесама уз тамбурицу, као и наше препознатљиве игре: *Криво коло*, *Тарабан*, *Лојовац* и *Коленике* – најавила је ток догађања Данијела Јовановић,

пожељивши да ово вече протекне уз дружење, пјесму и игру, и барем дијелом подсети Славонце на родни крај.

СЛАВОНИЈА ПРВА НА УДАРУ

Присутнима се у врло краткој бесједи обратио и председник Скупштине Завичајног удружења *Славонија у срцу* др Саво Лазић. Пожелио им је пријатно вече, а извођачима програма да дочарају сву лепоту славонске ношње, игре и пјесме.

– Данашњом годишњом забавом испуњавамо један од циљева због којих је удружење основано. Заједничко окупљање је прилика да покажемо нашу народну ношњу, насталу још у 18. вијеку развојем домаће традиције, а под утицајем барока западне Европе, али и да се подсетимо како су наши преци играли и пјевали на светковинама и у сватовима – закључио је др Лазић, додајући да је ово вече више за дружење и забаву него причу, пожељивши на крају свим присутним срећне васкршне празнике.

Након Лазића, у своје и у име Одбора за дијаспору и

Србе у региону Скупштине Србије, пријатно вече свима окупљеним на овом скупу пожелио је и народни посланик Миодраг Линта. Он је посебно поздравио организаторе скупа, Завичајно удружење *Славонија у срцу* на челу са Миодрагом Жарковићем, које даје велики допринос очувању обичаја, традиције, културе, народне ношње, пјесме и игре славонских Срба. Линта је истакао да су Срби на подручју данашње Хрватске доживјели деведесетих година прошлог вијека катастрофу библијских размјера. Први велики прогон у Европи послије Другог свјетског рата десио се у јесен и зиму 1991. године када је са подручја западне Славоније протјерано преко 70.000 Срба. Завршни чин етничког чишћења Срба у западној Славонији десио се маја 1995. године у злочничкој акцији *Бљесак*.

Линта је свим присутним честитао најрадоснији хришћански празник Васкрс са жељом да га проведу у миру, здрављу, радости и благостању.

Након поздравних говора наступили су учесници културно-умјетничког програма дочаравајући на дјелу управо оно што су претходни говорници нагласили у својим бесједама. Славонци и њихови гости уживали су у игри и пјесми до раних јутарњих часова. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

ОД ЛАПТОПА ДО ПУТОВАЊА

У склопу вечери организована је и богата томбола са изузетно вриједним наградама, као што су лаптоп, телевизор, путовање у Бању Врлник, умјетничка слика, незаобилазно печено прасе и велики број других награда. Спонзора је било заиста велики број, а истичемо само неке који су додјелили најважније награде: Завичајно удружење *Славонија у срцу*, *Агропалук Шид*, *Трофеј комерц Београд*, *Кесер комерц Рума*, *Конак ресторан Јоване*, *Дрво декор Савковић*, *КБ Техника*, *НААИ Београд* и многи други, али нам простор не дозвољава да их све набројимо.

» Миодраг Линта и Миодраг Жарковић

» Данијела Јовановић

ПРОГРАМ НА ВИСОКОМ НИВОУ

У културно-умјетничком програму наступали су чланови више секција Завичајног удружења *Славонија у срцу*, женска пјевачка група *Банија*, музички састав *Треф* са вокалним солистима, као и пјевач народних пјесама Славко Максимовић. За све њих можемо рећи да су задовољили пробирљиве укусе публике у препуној сали *Интер Холивуда*.

ВАСКРСНА АКЦИЈА ЗАВИЧАЈНОГ УДРУЖЕЊА ГРМЕЧ

ПОМОЋ ПОВРАТНИЧКОЈ ПОРОДИЦИ ЈАГОДИЋ У МЈЕСТУ ПОДОВИ

Завичајно удружење Сањана Грмеч са сједиштем у Бањалуци поводом најсрећнијег хришћанског празника Васкрса имало је још једну у низу од многобројних хуманитарних акција.

Овај пут помоћ је уручена породици Јагодић, брату и сестри, Миодрагу и Душанки, у повратничком мјесту Подови код Санског Моста, који живе у крајњем сиромаштву борећи се са болешћу и тешким животним проблемима. Том приликом

породици је уручен шпорет на чврсто гориво, фриџидер, цистерна за воду, гардероба, животне намирнице и средства за хигијену.

Ово удружење иза себе има на десетине хуманитарних и радних акција, као и културних и спортских манифестација.

Из удружења Сањана Грмеч поручују да ће они и даље наставити са својим хуманитарним и радним акцијама те очувању и његовању традиције свог народа. **ЗУС ГРМЕЧ**

» ПОВУЦИ-ПОТЕГНИ: Неизвјесно такмичење у надвлачењу конопца

» ОТИШЛИ КУЋИ ПЈЕВАЈУЋИ: Освајачи пехара и медаља имају чиме да се поносе

МЈЕШТАНИ СЕЛА ДАБАР КОД САНСКОГ МОСТА НА ОБНОВЉЕНОЈ ТРАДИЦИЈИ СВОМ САБОРОВАЊУ И СПОРТСКИМ ИГРАМА

НА ЦВЈЕТНУ НЕДЈЕЉУ ОДРЖАНЕ ДРУГЕ ДАБАРСКЕ СПОРТСКЕ ИГРЕ

Иове године на велики праславни празник – Цвијети у недјељу 1. априла окупили су се мјештани села Дабар код Санског Моста на обновљеној традицији: свом саборовању и спортским играма. Прошле године обновили су ову манифестацију која је стара више десетина година, а прекинута 1995. године избјеглиштвом. Село Дабар, сигурно једно од површински највећих села у бившој Југославији, није као некад, али тај дан је бар био близу тога. Из свих крајева сјатили су се Дабрани а многи од њих и данас имају обновљене своје куће у Дабру, да са својим пријатељима обиљеже Цвијети баш онако како су то радили и прије рата.

И није фалило ништа, иако је киша пријетила читаву ноћ и недјељно јутро. Упорност и љубав према завичају ништа није могло спрјечити да се не окупе у великом броју и све буде пуно радости, игара, пјесме и весеља. Послије богослужења у Цркви Светог Марка која ту стоји око 150 година и окупља Дабране кренули су са својим спортским надметањима.

» Како се традиција буде наствљала тако ће и вриједност признања бити све већа

Како и народна традиција налаже, у Крајини као нигдје људи су се од вајкада вољели надметати у свакој прилици. То нам је, рекоше, дух од давнина, ратнички, јуначки па и дан данас волимо видјети ко је јачи, само сад у надвлачењу конопца, камена с рамена, надвлачењу штапом. За најмлађе ту је и трчање у врећи а у складу са модерним временом организован је и турнир у фудбалу.

Дабар је одувјек важио за устанички и јуначки. Немјерљив је допринос који су дали у свим ратовима за слободу свог народа. Организатори су се потрудили да својим гостима покажу све то и у то име су почели са обновом Парохијског дома код Цркве Светог Марка, а који је некад био и стара школа у Дабру. У њему би се по обнови која иде својим током нашло много шта везано за

историју овог мјеста и људе који су много тога дали за наш народ.

– Ове године у односу на прошлу годину смо проширили и број такмичења и екипа. Такође, још једну традицију смо обновили, а то је да смо у суботу вече уочи игара одржали игранку у просторијама нове школе. На тај начин хтели смо да вратимо мало и тај дио весеља којег се многи радо сјећају – рекоше нам организатори.

– Успјели смо и надамо се идуће године да ће нас бити још више. Ове године ту су са нама наши Дабрани и пријатељи из Старе Пазове, Житишта, Београда, Бањалуке, Приједора итд. Сви они су данас овдје своји на своме, били они Дабрани или наши пријатељи, задовољни и срећни што се овако лијеп обичај не гаси. Као што видите, и дјеце је много, што нас посебно радује – рекоше нам у разговору Жељко Ољача и Горан Црномарковић који су изнијели највећи дио организације.

Све ово биљежила је и екипа Радио телевизије Републике Српске, која је за ову прилику снимила и једну већу репортажу о Дабру и Дабранима.

Дабар је познат по много чему, не само по томе што је важио за највеће село већ и по пјесми, људима, великим биткама за слободу, устанцима, причама, легендама. Данас је село напола пусто али још увијек земља је наша и чека свој народ да се врати, обиђе родну груду, да запјева и да никад не заборави ово мјесто.

Прелијепу бијелу Цркву Светог Марка обновљена стоји на једном брежуљку на коме је изникла, прије више од једног од вијека.

Свештеник Ален Марић захваљујући се свима на доласку и доброј организацији и позвао народ да и убудуће још више и чешиће се окупља и да се сви стари обичаји не смију заборавити, већ са љубављу и божјим благословом и убудуће да се обнављамо и састајемо.

Побједник игара није био битан, једном рјечју побједници су сви. Организатор је спремио пехаре, медаље и захвалнице, али и они који су добили и они што нису били су радосни. Такмичење на спортском терену било је жестоко као и увијек, али овај пут у другом плану јер просто сви су побједили.

Настављено је тако до касно у ноћ заједничким ручком, а вриједне домаћице су за ту прилику направиле и огромну торту у облику спортског терена на којој је писало *Друге дабарске спортске игре*.

– Дођите опет! Нас убрзо очекује прослава крсне славе Храма Свети Марко, 8. маја. Па онда и велики сабор за Госпојину у августу. Тако да Дабар живи и још увијек се не да злу времену. Долазимо сваке године и све више нас је – рекоше нам весели Дабрани.

Како су своје госте са пјесмом дочекали, тако су их са пјесмом и испратили. **БРАНИСЛАВ МАРТИЋ**

» Игре најбоља прилика да се сви Дабрани нађу на једном мјесту

» Традицији се учи од малих ногу

ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ НА НОВУ ЗОРУ

Ако се зна да култура једног народа одређује његове главне особине, специфичности и достојанство, онда, ето разлога, кад је српска култура у питању да часопис *Нова зора* траје у пуном сјају, достојна оне *Зоре* из Шантићевог, Дучићевог, Ђоровићевог и Шолиног времена. *Нова зора* етимолошки асоцира на зору која најављује свитање, јер не каже се цаба да се по свитању дан познаје, а да би то свитање наговјестило и ведар дан и да би нас *Нова зора* у ове облачне дане разведрила, у многоме зависи од нас: хоћемо ли се претплатити на њено долажење у наше домове. То је уједно и морални дуг према отаџбини... **ПЈЕСНИК БОЖИДАР М. ГЛГОВАЦ**

ИНСТРУКЦИЈЕ ЗА ПРЕТПЛАТУ:

- Име и презиме уплатиоца, улица и број и град;
- За РС:
- НЛБ Банка а.д. Број: 5620088136534606, СПКД *Просвјета* Билећа, за *Нову зору*, сврха уплате: претплата за 2018. г.
- За Србију:
- рачун: 360-7702-77, прималац СПКД *Просвјета*, са назнаком за *Нову зору*
- сврха уплате: претплата за 2018
- позив на број: 2018
- Битно је да наведете своју тачну адресу како бисмо часопис могли да Вам достављамо
- ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ
- 2.000 ДИНАРА (ЗА РС 40 КМ), А *НОВА ЗОРА*
- ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ГОДИШЊЕ.

БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ

СРПСКО КОЛО

Уколико желите редовно да добијате свој примјерак „Српског кола“ на кућну адресу довољно је да позовете број дописништва у Новом Саду **021/66 13 600**
Радно вријеме: Понедељак, сриједна и петак од 9 до 16, а уторак и четвртак од 12 до 19 часова.

ГОЛМАН ЗВЕЗДЕ **МИЛАН БОРЈАН** ПОНОСАН НА ЗАВИЧАЈ

Најсрећнији сам кад на стадион изнесем заставу „Делије - Книн“

» Много сам везан за родни град и обожавам да изнесем ту заставу на *Маракану*. За све моје Далматинце који живе за *Звезду*

» **БОРЈАН:** Црвена звезда је за све у Далмацији била идентификација са српством

РАЗГОВАРАО:
ПЕТАР КАРАНОВИЋ

ЗАСТАВА ЈЕ ТАЛИЈА

● **Гдје је застава Делије - Книн?**
– Стоји у свлачионици! Не мрда, на свом је мјесту. Та застава је талија! Добили смо је у Лондону од наших навијача из Книна. Много сам везан за родни град и обожавам да изнесем ту заставу на *Маракану*. За све моје Далматинце који живе за *Звезду* – открио је Борјан.

У разговору за *Српско коло* Милан Борјан се присјети својих почетака у родном Книну, одрастању у новобеоградским блоковима, авантури у Аргентини и доласку у *Црвену звезду*.

● **Како сте завољели фудбал?**
– Доље у мојој родној Далмацији фудбал је био спорт

број један. Живио сам преко пута стадиона *Динаре*. Прескочим зидић и ето ме на терену. Мој отац је био голман и сваки син жели да буде као отац, па сам и ја кренуо његовим стопама. Али, мислим да сам га надмашио – рекао је на почетку разговора Борјан.

● **Да ли је истина да сте почели као нападач?**
– Јесте! Али, нисам био толико заинтересован. Тек по доласку у Београд, кад смо избјегли, дјед ме је одвео на тренинг *Радничког*. Тамо сам постао голман.

● **Гдје сте живјели у Београду?**
– У блоковима! Опасан крај! Ко зна како бих се провео у животу да нисам отишао у Канаду. Живио сам у 64. блоку у којем је било много жестоких момака у то вријеме. Избјегличко дијете, жељан свега, а порока колико хоћеш, гдје год се окренеш.

Ипак, захваљујући спорту изашао сам на прави пут.

● **Како памтите то вријеме?**
– Било је тешко. Али, ми клинци смо играли фудбал, дружили се... Дођеш из школе, узмеш пола векне хљеба, саламу и на терен. Данас клинци јуре само игрице, компјутере, друштвене мреже.

● **Како си отишао у Канаду?**
– Породица је предала документа за Канаду, Зимбабве, Америку и Аустралију. Отац је изабрао Канаду.

● **Како сте се обрели у Аргентини?**

И БРАТ ЈЕ ГОЛМАН

● **Хоће ли и брат твојим стопама?**
– Брат је млађи од мене. Има 14 година и иде у школу. Тренира, хоће да буде голман и жели да ме надмаши. Поред њега имам и сестру.

ХАЈДИН И РОДИЋ СУ МОЈИ КРАЈИШНИЦИ

● **Ко су још Крајишници у Звездином тиму?**
– Хајдин је мој Крајишник. Он је из Лике, близу Далмације. Родић је из Дрвара са тремеђе. Не гледамо ми ко је одакле. Ми смо сви исти, крв нам је иста – сматра Борјан.

– У Канади сам ишао у школу и радио. Помагао сам оцу и мајци. Мој циљ је био да postanем професионални фудбалер. Са 15 година сам ишао у Италију, а посла је тога у Аргентину, у Боку Јуниорс.

● **Стигли сте до Ривер плеј-два клуба?**

– Огромна! *Бока* је народни, а *Ривер* богаташки клуб. За *Боку* навијају сиромашни, људи из фавела, а у фудбале-ре гледају као у Бога.

● **Шта се десило од тада, па до доласка у Звезду?**

– Моја каријера је била пуна успона и падова. Турска, Бугарска, Пољска, могао би роман да се напише. Ко зна зашто је то добро? Бог ме је ставио на искушења. Било је раније прилика да дођем у *Звезду*, али се није све намјестило. Сада сам дошао у правом тренутку.

● **Да ли је истина да већина Книњана навија за Звезду?**

ПРАВИ ПОЛИГЛОТА

● **Колико језика говорите?**
– Причам енглески, шпански, бугарски и српски. Споразумијевам се на турском.

– Наравно! Било је изузетно, али врло мало. *Црвена звезда* је за све у Далмацији била идентификација са српством. Једноставно, сви смо се тако осјећали и поносили, без да икога увриједимо.

● **Који је Ваш циљ у Звезди?**

– Очекујем да извучемо максимум из ове екипе. У Лиги Европе смо несрећно поражени од ЦСКА. Дали су нам гол након што је њихов играч Фернандез играо ручком и то пред судијом. Ми смо своје зицере промашили и не вриједи да кукамо. Направили смо велику ствар за *Звезду*, народ се вратио на стадион, уживао преко цијеле године у јаким европским утакмицама. Гледали су *Сјатриу*, *Краснодар*, *Арсенал*, *Бајне*, *Келн*, *ЦСКА*... Многи нису вјеровали у нас. Мој циљ је да испишемо нове странице историје *Црвене звезде*. Да освојимо титулу!

● **Колико планирате да останете на Маракани?**

– Вјерујем да ћу остати дуго у *Црвеној звезди*! Волио бих када би услови били бољи јер је мени циљ да освојим све што је могуће са *Звездом*. Ако то испуним, ићи ћу даље. То је нормално, сви стреми-мо бољем – јасан је Борјан.

СУПРУГА И СИН СУ МИ СВЕ У ЖИВОТУ

Милан Борјан са доста емоција прича о супрузи Снежани и сину Филипу.

– Долазак у *Црвену звезду* био је велико искушење за мене. Знамо гдје је Снежана радила, помало смо стрепјели због тога – рекао је Борјан и објаснио како подноси увреду на рачун својих најмилијих које су се чуле у посљедњем дербију:

– Овако ја то гледам. То раде фрустрирани људи, они који дођу на утакмицу да би некога вријеђали и некемо направили зло. Мене то не дотиче. Супруга, син и ја имамо наше царство и они то не могу да поремете. Баш ме брига! Потом се дотакао ведријих тема.

– Мени су жена и син све на свијету! Никад боље нисам бранио у животу. Волио бих да увећам породицу! Желим петоро дјеце, али мораћу да преговарам са супругом око тога.

PRINTSKRIN: INSTAGRAM/NEZEMAN